

ምዕራፍ 53 - ክርስቶስ በተአምር ወደ ዓለም መግባቱ

ሐዋርያው ዮሐንስ፡ «ከእግዚአብሔር የተላከ ስሙ ዮሐንስ የሚባል አንድ ሰው ነበረ» ብሎ መጥምቁ ዮሐንስን ያስተዋውቀዋል፤ ዮሐ. 1፡6። ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ግን፡ «ቃልም ሥጋ ሆነ» በማለት ከሰማይ ወደ ዓለም መግባቱን ያውጃል (ዮሐ. 1፡14)፤ በወንጌሉም ከሰማይ በአብ ወደዚህ ዓለም መላኩን ከአርባ ጊዜ በላይ በመግለጥ በዚህ ምሥጢር ላይ ያተኩራል፤ ለምሳሌ ዮሐ. 3፡17፤ 6፡33፤ 10፡36፤ 17፡5 ይመ.።

«ቃል ሥጋ ሆነ» በማለት የሆነውን ሲገልጥ፡ እንዴት እንደሆነ አይናገርም። ሆኖም ማቴዎስና ሉቃስ ከዘለዓለም የነበረው ወልድ ወደዚህ ዓለም እንዴት እንደገባ ሲተርኩ ምሥጢሩ ላይ ያለውን መጋረጃ በመጠኑ ይስባሉ። ይህን ትምህርት በሚገባ ለማብራራት የትሥጉት ታሪክ፡ በትሥጉት ላይ የተሰነዘረ ተቃውሞ፡ የትሥጉት ታሪክ ፍሬ አሳቦች፡ የጌታ ኢየሱስ እናት ተግባርና ስለ ጌታ ኢየሱስ እናት የተሰጡ ትምህርቶች የሚሉትን ንዑሳን አርእስት እናቀርባለን።

ሀ) የትሥጉት ታሪክ

ወንጌላዊው ማቴዎስ የዮሴፍን ታሪክ በምዕራፍ አንድና ሁለት ላይ ሲተርክ፡ ሉቃስ ደግሞ የኢየሱስ እናት ማርያም ያጋጠማትን በምዕራፍ አንድና ሁለት ላይ መዝግቧል። ከእነዚህ አራት ምዕራፎች የታሪኩን ቅደም ተከተል እንደሚከተለው ልንገልጠው እንችላለን ፡-

1. መጥምቁ ዮሐንስ ተፀነሰ፤ ሉቃ. 1፡5-25።

2. የኢየሱስ መወለድ አስቀድሞ ተነገረ፤ ሉቃ. 1፡26-38።

ዮሐንስ ከተፀነሰ በኋላ በስድስተኛው ወር እግዚአብሔር መልአኩ ገብርኤልን ወደ ናዝሬት ከተማ ላከው። የተላከውም የሴፍ ለሚባል ሰው ወደ ታጩች ወደ አንዲት ወጣት ድንግል ነበር፤ የድንግሊቱ ስም ማርያም ነበረ። ከመልአኩ መልእክት የምንማረው ፡-

ሀ) ማርያም እጅግ የተወደደች፡ ጌታ ከእርሷ ጋር ያለ መሆኑን፡ ከእግዚአብሔር ጸጋ የተቀበለች መሆኗን፡ እንደምትፀነስ፡ ወንድ ልጅ እንደምትወልድ፡ ልጇን ኢየሱስ (አዳኝ፡ መድኅኒት) እንደምትለው፡ ይህም እንዲሆን መንፈስ ቅዱስ በእርሷ ላይ እንደሚመጣና የልዑል ኀይል እንደሚጸልላት ነው። በተጨማሪም ገብርኤል ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለውምና መካን የተባለች ዘመዷ ኤልሳቤጥ በእርጅና ወንድ ልጅ እንደፀነሰች ነገራት።

ለ) የሚወለደው ልጇ ታላቅ የሚሆን፡ የልዑል ልጅ ተብሎ የሚጠራ፡ ጌታ አምላክ፡ የአባቱን የዳዊትን ዙፋን የሚሰጠው፡ በያዕቆብ ቤት ለዘለዓለም የሚነግሥ፡ ለመንግሥቱ መጨረሻ የሌለውና ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ ተብሎ የሚጠራ ነው።

3. የኢየሱስ እናት ኤልሳቤጥን ጎበኘች፤ ሉቃ. 1፡39-79።

መልአኩ የኢየሱስን እናት ካበሠራት በኋላ ወደ ዘመዶቿ እንድትሄድ ነገራት፤ እርሷም በፍጥነት ወደ ደጋው አገር ወደ ይሁዳ በመሄድ ወደ ዘካርያስ ቤት ስትገባ

ለኤልሳቤጥ ሰላምታ አቀረበች። ኤልሳቤጥም የማርያምን ሰላምታ ስትሰማ፣ ፅንሱ በማሕፀኗ ውስጥ ዘለለና በመንፈስ ቅዱስ ተሞልታ በታላቅ ድምፅ ማርያምን፤

ሀ) የጌታዋ እናት መሆኗን፤

ለ) ከሴቶች መካከል የተባረከች መሆኗን፤

ሐ) የማሕፀኗ ፍሬ የተባረከ መሆኑን፤

መ) ሰላምታዋን ስትሰማ የፀነሰችው በደስታ መዝለሉንና

ሠ) የጌታን ቃል በማመኗ ብፅዕት መሆኗን ገለጠችላት (ቀ. 39-45)።

ማርያም ለኤልሳቤጥ ቃላት «ነፍሴ ጌታን ታከብረዋለች...» የሚለውን የውዳሴ ምስክርነት አጻፋ አድርጋ አቀረበች (ቀ. 46-55)። ከዚያም በኋላ ሦስት ወር ያህል (መጥምቁ ዮሐንስ እስኪወለድና እስኪገረዝ ድረስ ይመስላል፤ እንደዚህ ከሆነ የዘካርያስ አፍ ሲከፈትና በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ ትንቢት ሲናገር ነበረች) ከዘካርያስና ከኤልሳቤጥ ጋር ተቀመጠች (ቀ. 57-79)።

4. ዮሴፍ የኢየሱስን እናት ወደ ቤቱ ወሰዳት፤ ማቴ. 1፥18-25።

ማርያም ፀንሳ በመገኘቷ ዮሴፍ በስውር ሊተዋት ሲያስብ፣ የጌታ መልአክ (መልአኩ ገብርኤል ሊሆን ይችላል) በሕልም ታየው ከመልአኩ መልአክት የምንማረው፡-

ሀ) ከማርያም የተፀነሰው ከመንፈስ ቅዱስ፤

ለ) የሚወለደው ልጅ ሕዝቡን ከጎጢአታቸው የሚያድናቸው፤

ሐ) ዮሴፍ ስሙን ኢየሱስ (አዳኝ፣ መድኃኒት) ብሎ የሚያወጣለት፤

መ) ይህ ሁሉ ሲሆን፣ የኢሳይያስ 7፥14 ትንቢት ቃል ፍጻሜና

ሠ) የሰሙ የአማኑኤል ትርጉም «እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው» መሆኑን ነው።

ዮሴፍም ከእንቅልፉ ነቅቶ በመልአኩ እንደታዘዘ ዕጮኛውን ወሰደ፤ ነገር ግን «በኩር ልጅዋን እስክትወልድ ድረስ አላወቃትም»።

5. ዮሴፍ የኢየሱስን እናት ወደ ቤተ ልሔም ወሰዳት፤ ሉቃ. 2፥1-5።

ዓለሙ ሁሉ እንዲጻፍ በወጣው በአውግስጦስ ቄሣር ትእዛዝ ምክንያት ዮሴፍ ከዕጮኛው ከማርያም ጋር ወደ ቤተ ልሔም ሄደ።

6. ኢየሱስ በቤተ ልሔም ተወለደ፤ ሉቃ. 2፥6-20።

በእንግዶች ማደሪያ ስፍራ ስላልተገኘ ኢየሱስ በድኽነት በመወለዱ ማርያም በግርግም አስተኛቸው። በዚያም ሌሊት የጌታ መልአክና የሰማይ ሠራዊት ለእረኞች ታዩ፤ መላእክቱ የነገሯቸው ዋና ነጥቦችም፡-

ሀ) በዚያ ዕለት በዳዊት ከተማ ሕፃን መወለዱ፤

ለ) የተወለደው ሕፃን መድኃኒት መሆኑ፤

ሐ) ክርስቶስ መሆኑ፤

መ) ጌታ መሆኑ፤

ሠ) ለእግዚአብሔር ክብርን የሚያመጣና

ረ) እግዚአብሔርን ለሚወዱት ሰላምን የሚሰጣቸው መሆኑ ናቸው።

እረኞቹ ይህን ሰምተው ሄዱ፤ ከዚያም ማርያምንና ዮሴፍን፤ ሕፃኑንም አገኙ።

7. ሕፃኑ በሰምንተኛው ቀን ተገረዘ፤ ሉቃ. 2፥21።

ሕፃኑ ሲገረዝ በባህሉ መሠረት ስሙ ኢየሱስ ተብሎ ተጠራ።

8. ሕፃኑ ወደ ቤተ መቅደስ ተወሰደ፤ ሉቃ. 2፥22-38።

ዮሴፍና ማርያም የሙሴን ሕግ ለመፈጸም (ዘሌ. ም. 12 ይመ.) በአርባኛው ቀን ኢየሱስን ወደ ኢየሩሳሌም ሲወስዱት ስምያን በቤተ መቅደስ ሕፃኑን ተቀብሎ ባቀፈው ጊዜ፥

ሀ) በእርሱ የእግዚአብሔር የደኅንነት ዕቅድ በመፈጸም ላይ እንደሆነ፥

ለ) እርሱ ለአሕዛብ ብርሃንና ለእስራኤል ክብር ስለ መሆኑ፥

ሐ) በእርሱ ምክንያት ከእስራኤል ብዙዎች እንደሚወድቁ (ልባቸው እንደሚሰበር) እና እንደሚነሡ (ንስሐ በመግባትና በእርሱ በማመን ሕይወትን የሚያገኙ)፥

መ) ለሚቃወሙት እርሱ ምልክት እንደሆነ፥

ሠ) በእርሱ ምክንያት (በተለይ በመስቀሉ) በማርያም ነፍስ ሰይፍ እንደሚያልፍ ትንቢት ተናገረ። ሐና የምትባል አንዲት ነቢይት ደግሞ፥ «ቀርባ እግዚአብሔርን አመሰግንች፤ የኢየሩሳሌምንም ቤዛ ለሚጠባበቁ ሁሉ ስለ እርሱ ትናገር ነበር»።

9. ሰብአ ሰገል ኢየሱስን ጉበኙ፤ ማቴ. 2፥1-12።

ከኢየሩሳሌም ተመልሰው በቤተ ልሔም በአንድ ቤት ውስጥ ሲኖሩ ሳሉ፥ የአሕዛብ ጠቢባን ከምሥራቅ መጥተው ለኢየሱስ ተንበርክከው ሰገዱ፤ ከፍ ያለ ዋጋ ያላቸውን ስጦታዎችም አቀረቡለት።

10. ሕፃኑ ከንጉሥ ሄሮድስ ቊጣ አመለጠ፤ ማቴ. 2፥13-23።

ንጉሥ ሄሮድስ ሕፃኑን እንዳይገድለው ዮሴፍ በሕልም የጌታ መልአክ እንዳዘዘው ሕፃኑንና እናቱን ወደ ግብጽ ወሰዳቸው፤ ከሄሮድስ ሞት በኋላም ወደ ናዝሬት መልሶ አመጣቸው።

ማቴዎስና ሉቃስ ኢየሱስ ክርስቶስ ከድንግል መወለዱን ሲተርኩ፥ ዋና ትኩረታቸው ፦

ሀ) የትሥጉት መነሻ ከእግዚአብሔር በመሆኑ፥ ይህም መልአክቶቹ ከእግዚአብሔር በመላካቸው፥ እንደ ትንቢት ፍጻሜ በመሆኑና ድንግል ማርያም ለመፅኅ ሰበቃቸው በመንፈስ ቅዱስ በመሆኑ ላይ ይታያል (ማቴ. 1፥18:20-23፤ ሉቃ. 1፥26:28:30:35-36)፥

ለ) የሚወለደው ልጅ ከዳዊት ወገን በመሆኑ፥ ከብሉይ ኪዳን ታሪክ ጋር በመያያዙ (ማቴ. 1፥1:6:16-17 :20፤ ሉቃ. 1፥27:32:69-73፤ 2፥4:11)፥

ሐ) በማርያም ድንግልና (ማቴ. 1፥18:20:23:25፤ ሉቃ. 1፥27:34-35)፥

መ) በሚወለደው ልጅ አዳኝነት (ይህም ኢየሱስ ተብሎ በመጠራቱና ሕዝቡን በማዳኑ ይታያል፤ ማቴ. 1፥21፤ ሉቃ. 1፥31:47:69-71:77፤ 2፥11)፥

ሠ) በሚወለደው ልጅ የሕዝብ ንጉሥነትና ዘላለማዊ ጌትነት (ማቴ. 1፥6:21፤ 2፥1-2፤ ሉቃ. 1፥32-33) ላይ ነው። በዐጭሩ የጸሐፊዎቹ ዓላማ በሥጋዊ ተአምር ሰዎችን ማስደነቅ ወይም የክርስቶስን ማንነት ማስተማር ሳይሆን፥ የእግዚአብሔር የዕርቅ ዕቅድ መፈጸሙን ማሳየት ነው።

አንዳንዶች የትሥጉትን ታሪክ ሲመረምሩ፤ እግዚአብሔር በሌላ መንገድ ወልድን ወደዚህ ዓለም ማስገባት አይችልምን? ብለው ይጠይቃሉ። ይችላል ይሆናል! ይሁን እንጂ ሌላ መንገድ ቢገኝም እንኳ መንገዱ የተሻለ አይመስልም። የዚህ ምክንያት እንደሚከተለው ነው፤ ለምሳሌ፡ እግዚአብሔር አዲስ ሰውን ቢፈጥርና ወዲያው ወልድን ከእርሱ ጋር ቢያዋህድ ኖሮ፤ ያ ሰው ምድራዊ አባትና እናት ስለሌለው፤ ከአዳም ዘር ባለመገኘቱ፤ ባለመፀነሱ፤ ባለመወለዱ፤ እንደ ሌሎች ሰዎች ባለማደጉም በእውነት ሰው መሆኑን ማሳየት እጅግ አስቸጋሪ ይሆን ነበር። በሌላ በኩልም እግዚአብሔር ከምድራዊ አባትና እናት የተወለደውን ሕፃን ቢወስድና ወልድን ከዚያ ሕፃን ጋር ቢያዋህድ ኖሮ፤ ይህ ሕፃን ፍጹም አምላክ መሆኑንና በዚያ ሰው ውስጥ ሁለት ህላዌዎች (ሁለት አካላት) እንዳልነበሩ ማሰብ እጅግ ይከብድ ነበር። ይሁን እንጂ የኢየሱስ ትሥጉት ምሥጢር ቢሆንም፤ የእግዚአብሔርና የሰው፤ የመንፈስ ቅዱስና የድንግል ማርያም ሚናዎች አብረው በአንድነት ከተገኙ፤ ኢየሱስ ፍጹም አምላክ፤ ፍጹም ሰውና አንድ ክርስቶስ መሆኑን ማመን ይመቻል።

መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር የኢየሱስን መፀነስ እንደ ሌሎች ሕፃናት መፀነስ ያደረገ ስለ መሆኑ አይናገርም። ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ በድንግል ማርያም ላይ መጣና ልጅ ከራሷ ሥጋ ለመፀነስ አበቃት (1) ይላል። እርሷ ደግሞ የእግዚአብሔርን ቃል እንዳመነች መገንዘብ ይገባናል፤ ሉቃ. 1፡38-45። መፀነስና እንደዚሁም ከፀነሰች በኋላ የነበረው ጊዜና መውለዷ እንደ ሌሎች ሴቶች ያሉ ነበረ፤ ማቴ. 1፡18፤ 2፡1-2፤ ሉቃ. 2፡4-7።

ለ) በትሥጉት ላይ የተሰነዘረ ተቃውሞ

ከመጀመሪያ ጀምሮ ስለ ኢየሱስ ልደት በማቴዎስና በሉቃስ ወንጌሎች የሚገኙ ታሪኮች ሙሉ ተቀባይነት ነበራቸው። እነእግዳጤዮስ ዶሲቲዝምን (2) ሲቃወሙት ጠቅሰዋቸዋል፤ «ከድንግል የተወለደ» የሚለውም ሐረግ በሐዋርያት ሥርዐተ ሃይማኖት ሆነ። በ1835 ግን ለመጀመሪያ ጊዜ የክርስቶስ ከድንግል መወለድ «ጠንካራ መሠረት የሌለው ተረት ነው» የሚለው አሳብ መጣ (3)። ከዚህም በኋላ ኤሚል ብሩነርን የመሳሰሉት ሊበራሎች ከድንግል ያልተገኘ ትሥጉት ሊኖር እንደሚችል አስተምረዋል። እንደ እነዚህ ሰዎች አስተሳሰብ የክርስቶስን የሕይወት ታሪክ ለማስረዳት ከድንግል የመወለዱ አሳብ በመጀመሪያው ትውፊት ላይ የተጨመረ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን የሚያምኑና ስለ ኢየሱስ እናት የካቶሊኮችን የነገረ መለኮት ትምህርት የሚቀበሉ ሁሉ ይህን አስተሳሰብ ፍጹም አይቀበሉትም። በሊበራሎች መካከል ለአስተሳሰባቸው ከሚቀርቡት ምክንያቶች አንዳንዶችን ከመልሶቻችን ጋር በዐጭሩ እናቀርባለን።

1. «ወንድ ስለማላውቅ ይህ እንዴት ይሆናል?» የሚለው የድንግል ማርያም ጥያቄ አመክንዮታዊ አይደለም ይላሉ፤ ምክንያቱም መልአኩ ገብርኤል «ትፀንሻለሽ፤ ወንድ ልጅም ትወልጃለሽ» ሲል መቼ እንደሚሆን አልተናገረምና የታጩት በመሆኗ፤ ከጋብቻ በኋላ ልጅ መውለድ የተለመደ ነው። ሆኖም ለእርሷ መልአክ የታያት መሆኑና የሰጣትም መልእክት የሚያስደነግጡ ነበሩና አጠያዩቋ ሙሉ በሙሉ አመክንዮታዊ ባይሆንም አያስገርምም። ከዚህም በላይ የመልአኩ ቃል ከተለመደው የሚለየውን መፀነስ የሚያስከትል መሆኑን ድንግል ማርያም ያሰበች ሊመስለን ይችላል፤ እንደዚህ ከሆነ እርሷ አስተዋይ ነበረች፤ ሉቃ. 1፡28-35።

2. ክርስቶስ ከድንግል መወለዱን የማይቀበሉት በሁለት መጻሕፍት ብቻ ተጽፎ በመገኘቱ ላይ ያተኮራሉ። ይህ እውነት ቢሆንም ምናልባት ሌሎች ጸሓፊዎች ታሪኩን እንደሚያውቁት አንዳንድ ፍንጮች አሉ። ማርቆስ፡ «ይህስ ጸራቢው የማርያም ልጅ...አይደለም??» የሚለውን የናዝሬት ሰዎች የስድብ መልስ ዐዘል ጥያቄ (ማር. 6፥3) ሲያሰፍር፡ የሐንስ፡ «እኛስ ከዝሙት አልተወለድንም...» (ዮሐ. 8፥41) የሚለውን የኢየሱስን ተቃዋሚዎች ቃል ጽፏል። ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ ወልድ ሥጋ ስለ መሆኑ ሲጽፍ፡ ተወለደ በሚተረጉምበት የግሪክ ግስ ሳይሆን፤ ሆነ በሚተረጉምበት ግስ ተጠቀመ። እንግዲህ፡ «ይህም ወንጌል በሥጋ ከዳዊት ዘር ስለሆነ...» (ሮም 1፥3-4)፤ «እግዚአብሔር ከሴት የሆነ...» (ገላ. 4፥4) እና «በሰውም ምሳሌ ሆኖ...» (ፊል. 2፥7) የሚሉትን ሐረጎች በመጻፉ፤ ኢየሱስ ከድንግል መወለዱን እንደሚያውቅ ሊያሳስበን ይችላል፤ ልደቱ የተለየ ዐይነት ከመሆኑ ጋር የግሱ አጠቃቀም ይስማማልና (4)።

ኢየሱስ ከድንግል የመወለዱ ጉዳይ በመጀመሪያው የቤተ ክርስቲያን ስብከት ውስጥ ሰፋ ያለ ስፍራ አልነበረውም። የኢየሱስ እናት፡ «ይህን ነገር ሁሉ በልቧ ይዛ ታሰሳለሁ ነበር» (ሉቃ. 2፥19 አ.መ.ት.) እና እንደ ብዙ ሌሎች ሴቶች የግል ጉዳይን የማታወራ ሴት ነበረች። ኢየሱስ ሲወለድ የሴፍና ማርያም በእንግዶች መካከል ነበሩና የልደቱን ታሪክ ያወቁት እጅግ ጥቂት ሰዎች እንደነበሩ ማሰብ አይከብድም። መሲሐ ከድንግል እንደሚወለድ በአይሁድ መካከል የሚጠበቅ ነገር አልነበረም። እንግዲህ የልደቱ ታሪክ በኢየሱስ ትምህርት የሚጠቀስበት ምክንያት ባለመኖሩና ወንጌል በአሕዛብ መካከል ሲሰበክ ቢነገርም፤ ወደሚያስነውር አሳብ ሊያደርስ ስለሚችል በሌሎች መጻሕፍት አለመገኘቱ ታሪኩ እውነተኛ መሆኑን የሚያረጋግጥ ይመስላል።

3. ክርስቶስ ከድንግል መወለዱን የማይቀበሉ፡ ጸሓፊዎች ታሪኩን የፈጠሩት ልዩ ልዩ ትምህርትን ለመደገፍ ነው ይላሉ። አንዳንዶች ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን፤ ሌሎች ሰው መሆኑን፤ የቀሩት ደግሞ ኢየሱስ ንጢአት አልቦ መሆኑን ለማስተማር ታሪኩ ተጽፏል ይላሉ። እነዚህ ትምህርቶች በታሪኩ ይገኛሉ፤ ሆኖም ሰው እምነቱን ለመደገፍ ሲል ውሸት ጻፈ ማለት ከባድ ወቀሳ ነው። ሉቃስ፡ «ርግጡን እንድታውቅ በጥንቃቄ ሁሉን ከመጀመሪያ ተከትዩ...» (ሉቃ. 1፥1-4) በማለት የገለጠውን ወዲያውኑ ተረት እንደጻፈ ማሰብ እጅግ ይከብዳል።

4. አንዳንዶች ደግሞ አማልክት ከደናግል ጋር ተገናኝተው ታላላቅ ሰዎች እንደተወለዱ በልዩ ልዩ የጥንት ጽሑፎች ይገኛልና የኢየሱስ ልደት ታሪክ እንደ ታላላቆቹ ሰዎች ተረታዊ ነው ይላሉ። ለዚህ ሁለት መልስ ማቅረብ እንችላለን። ማቴዎስ ኢየሱስንና የኢየሱስን እናት ዐወቀ፤ ሉቃስም ኢየሱስን ያወቁትን ብዙ ሰዎች ዐወቀ፤ ከኢየሱስ እናት ጋር የተነጋገረም ይመስላልና ሰው ተረት የሚጽፈው ስለሚያውቀው ሰው አይደለም፤ አያስፈልግምና። ሁለተኛው ነገር ሌሎች ታሪኮች እንደ ኢየሱስ የልደት ታሪክ አይደሉም። ለምሳሌ ቨርኩሊዝ የግሪክ አምላክ ድያና የአንዲት ሴት ልጅ ነበረ፤ ታላቁ እስክንድርም የተወለደው እናቱ አሎምፒያ ከእባብ ጋር ከተገናኘች በኋላ ነው። በእነዚህ ታሪኮች በአምላክና በሴት መካከል የተደረገ አካላዊ ግንኙነት መኖሩ ብዙ ጊዜ ይታያል፤ ከማቴዎስና ከሉቃስ አጻጻፍ እጅግ የተለዩ ናቸውና(5)።

እኛ እንደዚህ ዐይነት ምክንያቶችን የሚያቀርቡትን ሰዎች አንዳንድ ጥያቄ ልንጠይቃቸው እንችላለን። ለምሳሌ፡ ኢየሱስ በሥጋዊ ግንኙነት የሴፍና የማርያም ልጅ ከሆነ፤ ከድንግል የመወለዱ ታሪክ ከዩት ተገኘ? ከድንግል መወለዱ ከዳዊት ዘር መገኘቱን ለማሳየት ልዩ ልዩ ችግር ስለሚያስነሣ ከአይሁድ የተገኘ ክርስቲያን ይህን

ታሪክ ለምን ፈጥሮ ይጽፋል? መጀመሪያ ታሪኩን ለሚሰሙት አይሁድ አረማዊ ታሪክ አይመስላቸውምን? ታሪኩ ከሐዋርያት ትምህርት ጋር፣ በተለይም ከትሥጉት፣ ከክርስቶስ ትንሣኤ፣ ኅጢአት አልቦ ከመሆኑና በአብ ከሰማይ ከመላኩ ጋር አይስማማምን? ለእነዚህና ለመሳሰሉት ጥያቄዎች አጥጋቢ መልሶች ለመስጠት ሲቸገሩ፣ ካለማመን ይልቅ ከድንግል መወለዱን ማመን እንደሚቀል ማሳየት እንችላለን።

ሐ) የትሥጉት ታሪክ ፍሬ አሳቦች

ክርስቶስ ከድንግል መወለዱ ለብዙ ነገረ መለኮት ትምህርት ጥሩ መግቢያ ነው፤ ማቴዎስና ሉቃስ ይህን ተረድተው የተጠቀሙበት ይመስላል። የክርስቶስ የልደት ታሪክ ፡-

1. ምልክት ነው (ኢ.ሳ. 7፥14፤ ማቴ. 1፥23)፤ እግዚአብሔር በዓለም መሥራቱን፣ በሰው ጠባይ ላይ ፍርድ መምጣቱንና በዓለም ታሪክ አዲስ ዘመን መጀመሩን ያሳያል።

2. ለነገረ መለኮት ትምህርቶች ጥሩ መግቢያ ነው፤ በተለይም ፡-

ሀ) ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ለመሆኑ (ማቴ. 1፥23፤ ሉቃ. 1፥35)፥

ለ) ክርስቶስ ፍጹም ሰው ለመሆኑ (ማቴ. 1፥21፤ ሉቃ. 1፥31፤ እርሱ የሥጋ አባት አልነበረውም ቢባልም፣ የመጀመሪያው ሰው አባትና እናት አልነበሩትም ማለት በቂ መልስ ነው)፥

ሐ) ክርስቶስ ኅጢአት አልቦ ለመሆኑ (ማቴ. 1፥21፤ ሉቃ. 1፥35፤ ከአዳም የኅጢአት በደልና ብክለት ወደ እርሱ እንዳልተላለፈ በምዕራፍ 46 ለአትተናል)፥

መ) ለመንፈስ ቅዱስ ሥራ (ማቴ. 1፥20፤ ሉቃ. 1፥35፤ «ይጸልልሻል» የሚለው ግስ በመፍጠር ውስጥ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ያሳስባልና የኢየሱስ ልደት ከድንግል ማርያም ሥጋ አዲስ ፍጥረት መሆኑን ያሳያል፤ ዘፍ. 1፥2) ናቸው።

3. ለድንግል ማርያም የሕይወት ታሪክ መግቢያ ነው።

መ) የጌታ ኢየሱስ እናት የማርያም ተግባር

ድንግል ማርያም የኢየሱስ እናት በመሆኗ ጸጋ የሞላባት፣ ከሴቶች መካከል የተባረከችና ብፅዕት ተብላ የተመሰከረላትና እንደዚሁም በጠባይዋ፣ በአካሄዷና በአገልግሎቷ ከፍ ያለውን አርአያ ሰጥታለች።

1. ጠባይዋ፤ ይህም በተለይ ኤልሳቤጥ፣ «የጌታዬ እናት» ካለችት በኋላ በተናገረችው ውዳሴ ላይ ተብራርቷል፤ ሉቃ. 1፥46-55። በዚህ አንቀጽ ዕውቀት፣ አክብሮት፣ ትሕትና፣ መንፈሳዊ ምኞትና ማስተዋል ይታያሉ። የኢየሱስ እናት ገና ወጣት ሆና ሳለ «ሰሙም ቅዱስ ነው»፤ «ምሕረቱም ለሚፈሩት ይኖራል»፤ «የተራቡትን በበጎ ነገር አጥግቧል» እና «ምሕረቱ ትዝእያለው እስራኤልን ብላቴናውን ረድቷል» በማለት ዳዊትን ጠቀሰች (እንደ ቅደም ተከተሏ 111፥9፤ 103፥17፤ 107፥9፤ 98፥3)፤ እንደ አንድ ጸሐፊ አቈጣጠርም ከብሉይ ኪዳን ሃያ ሁለት ሐረጎችን አቀነባብራ በምስጋናዋ አቀረበች (6)። በጠቅላላው ንግግሯ እግዚአብሔርን ከፍ ስታደርግ «የባሪያዬቱን ውርደት» በማለትም ራሷን ዝቅ አደረገች። በሁለንተናዋ፣ በነፍሷና በመንፈሷ እግዚአብሔርን ተመኘች። እግዚአብሔርም አዲስ ነገርን ለእርሷ ሲያደርግ (ቍ. 46-49)፣ ምሕረቱን በማሳየት፣ ትዕቢተኞችን ዝቅ፣ ትሑታንን ከፍ

በማድረግ፡ የተራቡትንም በማጥገብ በብሉይ ኪዳን የገለጠውን ባሕርዩን እርሷን በመባረክ እንደገና ማሳየቱን በመረዳቷ ያላት መንፈሳዊ ማስተዋል ይታያል።

2. አካሄዷ፤ ይህን በአምስት ነጥቦች ላይ በመመርኮዝ በዐጭሩ ማተት እንችላለን፡

ሀ) የእግዚአብሔርን ቃል ለሕይወቷ መሠረት አደረገችው። ብሉይ ኪዳን በአጠቃላይ ለሃይማኖቷ ዐውድ ሲሆን፡ የእግዚአብሔር ቃል በመልአኩ ገብርኤል፡ በመንፈስ ቅዱስ በተመሩት በኤልሳቤጥና በስምዖን፡ ወይም በዮሴፍ አማካይነት በሕልም ሲነገራት ሳትጠራጠር ተቀበለችው።

ለ) መጽናናትን ተቀበለች። በራሷ ችሎታ ሳትተማመን የእግዚአብሔርን በረከት ወደተቀበለችው ወዳሪጆችዋ ዘመዷ ወደ ኤልሳቤጥ ሄዳ ሦስት ወር ከእርሷ ጋር በመቄየቷ፤ እንደዚሁም ስለ ልጇና ስለ ራሷ የስምዖንንና የሐናን (ሉቃ. 2፡36-38) ቃል ሰምታ አስቀድሞ የተነገራትን በማረጋገጥ ትልቅ መጽናናትን አገኘች።

ሐ) ተገቢውንም ራት ተቀበለች። እግዚአብሔር፡ የዮሴፍ ማድረግ ያለበትን ከተናገረ በኋላ ሕፃኑ እስኪወለድ ድረስና ከተወለደም በኋላ የዮሴፍ ለልጁና ለእርሷ ጠባቂ እንዲሆን በእግዚአብሔር የተመረጠ መሆኑን ተገንዝባ የእርሱን አመራር በደስታ ተከተለች። በናዝሬት ወደሚገኘው ወደ ራሱ ቤት ሲወስዳት፡ ወደ ቤተ ልሔም ሲሄዱ፡ ከሄሮድስ አምልጠው ወደ ግብጽ ሲጓዙና በኋላም ወደ ናዝሬት ሲመለሱ፡ እግዚአብሔር ለዮሴፍ በሕልም ተናገረ፤ የዮሴፍ ለሕይወታቸው ሁሉ ኅላፊ ነበረና። በኢየሱስ 12ኛ ዓመትም ለፋሲካ ወደ ኢየሩሳሌም ሲሄዱ፡ አብሯቸው ነበር፤ ማቴ. 1፡24-25፤ 2፡1-15፡19-23፤ ሉቃ. 2፡41-52።

መ) ለድካሟ ትክክለኛ አጻፋ ሰጠች። ድንግል ማርያም ድንጋጤን (ሉቃ. 1፡29)፡ ጭንቀትን (2፡34-35፡48) እና አለማስተዋልን (1፡34፤ 2፡29-35፡50) ብታውቅም፡ ይህን ሁሉ በመቄጣጠር የሚሆነውን ሁሉ በልቧ እያሰላሰለች ትጠብቀው ነበር፤ 2፡51።

ሠ) የእግዚአብሔርን ቃል አምና ኖረችበት። የመልአኩን ቃል ሰምታ ሳትከራከር ወዲያው፡ «እነሆኝ የጌታ ባሪያ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ» ብላ እምነቷንና ፈቃዷን ገለጠች፤ ቃሉንም በማመድ ብፅዕነት ተብላ ተመሰገነች፤ ሉቃ. 1፡38፡45።

3. አገልግሎቷ፤ ማርያም ኢየሱስን መውለድ፡ ማሳደግ፡ ለአገልግሎቱ ማዘጋጀትና አገልግሎቱን ሲጀምርም ለእርሱ እስከ ሞት ድረስ ተገቢ የሆነውን የእናትነት ድርሻ ማበርከት አገልግሎቷ መሆኑን ተረድታ ፈጸመችው። ማርያም ብዙ ችግር ነበረባት፤ በመውለጃዋ ወራት ወደ ቤተ ልሔም ተጓዘች፤ በማይመች ስፍራ ወለደች፤ ወልዳ ትንሽ ጊዜ ከቄየች በኋላ ወደ ግብጽ ተሰደደች። ኢየሱስም ሲያድግ የእርሱን ጥሪ ማስተዋል (ሉቃ. 2፡49-51) ለእርሷ ከባድ ነበረ። አገልግሎቱን ሲጀምር፡ የሚጠጣ ወይን ሰርግ ላይ ሲያልቅና «ጊዜዬ ገና አልደረሰም» ሲላት፡ ሕይወቱና ሥራው ሁሉ አሁን በእርሷ ዘንድ ሳይሆን በእግዚአብሔር እጅ ያለ መሆኑን ዐውቃ በተስፋ ለሰርጉ አገልጋዮች፡ «የሚላችሁን ሁሉ አድርጉ» ብላ አዘዘቻቸው፤ ዮሐ. 2፡3-5። ይህን ታላቅ ትእዛዝ ምእመናን ሁሉ ሊያስተውሉት ይገባል። ከዚህ በኋላ ማርያም የተናገረችው ሌላ ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ተጽፎ አይገኝም ። ነገር ግን ስለ እርሷ የተጻፉ አራት ሌሎች ታሪኮች ይገኛሉ። በመጀመሪያ ኢየሱስ የአገልግሎቱ ማእከል ወዳደረገው ወደ ቅፍርናሆም ሲወርድ እናቱና ወንድሞቹ አብረው ወረዱ፤ ዮሐ. 2፡12። ወንድሞቹም አላመኑበትም (ዮሐ. 7፡5-8)፤ ዘመዶቹም «አበደ ብለዋልና ሊይዙት ወጡ»፤ ማር. 3፡21። ትንሽ ቄይተው ወንድሞቹና እናቱ ኢየሱስ

ወደሚያስተምርበት ቤት መጥተው ሲያስጠሩት፤ ኢየሱስ ከሥጋዊ ዝምድና ይልቅ መንፈሳዊ ዝምድና እንደሚበልጥ አስተማረ፤ ማር. 3፥31-35። የኢየሱስ እናት ብዙ ነገርን ገና ባታስተውልም፤ በኢየሱስ አመነች፤ የወንድሞቹ አለማመን ግን እጅግ ሳያሳዝናት እንዳልቀረ ማሰብ አይከብድም። በአገልግሎቱ መጨረሻም በመስቀሉ ሥር ከእግቷ ጋር አብራ ቆመች፤ ኢየሱስ ስለ እርሷ ከተናገረ በኋላ ከዮሐንስ ጋር ወደ ቤቱ ሄደች፤ ዮሐ. 19፥25-27። ከኢየሱስ ትንሣኤ በኋላም እናቱ ከወንድሞቹ ጋር እየተገኘች የመንፈስ ቅዱስን መውረድ በመጠባበቅ ከሐዋርያትና ከሌሎች ምእመናን ጋር በጸሎት ትተጋ ነበር፤ ሐ.ሥ. 1፥12-14። ከዚህ በኋላ የኢየሱስ እናት ስም በመጽሐፍ ቅዱስ አልተጠቀሰም። ክርስቶስ ወደ ሰማይ ሲያርግ፤ በምድር ላይ የማሕፀኗ ፍሬ (ሉቃ. 1፥42) አገልግሎቱን ፈጽሞ ነበርና የእርሷም ልዩ አገልግሎት በአስገራሚ መንገድ ተፈጸመ።

ሠ) ስለ ጌታ ኢየሱስ እናት ስለ ማርያም የተሰጡ ትምህርቶች

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እናት በአዲስ ኪዳን ታሪክ ከፍተኛ ስፍራ እንዳላት ግልጽ ነውና በዓለም ታሪክ ሁሉ ታሪኳ ተወዳዳሪ የሌለው ነው፤ ከእርሷ ታሪክም ጋር የሚመሳሰል አይገኝም፤ ለዚህ ሁለት ምክንያቶች አሉ፤ የመጀመሪያው ምክንያት ሌላ ድንግል ልጅን ወልዳ አለመታየቷ ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ የወለደችው ፍጹም አምላክና የዓለም አዳኝ መሆኑ ነው። ይህን እውነት አምነው የተቀበሉ ብዙ ሰዎች የኢየሱስን እናት ከሌሎች ሰዎች በላይ ሊያከብሯት፤ ሊያመልኳትም እንኳ በመፈለግ ስለ እርሷ ብዙ ልዩ ልዩ መጻሕፍትን ጽፈዋል፤ ልዩ ልዩ ሥርዐትን ደንግገዋል፤ የተለያዩ የውዳሴና የጸሎት መጻሕፍትን ደርሰው አዘጋጅተዋል።

ይህ ብቻ ሳይሆን የኢየሱስ እናት በእናትነቷ ዐቢይ አርአያነትን ያሳየች፤ እንደዚሁም መከራን፤ ሥቃይንና ሐዘንን ሁሉ ታግሳ ከቁየች በኋላ በመጨረሻ በልጇ ትንሣኤ ደስታን ለማግኘት የቻለች ጠንካራ የእምነት ሰው በመሆኗ፤ ሴቶች የሚያጋጥሟቸውን ችግሮች ሁሉ በትዕግሥት እንዲቋቋሙና በተስፋ እንዲጠብቁ ምሳሌያቸው መሆኗም ግልጽ ነው። ከዚህ ሁሉ የተነሳ ሰዎች በተለይም ሴቶች የእርሷ ታሪክ ሲነበብ መደሰታቸውና አክብሮትን መስጠታቸው አያስገርምም።

አስቀድመን እንዳየነው የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በክርስትና ታሪክና በትምህርታቸው ትኩረት ሰጥተው የምናየው ለልጇ ለጌታ ለኢየሱስ እንጂ ለእርሷ አይደለም። በቤተ ክርስቲያን የመጀመሪያዎቹ ሦስት መቶ ዓመታት ታሪክም ለኢየሱስ እናት ልዩ አክብሮት የተሰጠ ስለ መሆኑ ብዙ ፍንጭ አይገኝም።

በአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ኤጲፋንዮስ ማርያምን ያመለኳትን አሳዮች ወቀሰ፤ በአምስተኛው መቶ ክፍለ ዘመንም የንስጥሮስን ስሕተት ተቃውመው የተነሡ አባቶች Theotokos ብለው ጠሯት። Theotokos ማለት «የአምላክ ተሸካሚ» ወይም «ወላዲተ አምላክ» («የአምላክ እናት») ማለት ነው። እንደዚህም ያሉት ክርስቶስ ኢየሱስ አንድ አካል መሆኑን ለማስተማር እንጂ የኢየሱስን እናት ከሚገባት በላይ ለማክበር አልነበረም(7)። አንዳንድ ሰዎች ግን ማርያምን «የእግዚአብሔር እናት» አድርገው በማሰብ ሊያከብሯት ጀመሩ፤ ከዚህም ጋር ድንግልናዋ ዘለዓለማዊ መሆኑንና ያለ አዳም በደልና ብክለት መፀነሷን ማመን በብዙ ምእመናን መካከል እየተስፋፋ ሄደ። ሆኖም የንስጥሮስን ትምህርት ተቃውመው የተነሡ አባቶች «የእግዚአብሔር እናት» በሚለው ሐረግ መጠቀማቸው የእግዚአብሔር ህላዌ ከእርሷ መገኘቱን አያሳይም። የኢየሱስ እናት ከሐዋን በተቃራኒ መንገድ ትታይ ጀመር፤ ምክንያቱም ሐዋን ለሰው ውድቀት ምክንያት እንደነበረች ሁሉ፤ ማርያም ደግሞ የዓለም አዳኝ እናት በመሆኗ

ለደኅንነት መንገድ ናት ተብላ ትታሰብ ነበርና። ካረፈች በኋላም ወደ ሰማይ የተነጠቀች መሆኗ በብዙ ክርስቲያኖች ዘንድ ይታመናል። እነዚህ ትምህርቶች በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክና ትምህርት መሠረት የላቸውም፤ ነገር ግን በመጀመሪያው መቶ ዓመት ያልነበሩና በቤተ ክርስቲያን ትውፊት በየጊዜው ቀስ በቀስ እያደጉ የመጡ ናቸው፤ የሮም ጳጳስ ፓየስ አራተኛ በ1854 የኢየሱስ እናት ያለ አዳም ኅጢአት እንደተፀነሰች፣ ፓየስ ዐሥራ ሁለተኛ ደግሞ በ1950 ወደ ሰማይ እንደተነጠቀች ዐወጁ(8)። ብዙ ጊዜ እነዚህን ትምህርቶች የሚቀበሉ ሰዎች ለእምነታቸው በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚታወቅ መሠረት ስለ መኖሩ አያስተምሩም(9)። እንግዲህ እነዚህ ትምህርቶች ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ጋር እንዴት እንደሚገናኙ ማወቅ ይገባናልና በአራቱ ነጥቦች ላይ የሚከተለውን ዐጭር ሐተታ ማቅረብ እንሞክራለን።

1. የኢየሱስ እናት ያለ አዳም ኅጢአት መፀነሷ (በእንግሊዝኛ Immaculate Conception ተብሏል)፤ በዚህ ትምህርት ውስጥ ያለ ኅጢአት መፀነሷና ኅጢአት አለመሥራቷ የተያያዙ ናቸው። ይህን ትምህርት የሚያስተምሩ ልዩ ልዩ ጥቅሶችን ሲጠቅሱ (ለምሳሌ ዘፍ. 3፥15፤ መዝ. 45፥12-13፤ ሉቃ. 1፥28:41:48)፣ ትምህርቱ በጥቅሶች ውስጥ ግልጽ ሆኖ ባይታይም በስተ ጀርባ ይኖራል ይላሉ። በሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጨረሻ ኢረኔየስ የኢየሱስን እናት እንደ ሌላ አዲስ ሔዋን በመቀጠር ይህን ትምህርት አጸና። አውግስጢኖስ ማርያም ኅጢአት አለመሥራቷን እንጂ ያለ ኅጢአት መፀነሷን አልተቀበለም። አኩናስም በመፀነስ ኅጢአት ይተላለፋል በማለቱ ያለ ኅጢአት መፀነሷን አልተቀበለም።

የሮሙ ጳጳስ በ1854 ዓ.ም. ትምህርቱን ካወጀ በኋላ፣ ከምሥራቅ ሊቃውንት አንዳንዶቹ የኢየሱስ እናት «ያለ አዳም ኅጢአት ተፀነሰች» የሚለው ትምህርት ኅጢአት ላለመሥራቷ የሚሰጠውን ግምት ያሳንሰዋል በማለት ያለ ኅጢአት መፀነሷን አልተቀበሉም።

የኢየሩሳሌሙ ኤጲስ ቆጶስ ቅዱስ ዮሐንስ፣ ከክርስቶስ በቀር ያለ ኅጢአት ሊኖር የሚችል ማንም ሰው እንደሌለና ከኅልዮ (ከአሳብ) ኅጢአትም እንኳ የሚነጻ ሰው እንደማይገኝ አስተምሯል፤ ሃይ.አበው ም.52 ክ.1 ቍ.18 እና 19 ይመልከቱ።

የተሐድሶ አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ ደግሞ ሰው ሁሉ ኅጢአተኛ እንደሆነና ኅጢአት እንደሚሠራ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምር መሆኑን በማመናቸው (ሮም 3፥9-20:23፤ 5፥12:15:18፤ 6፥23)፣ የኢየሱስን እናት አስመልክቶ የሚሰጠውን ይህን ትምህርት ፈጽሞ አይቀበሉትም። ማርያም ራሷ «መድኅኒቱ» ብላ እግዚአብሔርን እንዳከበረችው ይመሰክራሉ (ሉቃ. 1፥47)፤ እዚህ ላይ ግን ምናልባት የማርያም አሳብ ከኅጢአት ጋር የተያያዘ ሳይሆን ከውርደትና ከነውር ነጻ በመሆኗ ላይ የሚያተኩር ይመስላል (10)።

2. የኢየሱስ እናት ለዘለዓለም ድንግል ሆና መቈየቷ፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን በድንግልና መፀነሷ፣ እስኪወለድም ድረስ እናቱ ድንግል መሆኗ እሙን ነው፤ ማቴ. 1፥25። ብዙ ክርስቲያኖች ማርያም ድንግል ሆና እንደኖረች ያምናሉ። ለዚህም አንዱ ምክንያት ሰው በድንግልና ሲኖር የበለጠ ቅድስናና ክብር አለው የሚል ሲሆን፣ ሌላው ምክንያት ደግሞ ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ ያደረበት ማሕፀን የአዳም ኅጢአት ያለበት ፅንሰ ሊያድርበት አይገባም የሚል ነው። ይህን አሳብ ለማጽናትም የኢየሱስ «ወንድሞች» ተብለው የተጠቀሱት ከኢየሱስ እናት እንዳልተወለዱ ማሳየት ያስፈልጋልና ለዚህ ልዩ ልዩ መላምቶች ተገኙ። ዮሴፍ ከማርያም ጋር ከመተጫጨቱ በፊት አስቀድሞ ከነበረችው ሚስቱ የኢየሱስን «ወንድሞች» እንደወለደ ኤጲፋንዮስ

አስተማረ። ጀርም ግን እነዚህ ወንድሞች የተባሉት የማርያም አጎት (ወይም አክስት) ልጆች እንደነበሩ ጻፈ። ከዚያም ወዲህ ሌሎች መላምቶች ተፈጥረዋል(11)። ካቶሊኮች፣ እርቶዶክሶችና አንዳንድ ፕሮቴስታንቶች የኢየሱስ ወንድሞች የኢየሱስ እናት ልጆች መሆናቸውን አያምኑም፤ እንዲያውም የተወሰኑት ለዚህ አሳብ ከፍተኛ አጽንዖት ይሰጣሉ።

ይህን አሳብ የሚደግፉ ጥቂቶች፡ «...ይህ በር ተዘግቶ ይኖራል እንጂ አይከፈትም፤ ሰውም አይገባበትም፤ የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ገብቶበታልና» የሚለውን ቃል ይጠቅሳሉ፤ ሕዝ. 44፡1-2። ሌሎች ግን የዚህ ጥቅስ ጠቅላላ ዐውድ የፈረሰው የኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ እንደገና ተመሥርቶ ስለ መሠራቱ እንጂ ስለ ምሥጢረ ሥጋዊ አይናገርም ይላሉ። የኢየሱስ እናት ድንግል ማርያም ቤተ መቅደስ ናት ብትባልም፣ ምሳሌው የአዲስ ኪዳንን ምሳሌያዊ አገላለጥ አይመስልም። በአዲስ ኪዳን ክርስቶስ ራሱ (ዮሐ. 2፡20-22)፣ እያንዳንዱ አማኝ (1ቆሮ. 6፡19-20)፣ ምእመናን በአንድነት (2ቆሮ. 6፡16፤ ኤፌ. 2፡20-23፤ 1ጴጥ. 2፡4-5) በእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ምሳሌነት ተገልጠዋል። በሰማያዊት ኢየሩሳሌም ውስጥም፣ «ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክና በጉ ቤተ መቅደስ ናቸው» ተብሏል፤ ራእ. 21፡22። በዚህ ዐይነት አገላለጥ ማርያም «ሁለተኛ ሰማይ»፣ «የብርሃን እናት»፣ «የወርቅ ማዕጠንት»፣ «ያልተቃጠለ ቊጥቋጥ»፣ «የአሮን በትር»፣ «የያዕቆብ መሰላል»፣ «የቃል ኪዳን ታቦት»...ወዘተ ተብላ ተጠርታለች። ከዚህ የተነሣ ሰዎች ማርያምን በእግዚአብሔር ልጅ እናትነት ማክበር ይፈልጋሉ፤ ሆኖም ይህ ዐይነት አክብሮት እንዲሰጥ በአዲስ ኪዳን ተገልጦ አይገኝምና ከብሉይ ኪዳን ታሪኮች ትክክለኛ አሳብና ግብ ሰውን ሊያርቅ ይችላል።

በተሐድሶ እምነት ካሉት የሚበዙቱ ሌላ አስተሳሰብ አላቸው፤ ይህ አስተሳሰብ እንደሚከተለው ነው። በጋብቻ ውስጥ ሥጋዊ ግንኙነትን መፈጸም የእግዚአብሔር ፈቃድ በመሆኑ ክቡር እንጂ ርኩስ አይደለም፤ ስለዚህ በጋብቻ ውስጥ የሚኖር በድንግልና ከሚኖር አያንስም። እንደዚሁም በክርስቲያናዊ ጋብቻ «ፈሪህ እግዚአብሔር ያለው ዘር» (ሚሊ. 2፡15 አ.መ.ት.) ይገኛል። ወንጌላዊ ማቴዎስም፡ «...ዕጮኛውንም ወሰደ፤ በኩር ልጅዋንም እስክትወልድ ድረስ አላወቃትም» ብሎ በመጻፉ ከወለደች በኋላ የሆነውን አልገለጠም። ከወለደች በኋላ ያለው ሁኔታ አለመገለጡ ዋና አገልግሎቷ በኩር ልጇን መውለዷ ስለሆነ ነው፤ ማቴ. 1፡25። በዚህ አንቀጽ «ዕጮኛ» ተብሎ የተተረጎመው የግሪክ ቃል ብዙ ጊዜ «ባል» ተብሎ ይተረጎማል (ለምሳሌ ማር. 10፡12፤ ሉቃ. 2፡36፤ 16፡18፤ ዮሐ. 4፡16-18፤ ሐ.ሥ. 5፡9-10)።

ኢየሱስ የ12 ዓመት ልጅ ሲሆን፣ እናቱ ማርያም ዮሴፍን እንደ ጠባቂ ብቻ ሳይሆን እንደ «አባቱ» አከበረችው፤ ሉቃ. 2፡48። በወንጌል ታሪክ የኢየሱስ ወንድሞች በአንድነት 16 ጊዜ ሲጠቀሱ፣ እናቱ ደግሞ ከእነርሱ ጋር 12 ጊዜ ተጠቅሳለች፤ ለምሳሌ ማቴ. 12፡46-50፤ ማር. 6፡3፤ ሉቃ. 8፡19-21፤ ዮሐ. 2፡12፤ ሐ.ሥ. 1፡14 ይመ.።

እነዚህ «ወንድሞች» ከኢየሱስና ከኢየሱስ እናት ጋር የቀረበ የኑሮ ግንኙነት እንደነበራቸው በእነዚህ ታሪኮች ግልጥ ሆኖ ይታያል። በመጽሐፍ ቅዱስ የኢየሱስ ወንድሞችና እጎቶች ከኢየሱስ እናት ስለ መወለዳቸውም ሆነ ስላለመወለዳቸው በቂ ማስረጃ ተጽፎ አይገኝም (11)።

የተሐድሶ ሰዎች የኢየሱስ ወንድሞችና እናቶች የሚለውን በሌላ ዐይነት ዝምድና መጥራት እንደሚችል ያስባሉ፤ የኢየሱስ ወንድሞች የማርያም ልጆች ሆኑም አልሆኑም በእምነታቸው ላይ ለውጥ ስለማያመጣ በዚህ ነገር ላይ መከራከር ጠቃሚ አለመሆኑን ማስተዋል ይጠበቅባቸዋል። ሆኖም ሁለቱ ወገኖች ሊሰማሙ የሚችሉት፤ የኢየሱስ እናት ከቅርብ ዘመዶቹ አለማመን የተነሣ ብታዝንም፤ ከኢየሱስ ትንሣኤ በኋላ ከእርሷ ጋር አብረው በጸሎት እየተጉ የመንፈስ ቅዱስን መውረድ ይጠባበቁ ስለነበረ በዚህ ሐሜት በማድረግ ነው፤ ሐ.ሥ. 1፥14።

3. የኢየሱስ እናት ካረፈች በኋላ ወደ ሰማይ መነጠቋ (በእንግሊዝኛ Assumption ተብሏል)፤ በአዲስ ኪዳን ስለ ኢየሱስ እናት ሞት ምንም አልተጻፈም። ከአራተኛው መቶ ዓመት ጀምሮ በልዩ ልዩ ቋንቋዎች ስለ ማርያም ሞትና ወደ ሰማይ መነጠቅ ልዩ ልዩ ታሪኮች ተጽፈው ይገኛሉ። የሮም ጳጳስ በ1950 ባስነገረው ዐዋጅ፤ «ማርያም ያለ ኅጢአት ተፀንሳና ለዘለዓለም ድንግል ሆና ምድራዊ ሕይወቷ ከተፈጸመ በኋላ በሥጋና በነፍስ ወደ ሰማያዊው ክብር ተወሰደች» የሚለው ትምህርት ለካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ እንደሆነ አስገንዘበ(12)። በምሥራቅ አብያተ ክርስቲያናትና በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ የኢየሱስ እናት ወደ ሰማይ መነጠቅ ተቀባይነት አግኝቷል፤ ከፍተኛ ክብርም ተሰጥቶታል።

ምንም እንኳ በአንዳንድ ወገኖች ዘንድ የጌታ የኢየሱስ እናት ማርያም ከሞተች በኋላ እንደተነጠቀች (ወደ ሰማይ እንዳረገች) ቢነገርና ቢታመንም፤ ሊቁ ኤጲፋንዮስ፤ ጌታችን ከሙታን ተለይቶ ከተነሣ በኋላ፤ «...ከሰው ወገን ማንንም ተነሥ፤ ከመቃብር ውጣ አላለም፤ ...ለሰዎች ሁሉ አንድ ሆነው በሚነሡበት ቀን ሙታን ይነሣሉ አላቸው። ከሙታን ተለይቶ ከተነሣ በኋላ ከሞቱት ሁሉ ማንንም በሥጋ እንዳላስነሣ አስተውል» (ሃይ.አበው ም.59 ቀ.49-50) በማለት ካስተማረው እውነት ጋር ፈጽሞ የሚቃረን አሳብ ነው።

4. የኢየሱስ እናት ከልጇ ጋር በደኅንነት ሥራ መሳተፍ፤ ከዚህ በላይ እንደተመለከትነው የኢየሱስ እናት አዲሷ ሔዋን ተብላ ከተጠራችበት ጊዜ ጀምሮ ከልጇ ጋር በደኅንነት ሥራ መሳተፍን ለማሳየት በተለይ በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን እንቅስቃሴዎች ተደርገዋል (13)። አንዳንዶች የጌታችን እናት አማላጅ እንጂ አስታራቂ አይደለችም በማለታቸው ከዚህ ትምህርት ጋር አለመስማማታቸው ይታያል። ሌሎች ደግሞ «ጸጋ የሞላብሽ» የሚለውን መልእክት ገብሮኤል የተናገረውን በመጥቀስ (ሉቃ. 1፥28) የኢየሱስ እናት ጸጋን ለመስጠት ኃይል እንዳላት ያስተምራሉ። ሆኖም ይህ ጥቅስ ድንግል ማርያም የጸጋ ተቀባይ እንጂ የጸጋ ሰጪ መሆኗን አያሳይም። እውነት ነው፤ ሰው ጸጋን ሲቀበል የተሰጠው ጸጋ ለሌሎች ተትረፍርፎ ሊፈስስ ይገባል፤ ሆኖም ከሐረጉና ከሚገኝበት ዐውድ ተነሥተን ስንመለከተው ለእርሷ የተሰጠው ጸጋ ወንድ ሳታውቅ ከራሷ ማሕፀን (ሉቃ. 1፥42) የዓለም መድኃኒት የሚሆነውን የእግዚአብሔርን ልጅ መፅነስና መውለድ መሆኑን እናስተውላለን፤ ሉቃ. 1፥31-35። ጠቅላላው የአዲስ ኪዳን ትምህርት ክርስቶስ ሰዎችን ለማዳን ፍጹም አምላክ ሆኖ በመስቀል ላይ ቤዛን መሆኑን በትኩረት ያሳያል፤ እርሱ ብቻ ኅጢአታችንን ስለተሸከመና እርሱ ብቻ ፍጹም አምላክ ስለሆነ ሰው በደኅንነት ሥራ መሳተፍ አይችልም፤ አያስፈልግምም። ሰው በደኅንነት ሥራ መሳተፍ የማይችል ስለ መሆኑ ሊቁ ኤጲፋንዮስ የሚከተለውን ጽፎ እናገኛለን፤ «የድኅነታችን አለኝታ በዕሩቅ ብእሲ (በሰው ብቻ) የተደረገ አይደለም፤ ከአዳም ጀምሮ አምስት ሺህ አምስት መቶ ዘመን እስኪፈጸም ድረስ ሰው ሊያድነን አልቻለም፤ ሰው የሆነ

እግዚአብሔር ቃል አዳነን እንጂ ማመናችን በዕሩቅ ብእሲ ሆኖ ርጉማን እንዳንሆን ማመናችን በማያልፍ በእግዚአብሔር ነው እንጂ»፤ ሃይ.አበው ም.57 ክ.9 ቍ.12» ሐዋርያው ጳውሎስም አስቀድሞ፡ «አንድ እግዚአብሔር አለና፤ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለው መካከለኛ (አስታራቂ፤ አ.መ.ት.) ደግሞ አንድ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው፤ ራሱንም ለሁሉ ቤዛ ሰጠ» ብሎ በመጻፉ ከክርስቶስ ውጭ ሌላ ቤዛ ወይም አዳኝ እንደሌለ አረጋግጧል፤ 1ጢሞ. 2፥5-6»

ማስታወሻ

(1) መጽሐፍ ቅዱስ መንፈስ ቅዱስ ለመፅኅስ እንዳበቃት ሲናገር፤ እንዴት ለዚህ እንድትበቃ እንዳደረጋት አይገልጥም። በልዩ ልዩ ዘመናዊ ዘዴ ለምሳሌ ወንድና ሴት ሳይገናኙ የሰው ዘር በሴት ማሕፀን ውስጥ በማስቀመጥ ሴት ልትፀንስና ልትወልድ ትችላለች። ሆኖም መንፈስ ቅዱስ በዚህ ዐይነት ዘዴ የሠራ ለመሆኑ ምንም ፍንጭ አልተሰጠም። ሊቀ ጎርጎርዮስ፡ «ሰው መሆኑም እውነተኛ፤ የማይመረመር፤ የማይነገር ምሥጢር ነው፤ ሰው መሆኑም እውነተኛ ነው እንጂ ምትሐት አይደለም» በማለቱ የክርስቶስን መፅኅስ ምሥጢርነት አረጋግጧል፤ ሃይ.አበው ም.36 ክ.4 ቍ.18»

(2) ዶሲቲዝም ኢየሱስ ሰውን መሰለ እንጂ በርግጥ ሰው አልነበረም የሚለው የኑፋቄ ትምህርት በ1ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ተነሣ፤ Docetism በNIDCC ይመ.

(3) The Life of Jesus በሚለው መጽሐፍ በDavid Strauss የተጻፈ፤ NIDCC ይመ.

(4) PC በDonald Macleod ገጽ 29-32 ይመ.

(5) "MARY" በDouglas Connolly በIVP የታተመ ገጽ 39-40 ይመ.

(6) "MARY" ገጽ 29። ደግሞም ስለ ጠቅላላ ውዳሴው በDr John Stott የተጻፈ The Canticles And Selected Psalms ገጽ 43-48 ይመ.

(7) «እግዚአብሔርን ተሸካሚ» ከግሪኩ ቃል ከTheotokos የተተረጎመ በእንግሊዝኛ "Mother of God"፤ "MARY" ገጽ 27 ይመ.። ወላጁት አምላክ ስለሚለው ቀራሎስ የጻፈውን በሃይ.አበው ም.78 ክ.48 ቍ.9 ይመ.

(8) በNIDCC "MARY" ይመ.

(9) Grudem ገጽ 531 ማስታወሻ 3 ይመ.

(10) "Immaculate Conception" በNIDCC ይመ.

(11) በJohn Wenham የተጻፈ በEaster Enigma Appendix III The Mother and Brothers of Jesus ገጽ 132-139 ይመ.

(12) "Assumption" በNIDCC ይመ.

(13) በዚህ ትምህርት መሠረት የኢየሱስ እናት በእንግሊዝኛ Co-Redemptrix (በደኅንነት ሥራ አብራ የተካፈለች) ተብላለች።

ምዕራፍ 54 - ክርስቶስ በተአምር ከዓለም መውጣት

እግዚአብሔር ወልድ ከሰማያዊ ክብር ወርዶ ሰው መሆኑን በምዕራፍ 53 አይተናል። ከእናቱ ከድንግል ማርያም ተወልዶ እንደ ሰው በምድር ላይ ኖረ፤ ይህም ለእርሱ ፍጹም የሆነ ትሕትና ነበረ። እርሱ «የተናቀ፥ ከሰውም የተጠላ፥ የሕማም ሰው ደጃንም የሚያውቅ ነው» (ኢሳ. 53፥3) እና «ከጎጢአተኞች የደረሰበትን እንዲህ ያለውን ተቃውሞ» የታገሠ በመሆኑ ለምእመናን ምሳሌ ነው፤ ዕብ. 12፥3 አ.መ.ት.። ጎጢአት ለሌለበት ሰው በዚህ ጎጢአታዊ ዓለም መኖር እንዴት እንደነበረ ማሰብ ቢከብድም ሁኔታው ይህን የሚመስል ነበር። ጌታችን ኢየሱስ የደረሰበት መከራ እጅግ ከፍተኛ ሲሆን፥ ይህም መሞቱ፥ መቀበሩና ወደ ሲኦልም መውረዱ ነበር፤ እነዚህን ሁናቴዎች የታገሠውም ሰዎችን ከጎጢአታቸው ለማዳን ነው። ከዚህ በኋላ እየተከበረ ሲሄድ ግን በትንሣኤና በዕርገት ሁኔታዎች ዐልፎ በአብ ቀኝ ተቀመጠ፤ እዚያም የዳግም ምጽአቱን ጊዜ ይጠብቃል። ስለ ክርስቶስ በትክክል እንድናስብ ስለ እያንዳንዱ ሁኔታ ማተት ይገባል (1)።

ሀ) የክርስቶስ ሞት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሕይወቱ ሁሉ መከራን የተቀበለው በሥጋ ብቻ ሳይሆን በነፍሱና በመንፈሱ ነበረ። በሰይጣን ተፈተነ፤ የሰውን ሐዘንና ሞት በማየት ተጨነቀ፤ የተከታዮቹንም አለማስተዋልና የእምነት ጉድለት ሲመለከት በመንፈሱ ከባድ ሽክም ደረሰበት። ሆኖም ክርስቶስ ከተቀበለው መከራ በተለይ የሚታየን በመጨረሻዎቹ ሃያ ሰዓቶች የደረሰበት ሁሉ ነው። ይህም ሰው ማሰብ ከሚችለው በላይ የሆነ የሥጋና የነፍስ መከራ ነበረ።

ስለ ክርስቶስ ሞት በተለይ ሁለት አሳቦች ስለሚነሡ እነዚህን አሳቦች በዐጭሩ ልናትታቸው ያስፈልጋል፤ 1ኛው አሳብ፥ ክርስቶስ በእውነት በመስቀል ላይ ዛለ እንጂ አልሞተም የሚለው ነው። በመስቀል ላይ ሲሞት በመስቀሉ ሥር የነበሩና የቀበሩት ሰዎች ሁሉ፥ መቶ አለቃውና ወታደሮቹ (ማር. 15፥39;44፤ ዮሐ. 19፥32-34)፥ መግደላዊት ማርያም፥ ሌሎች ሴቶችና ሐዋርያው ዮሐንስ፥ ከመስቀል ያወረዱትና የቀበሩት ዮሴፍና ኒቆሌዎስ (ዮሐ. 19፥25;35) ስለ ኢየሱስ መሞት እንዴት ሊሳሳቱ ይችላሉ? ብለን መጠየቅ እንችላለን። በተጨማሪም ጐኑ በጦር ሲወጋ ደምና ውሃ እንደወጣ ከመጽሐፍ ቅዱስ እናንባለን (ዮሐ. 19፥34)፤ ደም በሰው ልብ ውስጥ ሲረጋም የሞት ምልክት እንደሆነ የህክምና ባለሙያዎች ይናገራሉ። ቀጥሎም ኢየሱስ በመስቀል ላይ ከደረሰበት ከዚህ ጉዳት ሁሉ የተነሣ የዛለ ከሆነ፥ ታላቁን ድንጋይ ከመቃብሩ ለማንከባለል በቂ ጎይል ከዬት አገኘ? ብለን መጠየቅ እንችላለን። እዚያ ለነበሩት ሁሉ ኢየሱስ እንደሞተ ግልጥ ነበረ፤ እርሱም አስቀድሞ እንደሚሞት ብዙ ጊዜ ተናግሯል፤ ከትንሣኤውም በኋላ፥ «ሞቼ ነበር» ብሎ መሰከረ፤ ራእ. 1፥18 አ.መ.ት.።

ከኢየሱስ ሞትና ትንሣኤ ትምህርት እውነት ለመሸሽ የሚፈልጉ 2ኛውን አሳብ ያቀርባሉ፤ ይኸውም በመስቀል ላይ የሞተው ሰው ኢየሱስ አልነበረም፤ በሌላ ሰው ተተክቶ ነበርና የሚለው ነው፤ «ስለ ኢየሱስ ስቅለት የእስላም ትምህርት» የሚለውን

ልዩ ማስታወሻ በምዕራፉ መጨረሻ ይመጣ። ይህ እውነት ከሆነ ኢየሱስ ከተያዘ በኋላ ሌላው ሰው እንዴት ሊተካ ቻለ? ጠላቶቹ የሆነውን እንዴት አላወቁም? የተተካው ሰውዬ ሲገረፍና ሲሰቀል እኔ ኢየሱስ አይደለሁም ለምን አላለም? ሰውዬው ሲሞትና ሲቀበርስ የኢየሱስ ዘመዶችና ወዳጆች የሆነውን ለምን አልተረዱም? ኢየሱስ ካልተሰቀለ የችንካሩ ምልክት በእጆቹ፣ የጦሩ ምልክት ደግሞ በጎጉ ላይ ከዩት መጥተው ተገኙ? ወደ ሰማይ ካላረገስ ወዴት ሄደ? ለሚሉትና ለመሳሰሉት ጥያቄዎች ምን ዐይነት መልስ ይገኛል? ብለን መጠየቅ እንችላለን፤ መላምቱ ላስተዋይ ሰው ፍጹም ኢአመክንዮታዊ ነው።

ክርስቶስ ሲሞት፡ «አባት ሆይ፥ ነፍሴን በእጅህ ዐደራ እሰጣለሁ» ብሎ ነፍሱን ሰጠ፤ ሉቃ. 23፥46። ሐዋርያው ጴጥሮስም ክርስቶስ «በሥጋ ሞተ» ብሎ ይህን እውነት ገለጠ፤ 1ጴጥ. 3፥18። እንግዲህ ሰዎች ሁሉ ሲሞቱ ሥጋና ነፍሳቸው እንደሚለያዩ ሁሉ፡ ክርስቶስም ሲሞት ነፍሱ ከሥጋ ተለየ።

ብዙ ሌሎች ሰዎች በመስቀያ ላይ ተሰቅለው ሞተዋል፤ የክርስቶስ ሞት ግን ልዩነት አለው፤ እግዚአብሔር የሕዝቡን በደል በእርሱ ላይ አኖረ፤ ኢሳ. 53፥6፤ 1ጴጥ. 2፥24። በሰው ኅጢአት ምክንያት የእግዚአብሔር ቀጣ በእርሱ ላይ ወረደ፤ ማስተሰሪያ የሚለውን ቃል የሚተረጉመው የግሪክ ቃል የክርስቶስ ሞት ሕዝቡን ከእግዚአብሔር ቀጣ እንደሚሸፍናቸው ያሳያልና፤ ዮሐ. 3፥36፤ ሮሞ 1፥18፤ 3፥25፤ 1ዮሐ. 2፥2። በሕይወቱ ለመጀመሪያ ጊዜ የአብ ደስታ በልቡ ሳይሰማው፡ «አምላኬ አምላኬ፡ ስለ ምን ተውኸኝ» ብሎ ጮኸ፤ ማቴ. 27፥46።

ሞት ከሕይወት መለየት ነውና እግዚአብሔር አብ የክርስቶስን ሞት በሕዝቡ ዘለዓለማዊ ሞት ስፍራ ተቀበለው፤ ይህንም ማድረግ የቻለው የእግዚአብሔር ልጅ ስለሆነ የእርሱ ዋጋ ወሰን የሌለው በመሆኑ ነው። የእግዚአብሔር ቀጣ በክርስቶስ ላይ ወረደ ስንልም፡ እግዚአብሔር ልጁ በፈጸመው ነገር ተደሰተ፤ ፍቅሩ ልጁን አልተለየውም ማለታችን ነው። ነቢዩ ኢሳይያስም፡ «እግዚአብሔር በደዌ ያደቅቀው ዘንድ ፈቀደ» ብሏል፤ ኢሳ. 53፥10።

የክርስቶስ ሞት ፍትሐዊ ሞት ነው ማለት በወንጀል ምክንያት የወንጀለኛ ሞት ነበረ ማለት ነው፤ ሰው የሚሰቀለው ሕግን ሲተላለፍ ነበረና። በብዙ ጥቅስ ላይ ክርስቶስ ሕግን እንዳልተላለፈና ኅጢአትን እንዳልሠራ ማሳየት እንችላለን። በእርሱ ላይ የፈረደው የሮም ገዥ እንኳ፡ «በዚህ ሰው አንድ በደል ስንኳ አላገኘሁበትም» ብሎ ሦስት ጊዜ መስከረለት፤ ሉቃ. 23፥4፡14-15፡22። ነገር ግን ኢየሱስ የተሸከመው የራሱን በደል ሳይሆን ለሕዝቡ የሕግ ርግማንን ነው፤ ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «... ክርስቶስ ስለ እኛ ርግማን ሆኖ ከሕግ ርግማን ዋጀን» በማለት ጽፏል፤ ገላ. 3፥13።

እግዚአብሔር ለክርስቶስ ሞት ከፍ ያለ ትኩረት የሰጠ መሆኑ በምድር ላይ ጨለማ በመስፈት፣ የቤተ መቅደስ መጋረጃ ከሁለት በመቀደዱ፣ ምድር በመኖወጡ፣ ዓለቶች በመሰንጠቃቸው፣ መቃብሮች በመክፈታቸውና ብዙ የሞቱ ቅዱሳን በመነሣታቸው ይታያል፤ ማቴ. 27፥45፡51-53።

ለ) የክርስቶስ መቀበር

ኢየሱስ ከሞተ በኋላ ወዲያው እንደተቀበረ አራቱ ወንጌላውያን ይተርካሉ፤ ጳውሎስም ይህን እውነት በመሠረታዊ ትምህርቱ ጠቅሶታል፤ 1ቆሮ. 15፥3። መቀበር ለሰው ሁሉ ውርደት እንደሆነ፣ ለክርስቶስም ውርደት ነበረ፤ መቀበር የመጣው በኅጢአት ምክንያት ነውና፤ ዘፍ. 3፥19፤ ዘዳ. 21፥23። መቃብር ደግሞ የመፍረስና

የመበስበስ ስፍራ ነው፤ እግዚአብሔር ግን ኢየሱስ መበስበስን እንዲያይ አላደረገም፤ መዝ. 16፥10፤ ሐ.ሥ. 2፥27-31፤ 13፥34-35። ጳውሎስ፥ «ከሞቱ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ በጥምቀት ከእርሱ ጋር ተቀበርን» በማለት የአማኙን «አሮጌ ሰው» ማስወገዱን ስለሚያመለክት (ሮሞ 6፥4፤ ኤፌ. 4፥22)፥ መቀበር የውርደት ሁኔታ መሆኑን ያሳያል። ነገር ግን ክርስቶስ ከመቃብር በመነሣቱ መቀበር በአማኙ ላይ ፍርሀት እንደማያስከትል ያሳያል።

ሐ) የክርስቶስ ወደ ሲኦል መውረድ

የሐዋርያት ሥርዐት ሃይማኖት ስለ ክርስቶስ፥ «... የተሰቀለ፥ የሞተ፥ የተቀበረ፥ ወደ ሲኦልም የወረደ፥ በሦስተኛው ቀንም ከሙታን የተነሣ ...» ስለሚል፥ ክርስቶስ ከሞተ በኋላ በነፍሱ ወደ ሲኦል እንደወረደ የሚያስተምር ይመስላል። ሆኖም አስቀድሞ እንዳተነሣው የሐዋርያት ሥርዐት ሃይማኖት መጀመሪያ በ200 ዓ.ም. ገደማ ተጽፎ እስከ 800 ዓ.ም. «በልዩ ልዩ አገር አንዳንድ ሐረጎች እየተጨመሩበት ቀስ በቀስ እየረዘመ ሄደ»(2)። «ወደ ሲኦልም የወረደ» የሚለው ሐረግ ለመጀመሪያ ጊዜ በሐዋርያት ሥርዐት በ390 ዓ.ም. በአንድ ቅጅ ውስጥ ብቻ ሲገኝ፥ እስከ 650 ዓ.ም. በሃይማኖት ሥርዐት ቋሚ ስፍራ አላገኘም (3)። መጽሐፍ ቅዱስ ክርስቶስ ወደ ሲኦል የወረደ ስለ መሆኑ በግልጽ አይናገርም፤ በቤተ ክርስቲያን ግን ስለዚህ ትምህርት ብዙ የተለያዩ አሳብ አለ። ትምህርቱን በአምስት ንዑሳን አርእስት ከፍለን በዐጭሩ እንመልከት ፡-

1. የሲኦል ትርጉም

ይህ ቃል ከዕብራይስጥ ቋንቋ የተገኘ ቃል ሲሆን፥ (በግሪክ ቃሉ ሐይስ ነው)፥ ሀ) መቃብሩን (ዘፍ. 42፥38፤ ዘኁ. 16፥30-33)፥ ለ) ሙታን ሁሉ ያሉበትን ስፍራ ወይም ሁኔታ (መዝ. 89፥48)፥ ሐ) ኅጢአተኞች ከሞት በኋላ የሚቀመጡበትን (ዘዳ. 32፥22፤ ሉቃ. 16፥23) ሊያመለክት ይችላል፤ መቅመቃ ይመ.።

2. ክርስቶስ ወደ ሲኦል መውረዱን ለማሳየት የሚጠቀሱ አንዳንድ ጥቅሶች

ሀ) ጴጥሮስና ጳውሎስ፥ «ነፍሴን በሲኦል አትተዋትም» የሚለውን የዳዊትን አባባል በመጥቀስ ስለ ክርስቶስ ትንሣኤ ይናገራሉና በጥቅሱ ውስጥ የሚገኘው «ሲኦል» የሚለው ቃል አሳብ የሚያሳየው መቃብርን ይመስላል፤ መዝ. 16፥10፤ ሐ.ሥ. 2፥24-31፤ 13፥35-37።

ለ) ጳውሎስ፥ «በልብህ ፡- ወደ ጥልቁ ማን ይወርዳል? አትበል፤ ይህ ክርስቶስን ከሙታን ለማውጣት ነው» ሲል፥ ዓላማው ክርስቶስ ቅርብ መሆኑን ለማመልከት እንጂ ወደ ሲኦል መውረዱን ለማሳየት አልነበረም፤ ሮሞ 10፥6-7።

ሐ) ሐዋርያው፥ «ወደ ምድር ታችኛ ክፍል ደግሞ ወረደ» ሲል፥ አሳቡን ከክርስቶስ ዕርገት ጋር በማያያዝ በትሥጉት የወረደና ወደ ሰማይ የወጣ አንድ ክርስቶስ በመሆኑ ላይ ያተኮራል እንጂ ወደ ሲኦል በመግባቱ ላይ አጽንዖት የሚያደርግ አይመስልም፤ ኤፌ. 4፥8-9።

መ) ጴጥሮስ፥ «... ወንጌል ለሙታን ደግሞ ተሰብኮላቸው ነበርና» ሲል፥ ይህ በሕይወት በነበሩበት ጊዜ ወንጌል ተሰብኮላቸው የነበሩትን አሁን ግን ሙታን የሆኑ ሰዎችን የሚያመለክት ይመስላል፤ 1ጴጥ. 4፥6።

ሠ) በተጨማሪም ጴጥሮስ፥ «በሥጋ ሞተ በመንፈስ ግን ሕያው ሆነ፤ በእርሱም ደግሞ ሄዶ በወኀኒ ለነበሩ ነፍሳት ሰበከላቸው ...» ሲል፥ በአንድ አተረጓጉም መንገድ

መሠረት በሞቱና በትንሣኤው መካከል ድል መንሣቱን ያወጀው ለወደቁት መላእክት ነው፤ 1ጴጥ. 3፥18-19። ይህ ትክክለኛ ትርጉም ባይሆንም፤ ክርስቶስ ከሞተ በኋላ በሲኦል ሌላ መከራ መቀበሉን ወይም የሰዎችን ነፍሳት ከሥቃይ ማውጣቱን ለማስተማር በቂ መረጃ ሊሆን አይችልም፤ ም.52ቀ ይመ.።

3. ክርስቶስ ወደ ሲኦል መውረዱን በተጨማሪ የማያሳዩ አንዳንድ ጥቅሶች

ክርስቶስ ለተሰቀለው ወንበዴ፤ «እውነት እልሃለሁ፤ ዛሬ ከእኔ ጋር በገነት ትሆናለህ» ሲል፤ ሥጋው በምድር ሲቋይ፤ ነፍሱ ወዲያው ወደ አባቱ መሄዱን የሚያሳይ ይመስላል፤ ሉቃ. 23፥43። ከሦስት ሰዓት በኋላም «ተፈጸመ» ሲል፤ ሰዎችን ከኅጢአታቸው ለማዳን ሥራውን የጨረሰ ይመስላል፤ ዮሐ. 19፥30። ከዚያም በኋላ፤ «አባት ሆይ፤ ነፍሴን በእጅህ ዐደራ እሰጣለሁ» ብሎ በመጮኹ የሰዎችን ኅጢአት ከመሸከሙ የተነሣ ከአብ በመለየቱ የተሰማው ቀርቶ እንደገና አንድነቱን በማወቅ ወዲያውኑ ወደ አብ መሄዱ ሙሉ ተስፋ እንደነበረው ይታያል፤ ሉቃ. 23፥46። በእነዚህ ጥቅሶች ከሞት በኋላ በኅጢአተኞች ፈንታ በሥጋም ሆነ በመንፈስ፤ ከሰይጣንም ሆነ ከሰው ሌላ መከራን የሚቀበል ስለ መሆኑ ምንም ፍንጭ አይገኝም። ምናልባት ድል መንሣቱን ለታሰሩት በሚገልጥበት ስፍራ ሊገኝ ይችላል ይሆናል።

4. ልዩ ልዩ የአብያተ ክርስቲያናት ትምህርት(4)

አንዳንዶች፤ በተለይም ካቶሊኮች፤ ክርስቶስ ከሞተ በኋላ የብሉይ ኪዳን ምእመናን የክርስቶስን ሥራ ውጤት እየጠበቁ ወደነበሩበት ወርዶ ወንጌልን እንደሰበከላቸውና ወደ መንግሥተ ሰማያት እንዳደረሳቸው ያስተምራሉ።

አንዳንዶች፤ በተለይ ሉተራኖች፤ የክርስቶስን ወደ ሲኦል መውረድ የመጀመሪያው የመክበሩ ርምጃ እንደሆነ ይቈጥሩታል። በዚህ አሳብ መሠረት ክርስቶስ ወደ ሲኦል ወርዶ በሰይጣንና በኅይለቱ ላይ የሚያሳየውን ድል የመንሣት ተግባር ለመፈጸም ወረደ። ይህን አሳብ ከሚከተሉት አንዳንዶች ከትንሣኤው በፊት፤ ሌሎች ደግሞ ከትንሣኤው በኋላ መሆኑን ያምናሉ።

አንዳንዶች ደግሞ፤ ክርስቶስ የምእመናን ነፍሳት ወደሚገኙበት ወርዶ የወንጌልን እውነት እንዳብራራላቸው ያስተምራሉ።

ካልቪን የክርስቶስ ወደ ሲኦል መውረድ የገሃነምን መከራ በመስቀል ላይ መቀበሉን የሚያመለክት መሆኑን አስተማረ።

5. ክርስቶስ ወደ ሲኦል ስለ መውረዱ አንዳንድ አስተያየት

ከዚህ በላይ እንዳየነው ክርስቶስ ወደ ሲኦል ስለ መውረዱ ወይም ስላለመውረዱ፤ ከወረደ ደግሞ እንዴት እንደወረደና ምን ለማድረግ እንደወረደ መጽሐፍ ቅዱስ ግልጥ የሆነ ትምህርት አይሰጥም። በየቤተ ክርስቲያኑ ብዙ የተለያዩ አሳብ ቢገኝም፤ የሚከተሉት ነጥቦች በብዙዎች ዘንድ ተቀባይነትን የሚያገኙ ይመስለናል ፡-

ሀ) ክርስቶስ ለሰው ደኅንነት አስፈላጊውን መከራ ሁሉ የተቀበለው በጌቱሴማኒና በመስቀል ላይ ሳለ ነበረ።

ለ) ክርስቶስ ወደ ሲኦል ከወረደ፤ የወረደው መከራን ለመቀበል አልነበረም።

ሐ) ክርስቶስ በሰው ፈንታ በገሃነመ እሳት ዘለዓለማዊ ሥቃይ ውስጥ እንዲያልፍ አስፈላጊ ከሆነ፤ ይህን መከራ በመስቀል ላይ እንዲቀበል ተደረገ፤ ተፈጸመም።

መ) ሰው ከሞተ በኋላ ዘላለማዊ ሁኔታው ሊለወጥ ባለመቻሉ (ሉቃ. 16፥26፤ ዕብ. 9፥27) ክርስቶስ ሙታንን ከጉበኛቸው፤ ድል መንግሥቱን ሊያውጅላቸው እንጂ ከነበሩበት ሁኔታ ሊያወጣቸው አልነበረም።

ሠ) ስለዚህ ትምህርት ምእመናን የሚኖራቸው እምነት ለሕይወታቸውና ለእገልግሎታቸው ይህ ነው የሚባል ለውጥ ስለማያመጣ፤ አሁን ዝም ብለው ለሕያዋን ወንጌልን መስበክ ይገባቸዋል።

ረ) ክርስቶስ ለሰው ብሉ ወደ ሞት የመጨረሻ ውርደት ገባ።

መ) የክርስቶስ ትንሣኤ

የክርስቶስን ፍጹም ትሕትና ከመሞቱ፤ ከመቀበሩና ወደ ሲኦል ከመውረዱ አንጻር መርምረናል። የክርስቶስ ክብር በትንሣኤው፤ በዕርገቱ፤ በአብ ቀኝ በመቀመጡና በዳግም ምጽአቱ ይገለጻል። እስላሞች በክርስቶስ ዕርገትና ዳግም ምጽአት ቢያምኑም፤ በመስቀል ተሰቅሎ አልሞተም ብለው ስለሚያስቡ በትንሣኤው አያምኑም፤ ክፍል ሀ ይመ.። ሊበራሉች፤ ሰዎች በሥጋ ከሙታን ዛሬ አይነሡም ብለው ስለሚያምኑ ክርስቶስ በሥጋ ከሙታን እንደተነሣ ማመን ኢአመክንዮታዊና የሳይንስ ዘመን ሰው የማይቀበለው መሆኑን ያስተምራሉ። ነገር ግን ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «ክርስቶስ ካልተነሣ... እምነታችሁ... ከንቱ ናት» (1ቆሮ. 15፥14) በማለቱ፤ ክርስቶስ ከሙታን በሥጋው መነሣቱ ለክርስቲያን ሃይማኖት የጻፍ መሠረት መሆኑን አስተምሯል። እንግዲህ በዚህ ርእስ ሥር «የክርስቶስ ትንሣኤ ታሪክ ማስረጃዎች»፤ «በክርስቶስ ትንሣኤ ታሪክ ላይ የተነሣ ተቃውሞ»፤ «የክርስቶስ ትንሣኤ ሁኔታ» እና «ከክርስቶስ ትንሣኤ የሚመነጨ ትምህርቶች» የሚሉትን አርእስት እንመረምራለን።

1. የክርስቶስ ትንሣኤ ታሪክ ማስረጃዎች

ትንሣኤ ማለት ከሞት በኋላ በነፍስ ብቻ ሳይሆን፤ በሥጋና በነፍስ የማይጠፋ ሕይወትን ማግኘት ማለት ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ እንደ አልዓዛር (ዮሐ. 11፥38-44) አንዳንድ ሰዎች ከሞቱ በኋላ ወደ ሕይወት ለጊዜው ተመለሱ፤ ትንሽ ቂይተውም ሞቱ። ኢየሱስ ግን በሥጋ ከሙታን ተለይቶ በመነሣት ለዘላለም እንደሚኖር መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራል። ሰዎች በዓለም መጨረሻ እንደሚነሡ ብሉይ ኪዳን የሚገልጽ ሲሆን ፈሪሳውያንም ያምናሉ፤ ሰዱቃውያን ግን በዚህ አያምኑም፤ ኢሳ. 26፥19፤ ዳን. 12፥2፤ ማቴ. 22፥23-33፤ ዮሐ. 11፥23-24፤ ሐ.ሥ. 23፥6-8። እንግዲህ በአይሁድ ታሪክ ሰዎች የመነሣታቸው አሳብ ይታወቅ ነበር፤ ከዚህም በላይ ክርስቶስ ከሙታን እንደሚነሣ ትንቢቶች ተሰጥተው ነበር፤ ይህም የመጀመሪያ ማስረጃችን ሊሆን ይችላል።

ሀ) የክርስቶስ ትንሣኤ አስቀድሞ ተነገረ

ክርስቶስ ራሱ ከሞት እንደሚነሣ አስቀድሞ ተናገረ (ማር. 8፥31፤ 9፥30-31፤ 10፥34፤ 14፥28፤ ዮሐ. 2፥19-21)፤ ከትንሣኤው በኋላ ከብሉይ ኪዳን እየጠቀሰ ስለ ትንሣኤው አስተማረ (ሉቃ. 24፥25-27፤ 46-47)፤ ሐዋርያትም ትንሣኤው የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ፍጻሜ መሆኑን ገለጡ፤ ሐ.ሥ. 2፥24-32፤ 13፥30-37።

ለ) መቃብሩ ባዶ ሆኖ ተገኘ

አራቱ ወንጌላውያን ይህን ታሪክ ጽፈውታል። የአይሁድ መሪዎች ክርስቶስ በሦስተኛው ቀን እንደሚነሣ ያስተማረ መሆኑን በማወቅ ወደ ጴላጦስ ሄደው መቃብሩ እንዲጠበቅ ልመና አቀረቡ፤ ትእዛዝንም ተቀበለው ድንጋዩን በማተም ጠባቂዎችን

አቆሙ፤ ማቴ. 27፥62-66። ሴቶች፥ በኋላም ዲፕሮስና ዮሐንስ ወደ መቃብሩ ሲሄዱ መቃብሩ ባዶ ሆኖ አገኙት (5)። ዮሐንስም ከተልባ እግር የተሠራውን ልብስና በኢየሱስ ራስ ላይ የነበረውን ጨርቅ አቀማመጥ አይቶ፥ የክርስቶስ ሥጋ በሰው እንዳልተወሰደ በመረዳቱ ክርስቶስ ሕያው ሆኖ እንደተነሣ አመነ፤ ዮሐ. 20፥5-9።

ሐ) ክርስቶስ ለተከታዮቹ ታየ

በአራቱ ወንጌሎች መጨረሻ፥ በሐዋርያት ሥራ መግቢያ (1፥1-11) እና በ1ኛ ቆሮንቶስ 15፥4-11 ክርስቶስ ከተነሣ በኋላ በአርባ ቀን ውስጥ ብዙ ጊዜ ለተከታዮቹ ታየ። አዲስ ኪዳን ዐሥራ አንድ ታሪኮችን ይዟል፤ «ትንሣኤ» በመቅመቃ ይመ.። ክርስቶስ በጧት ከመቃብሩ ውጭ፥ በመንገድ፥ በቤት ውስጥ፥ በባሕር ዳርና በተራራ ላይ ለሴቶችም ለወንዶችም፥ ለሰዎች አንድ በአንድ፥ ለሐዋርያት በአንድነትና ከአምስት መቶ በላይ ለሚሆኑ ወንድሞች በአንድ ጊዜ በጧት፥ እኩለ ቀን ገደማ ላይና በእራት ሰዓት ታየ። አንዳንዶች ወዲያውኑ ኢየሱስ መሆኑን ሲያውቁ፥ ሌሎች በመጀመሪያ ቢጠራጠሩም በኋላ እርሱ መሆኑን አመኑ። በተገለጠላቸው ጊዜም ቀስሎቹን አሳየ፤ በፈታቸው በላ፤ ቀርስ አዘጋጀላቸው፤ ከእነርሱ ጋር በላ፤ ጠጣም (ሐ.ሥ. 10፥41)፤ እንዲዳስሱትም ፈቀደ፤ በሰፊው አስተማራቸው፤ መጻሕፍትን እንዲያስተውሉ አእምሯቸውን ከፈተላቸው፤ ጥያቄዎቻቸውን እንደሚያስፈልጋቸው መለሰላቸው፤ ልዩ ልዩ ተስፋ ቃላትንና ትእዛዛትን ሰጣቸው፤ በድንገት በመካከላቸው ታየ፤ ወዲያውኑም ከእነርሱ ተሰወረ፤ በመጨረሻም ወደ ሰማይ ዐረገ። ከዚህም ሁሉ በኋላ ደግሞ ለሳውል በደማስቆ መንገድ ላይ ታየ፤ ሐ.ሥ. 9፥3-7፤ 22፥6-11፤ 26፥12-18።

መ) ሐዋርያት በክርስቶስ ትንሣኤ ምክንያት መከራን ተቀበሉ

ክርስቶስ በጌቴሴማኒ ሲያዝ ሐዋርያት ትተውት ሸቹ። ከሰባት ሳምንት በኋላ ግን ክርስቶስ እንደተነሣ በአደባባይ መሰከሩ፤ የኢየሩሳሌም ባለ ሥልጣናት ስለ ክርስቶስ እንዳያስተምሩ ሲከለክሏቸውና ሲገርፏቸው ሥቃዩን በደስታ እየተቀበሉ አገልግሎታቸውን ቀጠሉ፤ ሐ.ሥ. 2፥14-4፥31፤ 5፥27-42። የሐዋርያት ዋና የስደት ምክንያት የክርስቶስ ትንሣኤ ነበረና ትንሣኤው ሐሰት እንደሆነ ቢያስቡ ኖሮ ለስብከታቸው ምክንያት አይኖራቸውም ነበር፤ ሐ.ሥ. 4፥2።

ሠ) በክርስቶስ ስም ሐዋርያት ተአምራትን አደረጉ

ሐዋርያት ሰዎችን በክርስቶስ ስም ፈወሱ፤ አጋንንትን አወጡ፤ ክርስቶስ ከሙታን መንሣቱን ባያምኑ ኖሮ በሰሙ ተአምራትን አያደርጉም ነበር፤ ለምሳሌ ሐ.ሥ. 3፥6-8፤ 4፥9-12፤ 16፤33 ይመ.።

ረ) በ2000 ዓመት ውስጥ ክርስቲያኖች ስለ ክርስቶስ ትንሣኤ መስክረዋል

በሐዋርያት ዘመንና ከሐዋርያት ዘመን በኋላ ክርስቲያኖች ከአብ ብቻ ሳይሆን ከሕያው ክርስቶስ ጋር ኅብረት እንዳላቸው፥ ያደረጉትም ሁሉ በእርሱ ኃይል እንደሆነ መስክረዋል፤ ፊል. 3፥10-11፤ 4፥13፤ 1ዮሐ. 1፥1-4።

2. በትንሣኤ ታሪክ ላይ የተነሣ ተቃውሞ

ኢየሩሳሌም በዛሬ አስተሳሰብ ትንሽ ከተማ ስለነበረ (መቅመቃ. ካርታ 8ለ ይመ.) መቃብሩ ባዶ መሆኑ በከተማው ወዲያውኑ የታወቀ ሆነ። ባለ ሥልጣናት፥ ዘበኞቹ ተኝተው ሳሉ ደቀ መዛሙርቱ በሌሊት መጥተው የኢየሱስን ሥጋ የሰረቁት መሆኑን እንዲናገሩ ለዘበኞቹ ገንዘብ ሰጡ። ይህ አሳብ አመክንዮታዊ አይደለም፤ ሀ) ዘበኞቹ

ከተኙ ደቀ መዛሙርቱ መስረቃቸውን ማወቅ አይችሉም፤ ለ) ዘበኞቹ በእውነት ተኝተው ከነበረ አይናገሩም፤ ዘበኛ ተኝቶ ቢገኝ እጅግ ይቀጣ ነበርና (ሐ.ሥ. 12፥18-19) ሐ) እንደተባለው ደቀ መዛሙርቱ የኢየሱስን ሥጋ ቢሰርቁት ኖሮ የትንሣኤው ምስክርነታቸው ሐሰት እንደሚሆን ስለሚያውቁ እስከ ሞት ድረስ ስደትን ለመቀበል አንድም ምክንያት አይኖራቸውም ነበር፤ ማቴ. 28፥1-4፡11-15። በሌላ አንጻር አይሁድ ቢሰርቁት ኖሮ ሲነሣ የሆነው ሁሉ በሐዋርያት ስብከት ሲገለጥ የኢየሱስን ሥጋ በማሳየት መልእክታቸው ከንቱ መሆኑን ማሳየት ቀላል ነበረ።

የኢየሱስ መታየት የራእይ ዐይነት ነበረ የሚለው ሌላው የተቃውሞ አሳብ ነው። በዚህ አስተሳሰብ አንዳንዶች ከስሜት የተነሣ ሴቶችና ደቀ መዛሙርት በቅዠት ተውጠው ኢየሱስን ያዩት መስላቸው ይላሉ። ነገር ግን ይህ አስተሳሰብ ኢየሱስን ለማየት ተስፋ ከመቀረጣቸውና ብዙዎች በመጀመሪያ ሲያመነቱ ቄይተው ቀስ በቀስ ከማመናቸው ጋር አይስማማም፤ ማቴ. 28፥16፤ ማር. 16፥11፡14፤ ሉቃ. 24፥11፡37-43፤ ዮሐ. 20፥15፡25። በተጨማሪም አስቀድመን እንዳተተነው ኢየሱስ የታየው ብዙ ጊዜ፥ የታየውም ለብዙ ሰዎችና በብዙ ሁኔታዎች ነበረ፤ ይህም ከቅዠት መላምት ጋር የሚስማማ አለመሆኑ ግልጽ ነው። ሌሎች ደግሞ የክርስቶስን ትምህርት እንዲከተሉ እግዚአብሔር ራእይ ሰጣቸው፤ ነገር ግን ራእይ መሆኑን አልተረዱም ይላሉ። ሆኖም ከትንሣኤው በኋላ ክርስቶስ ከፈጸማቸው ተግባራት ጋር ይህ መላምት ፈጽሞ አይገናኝም። እግዚአብሔር ይህን ከገለጠላቸው ለምን አታለላቸው? ብለን መጠየቅም እንችላለን። እነዚህን መላምቶች ከመቀበል ይልቅ የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪክ እንዳለ አምኖ መቀበል እንዴት ግልጽና ቀላል ነው!

ክርስቶስ ከሙታን አልተነሣም የሚለው ማናቸውም ዐይነት መላምት ስለ ክርስቶስ ትንሣኤ የጻፉ ሰዎች የተሳሳቱ ወይም ዐውቀው አንባቢዎቻቸውን ያታለሉ ሰዎች መሆናቸውን ማሳየት አለበት። ብዙዎች ይህን ለማድረግ ቢሞክሩም፥ በአሳባቸው እርስ በርሳቸው አይስማሙምና አመክንዮታዊውና ተቀባይነት ያለው የአዲስ ኪዳን ጸሓፊዎች ምስክርነት በአሳብ ሳይፋለስ በምእመናን ዘንድ ይጻናል።

3. የክርስቶስ ትንሣኤ ሁኔታ

የክርስቶስ ትንሣኤ ተአምር ነው። አብ፥ ወልድና መንፈስ ቅዱስ በትንሣኤ ተሳተፉ። ጳጥሮስ፥ «እግዚአብሔር የሞትን ጣር አጥፍቶ አስነሣው» እና ጳውሎስ፥ «እግዚአብሔር ጌታንም አስነሣ»፤ «በኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታንም ባነሣው...»፤ «ክርስቶስን ከሙታን ሲያስነሣው...» በማለታቸው በክርስቶስ ትንሣኤ የታየውን የአብን ጎይል ይገልጣሉ፤ ሐ.ሥ. 2፥24፤ 1ቆሮ. 6፥14፤ ገላ. 1፥1፤ ኤፌ. 1፥20። ክርስቶስ ስለ ነፍሱ ሲናገርም፥ «እኔ በፈቃዴ አኖራታለሁ እንጂ ከእኔ ማንም አይወስዳትም። ላኖራት ሥልጣን አለኝ፤ ደግሞም ላነሣት ሥልጣን አለኝ፤ ይህችን ትእዛዝ ከአባቴ ተቀበልሁ» ብሎ በሞቱና በትንሣኤው ሁሉ ሥልጣን እንደነበረው አሳየ፤ ዮሐ. 10፥18። እንደዚሁም ክርስቶስ፥ «በዘለዓለም መንፈስ ራሱን ለእግዚአብሔር» አቀረበ (ዕብ. 9፥14) እና «እንደ ቅድስና መንፈስ ግን ከሙታን መነሣት የተነሣ በጎይል የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ» የሚሉት አሳቦች መንፈስ ቅዱስ በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ መሳተፉን ያሳያሉ፤ ሮም 1፥4፤ 8፥11።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሥጋ ሞተና በሥጋ ተነሣ፤ በሥጋም ሲነሣ፥ «ላንቀላፉት በኩራት» (1ቆሮ. 15፥20) እና «ከሙታንም በኩር ነው» የሚሉት ሐረጎች የአዲስ ፍጥረት መጀመሪያ መሆኑን ያስገነዝባሉ፤ ቆላ. 1፥18፤ ራእ. 1፥5። ከመሞቱ በፊት የክርስቶስ ትስብእት ድካም ሊሰማውና ሞት ሊይዘው የሚችል ነበር።

ከትንሣኤው በኋላ ግን ሥጋውና ነፍሱ እንደገና አንድ ሆነው ትስብእቱ ፍጹም ሆኖ የማይሞትና ለዘለዓለም የሚኖር ሆነ። ክርስቶስ የተነሣው በተስቀለበት ሥጋ ነው፤ ይሁን እንጂ ሲነሣ ትስብእቱ በአዲስ ሁኔታ ተገኘ። ምእመናን ሲነሡ ክርስቶስን ይመስላሉና መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሰማያዊ ሁኔታቸው የሚገልጥልን በክርስቶስ እንደሚገኝ እሙን ነው። ከዚህም የተነሣ በክርስቶስ ትስብእት የታየውን ለውጥ በከፊል ልናስተውለው እንችላለን። በ1ኛ ቆሮንቶስ 15፥42-44 የምእመናን ሁኔታ ያለመበስበስ፣ ክብር ያለው፣ ኅይል ያለውና መንፈሳዊ እንደሚሆን ይናገራል። መንፈሳዊ ሲባልም ኢቅላዊ ሳይሆን ለመንፈስና ለመንፈስ ቅዱስ አሠራር ፍጹም ምቹ የሚሆን ማለት ነው። ከዚህም በላይ ክርስቶስ ሲነሣ፣ ወደፊት ለሚኖርበት ለመንግሥተ ሰማያት ሁኔታና አገልግሎት ትስብእቱ በአዲስ ሁኔታ ተገኘ። እነጹጥሮስ በተራራው ላይ ለዐጭር ጊዜ የትስብእቱ ሰማያዊ ክብር እንዴት እንደሚሆን በመጠኑ ማስተዋል የቻሉ ይመስላል፤ ሉቃ. 9፥28-29፤ 2ጴጥ. 1፥16-18። ምእመናን ለዘለዓለም በዚህ ክብር ፊቱን ያያሉ፤ 1ዮሐ. 3፥2፤ ራእ. 22፥4። ክርስቶስ ሲነሣ መንፈሳዊ ወይም ግብረገባዊ ለውጥ ታየበት ማለት ባንችልም እንኳ፣ ትስብእቱ ለሚገኝበት ሁኔታና ለአዲሱ አገልግሎት ፍጹም ዝግጁ ሆነ ማለት እንችላለን።

ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «ኋለኛው አዳም (ክርስቶስ) ሕይወትን የሚሰጥ መንፈስ ሆነ» ብሎ በክርስቶስ ትስብእት ለውጥ እንደታየ ገለጠ፤ 1ቆሮ. 15፥45። ክርስቶስ ከትንሣኤው በኋላ በድንገት እንደታየና እንደተሰወረ አይተናል፤ ሉቃ. 24፥31፤36፤ ዮሐ. 20፥13-14፤19፤ 21፥7፤ ሐ.ሥ. 1፥9። ከዚህ ቀጥሎ የሚነሣው ሌላ ጥያቄ ከትንሣኤው በኋላ የኢየሱስ መሠረታዊ ሁኔታ ለሐዋርያት ታየ ወይስ ተሰወረ? የሚል ነው። በሌላ አነጋገር በመሠረቱ ሥጋው ቅሳዊ ሆኖ ሳለ ሊሰወር ይችላል ወይስ ኢቅላዊና መንፈሳዊ ሆኖ መታየት ይችላል? ማለት ነው። ስለዚህ የሚከራከሩ ሰዎች በመቃብር የነበረው የክርስቶስ ሥጋ ተለውጦ እንደተነሣና ሐዋርያት ያዩት የክርስቶስ ሥጋ በመቃብር ውስጥ የነበረውን እንደሆነ ያምናሉ፤ መቃብሩ ባይሆን ተገኝቶ ነበርና። ምናልባት ሰዎች በ«መንፈሳዊ አካል» እስኪነሡ ድረስ (1ቆሮ. 15፥44) ለጥያቄው መልስ መስጠት አይችሉም። ሆኖም የሚበዙቱ አዲስ ኪዳን በመታየቱና በመሰወሩ ላይ ሳይሆን፣ ሥጋው ቅሳዊ በመሆኑ ላይ ያተኩራል። ኢየሱስ «ሥጋና ዐጥንት» በመሆኑ ላይ አተኩረ፤ ሉቃ. 24፥39። ጴጥሮስ ከትንሣኤው በኋላ ኢየሱስ ከሐዋርያት ጋር እንደበላና እንደጠጣ (ሐ.ሥ. 10፥41) በመናገሩ፣ ሉቃስ በሥጋ ወደ ላይ እንደወጣ በመጻፉና መላእክት፣ «ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ የወጣው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል» (ሐ.ሥ. 1፥11) ብለው በመግለጣቸው ሥጋዊ አካሉ ቅሳዊና ለወደፊትም ቅሳዊ መሆኑን እንደተገነዘቡ የሚያሳዩ ይመስላል (6)።

ከዚህ ትምህርት ጋር የተያያዘ ሌላ ትምህርት አለ፤ ይኸውም ክርስቶስ ከሙታን በቅሳዊ ሥጋ በመነሣቱና በዚህ ሁኔታ ለዘለዓለም በመኖሩ፣ የመጀመሪያው ቅሳዊ ፍጡር እጅግ መልካም እንደነበረ ያረጋግጣል፤ ዘፍ. 1፥31። ከክርስቶስ ጋር የሚነሡ ምእመናን ከጥፋት ባርነት ተላቆ በነጻነት በሚገኝ ዓለም ውስጥ ይኖራሉ (ሮም 8፥21)፤ ይህም አዲስ ገነት በመሆን አዲስ ኢየሩሳሌም ተብሏል። ወደዚህ አዲስ ኢየሩሳሌም የአሕዛብ ግርማና ክብር ይመጣሉ (ራእ. 21፥26)፤ እዚያም እንደ ብርሌ የሚያንጸባርቀው የሕይወት ውሃ ወንዝ ይፈስሳልና በወንዙ ዳር ያለችዋ የሕይወት ዛፍ ፍሬዋን በየወሩ ትሰጣለችና ቅጠሉቿ ለሕዝብ መፈወሻ ይሆናሉ፤ ራእ. 22፥1-22። ክርስቲያኖች በቅሳዊ ሁኔታ በመፈጠራቸውና በቅሳዊ ሰማያዊ ሁኔታቸው መደሰት ይገባቸዋል፤ ንጉሣቸው በመንግሥተ ሰማያት በመንፈሳዊ ብቻ ሳይሆን በቅሳዊ ትስብእቱ ጭምር ይነግሣልና!

4. ከክርስቶስ ትንሣኤ ጋር የተያያዙ ትምህርቶች

የክርስቶስ ትንሣኤ ውጤት በተለይ በ1ኛ ቆሮንቶስ 15፥12-58 ባለው ሲብራራ፥ የአዲስ ኪዳን ጸሓፊዎች በብዙ ምክንያት ትንሣኤውን ከትምህርታቸው ጋር እንደሚያያይዙት ይታያል። ብዙ ጊዜ አስተሳሰባቸው ግልጽ ቢሆንም እንኳ፥ ዐልፎ ዐልፎ ዐሜጭር ማብራሪያ እንሰጣለን።

ሀ) ትንሣኤው ኢየሱስ ክርስቶስ በሞት ላይ ድል መቀዳጀቱን (ሐ.ሥ. 2፥24፤ 1ቆሮ. 15፥54-57)፥ ጸድቅ መሆኑን (ዮሐ. 16፥9-10)፥ አምላክ መሆኑን (ሮሞ 1፥3-4) እና ለዕርገቱ ዝግጁ እንደነበረ (ዮሐ. 20፥17) አረጋግጧል።

ለ) ትንሣኤው ለምእመናን ፦

1) የኅጢአት ይቅርታን (1ቆሮ. 15፥17፤ ትንሣኤው እግዚአብሔር ለሕዝቡ ኅጢአት የክርስቶስን መሥዋዕት መቀበሉን አሳይቷል)፥

2) ጽድቅን (ሮሞ 4፥24-25፤ ምእመናን ጸድቃን የሚሆኑት ከሕያው ክርስቶስ ጋር አንድ ሆነው በመቄጠራቸው ነው)፥

3) አዲስ ልደትን (1ጴጥ. 1፥3-5፤ ምእመናን ከክርስቶስ ጋር በመነሣታቸው አዲስ ሕይወት አላቸው፤ ዮሐ. 1፥25-26፤ ኤፌ. 2፥5-6፤ ቆላ. 2፥12)፥

4) አዲስ አመለካከትን (ሮሞ 6፥4-11፤ አማኙ ከተነሣው ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር እንደተነሣና በሰማያዊ ስፍራ ያለሥጋ (ሥጋው በምድር ነው) ይኖራልና ይህን አስተሳሰብ ጠብቆ መኖር አለበት፤ ፊል. 3፥10-11፤ ቆላ. 3፥1-4)፥

5) ሥጋዊ ትንሣኤን (1ቆሮ. 15፥20፤ የክርስቶስ ትንሣኤ «ላንቀላፉት በኩራት» በመሆኑ የትንሣኤያቸውን ሁኔታ ይገልጣል፤ ደግሞም 1ቆሮ. 6፥14፤ 2ቆሮ. 4፥14 ይመ.)፥ እንዳስገኘላቸው ተረጋግጧል።

ሐ) ትንሣኤው ለጠቅላላው ዓለም መታደስን እንዳስገኘ ታውቋል፤ 1ቆሮ. 15፥23-24፤ ኤፌ. 1፥10፤ ፊል. 3፥20-21።

ሠ) የክርስቶስ ዕርገት

በአንድ አስተሳሰብ መሠረት የክርስቶስ ዕርገት የትንሣኤው ሁለተኛ ደረጃ ወይም ፍጻሜ ነው፤ ዮሐ. 20፥17። ከክርስቶስ በፊት ሄኖክ (ዘፍ. 5፥24) እና ኤልያስ (2ነገ. 2፥11) ምናልባትም ሙሴ ከተቀበረ በኋላ (ሉቃ. 9፥30-32፤ ይሁዳ 9) ወደ ላይ ወደ እግዚአብሔር እንደተወሰዱ እናነባለን። ዳንኤል የክርስቶስን ዕርገት ተነበየ (ዳን. 7፥9-13)፥ ክርስቶስም ስለ ዕርገቱ ብዙ ጊዜ አስቀድሞ ተናገረ፤ ዮሐ. 6፥62፤ 14፥2፤ 13፤ 16፥5፤ 9-10፤ 17፥28፤ 17፥5፤ 20፥17። ሉቃስ ሁለት ቦታ ስለ ዕርገቱ ተርኳል፤ ሉቃ. 24፥50-52፤ ሐ.ሥ. 1፥6፤ 11። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ዕርገት ሲያስተምር በክርስቶስ ጌትነት ላይ ያተኩረ ሲሆን (ኤፌ. 1፥19-21፤ 4፥8-10፤ ፊል. 2፥9-11፤ 1ጢሞ. 3፥16)፥ የዕብራውያን መልእክት ጸሓፊ ደግሞ ለምእመናን መጽናናት ሲጠቀምበት ይታያል፤ ዕብ. 1፥3፤ 4፥14፤ 9፥24።

1. ስለ ክርስቶስ ዕርገት ሦስት አመለካከቶች

የክርስቶስን ዕርገት በሦስት መንገድ ልንመለከተው እንችላለን፤

1ኛው መንገድ፥ ወደ ቀድሞ ክብሩ መመለሱ (ዮሐ. 17፥5፤ ፊል. 2፥5-11)፥

2ኛው፡ የሰው ትስብእት አስቀድሞ ወዳልነበረው ክብር መግባቱ (1ቆሮ. 15፡45-49፤ ዕብ. 2፡5-9)፤

3ኛው፡ ክርስቶስ በአዲስ መንገድ መንገሥ መጀመሩ ናቸው፤ ማቴ. 28፡18፤ ኤፌ. 1፡19-22።

2. የክርስቶስ ዕርገት ሁኔታ

ክርስቶስ ወደ ሰማይ ሲወጣ ከፍ ከፍ በማለቱ መከበሩን፤ ደመናም ትስብእቱን ሰውራ በመቀበል ወደ እግዚአብሔር መሄዱን እናስተውላለን፤ ሐ.ሥ. 1፡11። እርሱ ወደ ላይ ሲወጣ በሰማያት እያለፈ ከመላእክትና ከሥልጣናት ሁሉ በላይ ሆኖ ወደ እግዚአብሔር ዙፋን ደረሰ፤ ዳን. 7፡9፡13-14፤ ኤፌ. 1፡19-22፤ ዕብ. 2፡7-9። እዚያም የደረሰው ፍጹም ሰው ሆኖ ነው።

አንዳንድ ሰዎች ክርስቶስ ወደ ሰማይ ሲወጣ ትስብእታዊው ሁኔታ እንደተለወጠና ኢቅሳዊ እንደሆነ ያስባሉ። ይህም ከክርስቶስ ትንሣኤ ሁኔታ አሳብ ጋር የተያያዘ ሊሆን ይችላል፤ መ3 ይመ.። ሌላም አስተያየት አለ፤ ይኸውም ቃል ሥጋ ሲሆን፤ ክርስቶስ በምድር ላይ ሳለ እንደ ሌሎች ሰዎች ውሱን ነበረ፤ ለምሳሌ በአንድ ቦታ ሲገኝ፤ በሌላ ቦታ አልነበረም የሚል ነው፤ ዮሐ. 8፡21፤ 13፡33። አንዳንዶች ግን ወደ ሰማይ ሲያርግ፤ የመለኮት ባሕርይ መገለጫዎች ለትስብእቱ ስለተላለፉ ትስብእቱ በሁሉ ዘንድ ተገኘ ይላሉ፤ ይህን አሳብ በምዕራፍ 59 እንመረምራለን። በእነዚህ አስተሳሰቦች መሠረት መንግሥተ ሰማያት ሁኔታ እንጂ ስፍራ አይደለምና ክርስቶስ ፍጹም ሰው ቢሆንም በአንድ ስፍራ ወይም ቦታ ይገኛል ማለት አይቻልም።

መጽሐፍ ቅዱስን ስንመረምር ግን ክርስቶስ ከምድር ወደ ሰማይ፤ ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ እንደወጣና ከዚያ ቦታ በተመሳሳይ ሁኔታ ተመልሶ የሚመጣ ይመስላል፤ ሐ.ሥ. 1፡11። መንግሥተ ሰማያት መላእክት፤ ቅዱሳንና የክርስቶስ ትስብእት (ሥጋው የተፈጠረ በመሆኑ) ማለትም ፍጡራን የሚኖሩበት ስፍራ ይመስላል፤ ሆኖም የዚያ ስፍራ ሁኔታ ከምድር ሁኔታ የተለየ ይሆናል፤ የምድርና የሰማይ ሁኔታዎች እየተነጻጸሩ ይገለጣሉና፤ ማቴ. 22፡29-30፤ ዕብ. 12፡18-24። ዳዊት፡ «ወደ ሰማይ ብወጣት አንተ በዚያ ነህ፤ ወደ ሲኦልም ብወርድ፤ በዚያ አለህ» ብሎ ሁለቱን እንደ ቦታ በማሰብ የሚያነጻጽራቸው ይመስላል (መዝ. 139፡8)፤ ሰዎች ወደ ላይና ወደ ታች እንዲመለከቱ ሲታዘዙ ሁለቱ እንደ ስፍራዎች ይቈጠራሉ፤ ሮም 10፡6-7። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ወደ መንግሥተ ሰማያት ሲገባ እንደ መውጫ (እንደ መዐርግ) ይገለጣል፤ ሉቃ. 9፡31፤ ዕብ. 4፡14።

የመጀመሪያው የሞስኮ ጠፈርተኛ ወደ ምድር ሲመለስ፤ እግዚአብሔርን ወይም መንግሥተ ሰማያትን እንዳላየ ተናገረ። ይህ ግን መንፈሳዊ ዕውርነትን እንጂ እግዚአብሔርም ሆነ መንግሥተ ሰማያት በዚያ አለመኖራቸውን ላያመለክት ይችላል። መላእክት በምድር ላይ ይገኛሉ፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ለሰዎች እውነታን የማየት ችሎታ እስኪጠጣቸው ድረስ መላእክትን ማየት አይችሉም። ኤልሳዕ በዶታን በነበረ ጊዜ ከተማይቱ በሶርያ ንጉሥ ጦር ሠራዊት ተከባ ነበር፤ ነቢዩ ግን አልፈራም፤ ምክንያቱም የእግዚአብሔር ሠራዊት በእርሱ ዙሪያ እንዳለ ያውቅ ነበር፤ ሎሌው ግን ተጨነቀ። ኤልሳዕ ሲጸልይለትም ዐይናቹ ተከፈቱና በኤልሳዕ ዙሪያ የነበሩትን የእሳት ፈረሶችና ሰረገሎች ለማየት ቻለ፤ 2ነገ. 6፡13-17። እንደዚሁም እስጢፋኖስ በኢየሩሳሌም ጉባኤ ፊት የመከላከያ አሳቡን ሲጨርስ፤ ሰማያዊውን ሁኔታ ያይ ዘንድ ልዩ ችሎታ ሲሰጠው፡ «እነዚህ ሰማያት ተከፍተው የሰው ልጅም በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ አያለሁ» አለ፤ ሐ.ሥ. 7፡56።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡ «በአባቴ ቤት ብዙ መኖሪያ አለ፤ ...ስፍራ ባዘጋጅላችሁ፤ እኔ ባለሁበት እናንተ ደግሞ እንድትሆኑ ሁለተኛ እመጣለሁ፤ ወደ እኔም እወስዳችኋለሁ» ሲል፤ ይህን ታላቅ የተስፋ ቃል በመስጠት ከዕርገቱ በኋላ መኖሪያ ስለሚሆነው ስፍራ በግልጽ የተናገረ ይመስላል፤ ዮሐ. 14፡2። ይህ ስፍራ በሰማይ የት እንደሆነ ማሳየት አንችልም፤ ክርስቶስ ወደ ሰማይ ወጥቷልና ስፍራው ከእኛ «በላይ» ነው። ዓለም ክብ መሆኑን እናውቃለንና ከሰዎች ሁሉ «በላይ» መሆኑን ማስተዋል ሊከብድ ይችል ይሆናል። ሆኖም ስለ ክርስቶስ መኖሪያ በዚህ ዐይነት እንድናስብ መጽሐፍ ቅዱስ ይመራናል። ስለ መንግሥተ ሰማያት ሁኔታ «ትምህርተ ሥነ ፍጻሜ» በሚለው በፃኛው ጥናት በይበልጥ እንማራለን።

3. ከክርስቶስ ዕርገት ጋር የተያያዙ ትምህርቶች

የክርስቶስ ትንሣኤና ዕርገት የተያያዙ ናቸው። ከትንሣኤው ጋር ልዩ ልዩ ትምህርቶች እንደሚያያዙ ሁሉ፤ ከዕርገቱ ጋርም አንዳንድ የነገረ መለኮት ትምህርቶችን ማያያዝ ይቻላል(7)።

ሀ) ጌታችን ወደ ላይ ሲያርግ መሥዋዕቱን ለእግዚአብሔር አቀረበ። በብሉይ ኪዳን ዘመን ሊቀ ካህናት ደምን ይዞ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ይገባና በታቦቱ ላይ በነበረው የስርየት መክደኛ ላይ ደሙን ረጭቶ መሥዋዕቱን ለእግዚአብሔር ያቀርባል። ክርስቶስ ግን «...የዘለዓለም ቤዛነት ሊያስገኝ የራሱን ደም ይዞ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ገባ» (ዕብ. 9፡12 አ.መ.ት.) ማለትም ደሙን በሰማያዊው ድንኳን በእግዚአብሔር ፊት በማቅረቡ የሕዝቡን ቤዛነት ፈጸመ፤ ዕብ. 9፡5-12። እግዚአብሔር የክርስቶስን መሥዋዕት ለአይሁድ ብቻ ሳይሆን፤ ለአሕዛብ ምእመናንም ሁሉ በቂ በመሆኑና ለሰው ኅጢአት ሌላ መሥዋዕት ስለማያስፈልግ ለሰማያዊው ክብር በደስታ ተቀበለው።

ለ) የክርስቶስ ዕርገት ለምእመናን ታላቅ ምሳሌ ነው። ምእመናን በመንፈስ ከክርስቶስ ጋር ተነሥተዋል (ኤፌ. 2፡6-7)፤ ክርስቶስ ዳግመኛ ተመልሶ ሲመጣም ከክርስቶስ ጋር ለዘለዓለም እንዲኖሩ ተለውጠው ወደ ሰማይ ይነጠቃሉ፤ ዮሐ. 17፡24፤ 1ቆሮ. 15፡51-52፤ 1ተሰ. 4፡15-17። ክርስቶስ ወደ ሰማይ እንደወጣ ሁሉ፤ ምእመናን ቢለወጡም እንኳ ሥጋና ነፍስ ያላቸው ሰዎች ሆነው ወደ ሰማይ በመነጠቅ እንደሚሄዱ መገንዘብ ይገባቸዋል።

ረ) የክርስቶስ በአብ ቀኝ መቀመጥ

ክርስቶስ ወደ ሰማይ በማረግ በአባቴ ቀኝ እንደተቀመጠ መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራል። ክርስቶስ በሊቀ ካህናቱ ፊት ሲቆም፤ «ከእንግዲህ ወዲህ የሰው ልጅ በኃይል ቀኝ ሲቀመጥ፤ በሰማይም ደመና ሲመጣ ታያላችሁ» አለው፤ ማቴ. 26፡64። ሐዋርያው ጴጥሮስ በአብ ቀኝ መቀመጡን በስብከቶቹ ገልጧል፤ ሐ.ሥ. 2፡33-36፤ 5፡31። የአዲስ ኪዳን ጸሓፊዎችም ይህን እውነት በግልጽ አስቀምጠውታል፤ ኤፌ. 1፡21፤ ዕብ. 10፡12፤ 1ጴጥ. 3፡22፤ ራእ. 3፡21።

ክርስቶስ በመንግሥተ ሰማያት ይነግሣል፤ እርሱ የጌቶች ጌታና የነገሥታት ንጉሥ ነውና (ራእ. 17፡14)፤ ለዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ይነግሣል፤ ራእ. 11፡15። ዳዊት፤ «እግዚአብሔር ጌታዬን፡- ጠላቶችህን ለእግርህ መቀመጫ እስካደርግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ አለው» ብሎ ስለ ክርስቶስ መሲሐዊ መንግሥት (8) ተነበየ፤ መዝ. 110፡1። እዚህ ላይ «ቀኝ» የሚለው ቃል ከጥንት ጀምሮ ንጉሣዊ ሥልጣንና ኃይል ሲገለጥበት የቂየ ቃል ነው፤ አሁንም ይህ ቃል ክርስቶስ የመንግሥተ ሰማያትን ሥልጣንና ኃይል

ሁሉ ጠቅልሎ የያዘ መሆኑን ያሳያል። የክርስቶስን በአብ ቀኝ መቀመጥ በሚከተሉት ሰባት ነጥቦች አጠቃለን ልናሳየው እንችላለን።

1. በምድር የነበረውን ግብር፣ በተለይም ለብዙ ሰዎች ንጢአት መስዋዕት የማቅረብን ተግባር ፈጽሟል፤ ዕብ. 1፥31 9፥12፡28።

2. በሰማይና በምድር ሥልጣንን ሁሉ ተቀብሏል፤ መዝ. 110፥11 ማቴ. 28፥18፤ ኤፌ. 1፥21፤ ዕብ. 1፥3።

3. ዓለም ሁሉ እስኪገዛለት ድረስ ይነግሣል፤ መዝ. 110፥11 1ቆሮ. 15፥23-28፤ ኤፌ. 1፥10።

4. ክርስቶስ እስጢፋኖስን ለመቀበል ቆሞ ቢታየውም (ሐ.ሥ. 7፥55-56)፣ አብያተ ክርስቲያናትን ሲያስተዳድር በወርቅ መቅረቦች መካከል እየተመላለሰ ቢገለጥም (ራእ. 2፥1)፣ እንደዚህ ያደረገው በአብ ቀኝ መቀመጥን ትቶ ሳይሆን፣ ንግሥናው የተግባር ንግሥና ስለሆነ ነው።

5. ሰዎች የትም ቢሆኑ በዙፋኑ ላይ ሆኖ በእምነት የሚቀርቡትን ይሰማል፤ ዕብ. 4፥16፤ 12፥22-24።

6. ለሕዝቡ በሥልጣን ስፍራ በመገኘቱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል፤ ሮም 8፥34፤ ዕብ. 7፥25፤ 1ዮሐ. 2፥1።

7. «ሁሉ ከተገዛለት በኋላ ግን እግዚአብሔር ሁሉ በሁሉ ይሆን ዘንድ በዚያን ጊዜ ልጁ ራሱ ደግሞ ሁሉን ላስገዛለት ይገዛል» የሚለው ጥቅስ መሲሓዊ መንግሥቱ ወደ ዘለዓለማዊ መንግሥት መሸጋገሩን ያሳያል፤ 1ቆሮ. 15፥28። ልጁ በአዲስ ሰማይና በአዲስ ምድር መንግሥት ከአባቱ ጋር በዙፋኑ ላይ ሲሆን፣ «በግ» ተብሎ መጠራቱ ትስብእቱ ለዘለዓለም የጸና መሆኑን ያስገነዝበናል፤ ራእ. 22፥1።

ክርስቶስ አሁን ንጉሣችን ብቻ ሳይሆን፣ ካህናችንና ነቢያችን ነው፤ ይህንም «ትምህርተ ግብረ ክርስቶስ» በሚለው በ6ኛው ጥናት እናጠናለን።

ምእመናን በሥጋ በዚህ ዓለም ቢኖሩም፣ ከክርስቶስ ጋር አንድ በመሆናቸው እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር አስነሣቸው (9)፤ በክርስቶስ ኢየሱስም በሰማያዊ ስፍራ ከክርስቶስ ጋር አስቀመጣቸው፤ ኤፌ. 2፥6-7። በዚህ ዓለም ብንኖርም፣ በመንፈስ ከክርስቶስ ጋር በመቀመጣችን በሰማያዊው ሥልጣን ተሳትፈን በመንፈሳዊ ጦርነት አሸናፊዎች መሆን እንችላለን። «መጋደላችን ... በሰማያዊውም ስፍራ ካለ ከክፋት መንፈሳዊያን ሠራዊት ጋር ነው» እና «በጸሎትና በልመናም ሁሉ ዘወትር በመንፈስ ጸልዩ» ተብሎ ተነግሮናል፤ ኤፌ. 6፥12፡18። ሐዋርያውም፣ «በሰው ልማድ ምንም እንኳ የምንመላለስ ብንሆን፣ እንደ ሰው ልማድ አንዋጋም፤ የጦር ዕቃችን ሥጋዊ አይደለምና፤ ምሽግን ለመስበር ግን በእግዚአብሔር ፊት ብርቱ ነው» በማለት የክርስቲያንን ኅይልና ሥልጣን ገልጧል፤ 2ቆሮ. 10፥3-4። በሚመጣውም ዓለም አማኞች በይበልጥ በክርስቶስ ሥልጣን እንደሚሳተፉ ብዙ የተስፋ ቃላት ተሰጥተዋቸዋል፤ 1ቆሮ. 6፥3፤ ዕብ. 2፥5-8፤ ራእ. 2፥26-27፤ 3፥21።

ሰ) የክርስቶስ ዳግም ምጽአት (10)

«... በዚያን ጊዜም የምድር ወገኖች ሁሉ ዋይ ዋይ ይላሉ፤ የሰው ልጅንም በኅይልና በብዙ ክብር በሰማይ ደመና ሲመጣ ያዩታል፤ መላእክቱንም ከታላቅ መለከት ድምፅ ጋር ይልካቸዋል፤ ከሰማያትም ዳርቻ እስከ ዳርቻው ከአራት ነፋሳት ለእርሱ የተመረጡትን ይሰበስባሉ»፤ ማቴ. 24፥30-31። እግዚአብሔር ወልድ ወደዚህ ዓለም

በመጀመሪያ ሲገባ በትሕትና ነበረ፤ ከጥቂት እረኞች በስተቀር ስለ መምጣቱ ማንም አላወቀም፤ ድምፅ አልነበረም፤ እናቱም እንኳ ያስተኛቸው በግርግም ነው። ተመልሶ ሲመጣ ግን ሰዎች ሁሉ ያውቃሉ፤ ከፍ ያለ ድምፅ ይሰማል፤ የምድር ወገኖች ሁሉ ያዝናሉ፤ መላእክቱ ግን ምርጦቹን ያመጣሉ። አሁን በሰማይ ክርስቶስ የተሟላ ክብር አለው፤ በዚያ ቀን ግን ክብሩ ለዓለም ሁሉ ይታያል፤ «መላስም ሁሉ ለእግዚአብሔር አብ ክብር ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ እንደሆነ» ይመሰክራል፤ ፊል. 2፡11። በዚያ ዕለት ስለሚታየው የክርስቶስ ክብር አምስት ነጥቦችን ማተት ያስፈልጋል።

1. በክብር የመመለሱ ታላቅነት፤ በዚያን ጊዜ በዓለም ሁሉ ላይ በጽድቅ ይፈርዳል፤ «በክብሩ ዙፋን ይቀመጣል፤ አሕዛብም ሁሉ በፊቱ ይሰበሰባሉ፤ እረኛም በጎቹን ከፍተኞች እንደሚለይ እርስ በርሳቸው ይለያቸዋል» እና በፍጹም ፍትሕ እንደየሥራቸው ክፉዎችን ወደ ዘለዓለም ቅጣት፣ ጸድቃንንም ወደ ዘለዓለም ሕይወት ይሰዳቸዋል፤ ዳን. 12፡2፤ ማቴ. 25፡31-32፤ ዮሐ. 5፡27-29፤ ሐ.ሥ. 17፡31፤ 2ቆሮ. 5፡10፤ ራእ. 20፡11-15።

2. በክብር የመመለሱ አገላለጥ፤ በተለይ ሦስት የግሪክ ቃላት ይህን ያብራራሉ፤ እነርሱም ፦

ሀ) Parousia መገኘቱ ማለት ሲሆን፣ የክርስቶስን ዳግም ምጽአት በማመልከት በክብር የሚመጣ መሆኑን ይገልጣል፤ ማቴ. 24፡3፡27፡37፡39፤ 1ቆሮ. 15፡23፤ 1ተሰ. 2፡19፤ 2ተሰ. 2፡1፤ ያዕ. 5፡8።

ለ) Apocalupsis የሚለው ቃል የክርስቶስ ኢየሱስ ዳግም ምጽአት መገለጥ በመሆኑ ላይ ያተኩራል፤ የተሰወረው ክብርና ልዕልና በምጽአቱ ለሰው ሁሉ ይገለጣልና፤ 2ተሰ. 1፡7፤ 1ጴጥ. 1፡6-7፡13፤ 4፡13።

ሐ) Epiphaneia ደግሞ በመገለጡ እጅግ ከፍተኛ ክብር እንደሚገኝ ያሳያል፤ 2ተሰ. 2፡8፤ 1ጢሞ. 6፡14፤ 2ጢሞ. 4፡1፡8፤ ቲቶ 2፡12-13።

3. በክብር የመመለሱ አኳኋን፤ የሰው ልጅ ክርስቶስ ሲመለስ በትስብእቱ ወደ ሰማይ በወጣበት ትስብእት ይመለሳል፤ የእግዚአብሔርንም ክብር ከሚገልጡት ደመናት ጋር ይመጣል፤ ማቴ. 24፡30-31፤ ሐ.ሥ. 1፡9-11።

4. በክብር የመመለሱ ዓላማ፤ በጽድቅ ፍርድ በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉ ካጠቃለለ በኋላ (ኤፌ. 1፡10)፣ ሁሉ ከእግሩ በታች ሆኖ የመሲሐዊው መንግሥት ዓላማ ስለተፈጸመ፣ መንግሥቱን ለአባቱ ለእግዚአብሔር አሳልፎ ይሰጠዋል፤ 1ቆሮ. 15፡24-28። ይህን በማድረጉም ወልድ በሥጋ ሆኖ ምንም ዓይነት ክብር ሳይጉድለው እንደሚገባው ከአብ ጋር በዙፋን ላይ ለዘለዓለም ይነግሣል፤ ራእ. 22፡1።

5. በክብር ስለ መመለሱ በሚሰጠው ትምህርት ላይ የሚነሣ ተቃውሞ፤ ክርስቶስ በሥጋ መነሣቱን፣ በሥጋ ማረጉንና በሥጋ በአባቱ ቀኝ መቀመጡን የማይቀበሉ ሰዎች ስለ ዳግም ምጽአቱ የሚታወቀውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት አለመቀበላቸው አያስገርምም። አንዳንዶች የክርስቶስ ዳግም ምጽአት በበዓለ ጎምሳ ቀን በመንፈስ ቅዱስ መውረድ እንደተፈጸመ ያስተምራሉ። በሐዋርያት ዘመን፣ «ትንሣኤ ከአሁን በፊት ተፈጽሟል» ብለው ለማስተማር የተነሡ አንዳንድ ሰዎችም እንኳ ነበሩ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ግን፣ «ጌታ ለእርሱ የሆኑትን ያውቃል... ማኅተም ያለበት የተደላደለ የእግዚአብሔር መሠረት ቆሟል» በማለት እውነተኛውን ትምህርት ገለጠ፤ እኛም የእርሱን ምሳሌ ልንከተል ይገባል፤ 2ጢሞ. 2፡18።

ማስታወሻ

(1) እነዚህ ሁኔታዎች በእንግሊዝኛ The States of Christ፤ ትሕትናውም the State of Humiliation እና ክብሩ The State of Exaltation ይባላሉ። ስለ እነዚህ ሁኔታዎች በተለይ Berkhof ገጽ 331-355 ይመ.

(2) ም. 27ለ1 ይመ.

(3) Berkhof ገጽ 343 እና Grudem ገጽ 586-594 ክርስቶስ ወደ ሊኦል ስለ መውረዱ በሰፊው ጽፈዋል።

(4) Berkhof ገጽ 342 ይመ.

(5) እንደ አራቱ ወንጌላውያን አተራረክ ሴቶች በምን ዐይነት ቅደም ተከተል ወደ መቃብሩ እንደደረሱ፣ ከመላእክት ምን እንደሰሙና በኋላም ምን እንዳደረጉ ማሳየት ቀላል አይደለም። ይህም እያንዳንዱ ወንጌላዊ ክሌሎች ጋር ተመካክሮ ሳይሆን ታሪኩን እንደሰማው የጻፈው መሆኑን ያሳያል። አንዳንዶች አራቱን ታሪኮች ማዛመድ ፈጽሞ አይቻልም ይላሉ። የእኔ መምህር John Wenham ግን Easter Enigma (እንቅስቃሴ) በሚለው መጽሐፋቸው አንድ የማዛመጃ መንገድ አሳይተዋል፤ በተለይ Second Edition 1992 ገጽ 76-89 ይመ.

(6) Grudem ገጽ 610-613 ይመ.

(7) Berkhof ገጽ 351 እና Grudem ገጽ 619-620 ይመ.

(8) ሊቃውንት በእንግሊዝኛ The Mediatorial Kingdom of Christ ስለተባለው ሐተታ ይሰጣሉ። ሆኖም የግሪኩን ቃል መሲቲስን እና የእንግሊዝኛውን ቃል Mediatorን የሚተካ ተገቢ ቃል ባለመገኘቱ፣ (ምዕራፍ 47 ማስታወሻ 3 ይመ.) የአሁኑ የክርስቶስ መንግሥት የሽግግር መንግሥት በመሆን መንግሥቱ (Messianic Kingdom) ተብሎ ተሰይሟል።

(9) በዚህ አንቀጽ ያለው አሳብ በተለይ Grudem በጻፈው ላይ የተመሠረተ ነው፤ ገጽ 619-620 ይመ.

(10) ከዚህ በታች የተጻፈው Berkhof ገጽ 353-354 በሰፈረው አሳብ ላይ ተመሥርቷል። ይህ ትምህርት በሰፊው የሚመረመረው «የዓለም ሥነ ፍጻሜ» በሚለው በ9ኛው ጥናት ይሆናል።

ልዩ ማስታወሻ

ስለ ኢየሱስ ስቅለት የእስላም ትምህርት

የእስላም ሃይማኖት ሰዎች ኢየሱስ ከእስላም ታላላቅ ነቢያት መካከል አንዱ መሆኑን ቢያምኑም፣ መስቀሉን ግን አይቀበሉም። በቁራን አይሁድ ኢየሱስን በመግደላቸው ስለታበዩ ቢወቀሱም፣ «እርሱን ግን አልገደሉትም፤ አልሰቀሉትም፤ ለአይሁድ እንደዚህ እንዲመስልላቸው ተደረገ እንጂ» ተብሎ ተጽፏል። አያሌ የእስላም ሊቃውንት በዚህ ጉዳይ ላይ ብዙ አትተዋል። በተለይም በ1373 ዓ.ም. የሞተው እብን ካቲር የሚባለው የሚከተለውን ጽፏል ፡-

«ሁሉን ቻይ የሚሆን አላህ ይላል ፡- (እርሱን ግን አልገደሉትም፤ አልሰቀሉትም፤ እንዲመስልላቸው ተደረገ) ማለት እነርሱ (አይሁድ) ኢየሱስን የመሰለውን ሰው አይተው ኢየሱስ እንደሆነ አመኑ።»

እብን ኢባስ የተባለ ሌላ የእስላም ሊቅም እንደሚከተለው እንዳስተማረ ተጽፏል ፡- አላህ ነቢዩን ወደ ሰማያት ለማንሣት ሲፈልግ፣ ኢየሱስ ከራሱ ላይ ውሃ ጠብ ጠብ እያለ ወደ ደቀ መዛሙርቱ ቀረበ። በቤቱ ውስጥ ዐሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ነበሩ። ከእናንተ አንዳንዶች በእኔ ካመኑ በኋላ ዐሥራ ሁለት ጊዜ ይክዱኛል አላቸው። ከዚያም በኋላ እኔን መስሎ በእኔ ፈንታ ሊገደልኝ ከእኔ ጋር በሰማያት ሊኖር የሚፈቅድ ማን ነው? ብሎ ጠየቀ። ከእነርሱ መካከል ታናሹ ሲቆም ኢየሱስ ቁጭ በል አለው። ኢየሱስ ጥያቄውን ደግሞ ሲጠይቅ ወጣቱ እንደገና ቆሞ እነሆኝ ብሎ መለሰለት። ኢየሱስ አንተ እርሱ ነህ አለው። ወዲያውም እርሱ ኢየሱስን መሰለ፤ ኢየሱስም ከቤቱ ወደ ሰማይ ተወሰደ። አይሁድ ኢየሱስን እየፈለጉ ሲመጡ፣ ኢየሱስን የመሰለውን ሰው አገኙት፤ ገደሉት፤ ከዚያም ሰቀሉት።

አንድ ሌላ ሰው ስለዚህ ታሪክ ሲያትት፣ አላህ ወጣቱን ልክ እንደ ኢየሱስ እንዲመስል አደረገው፤ ከዚህም በኋላ በቤቱ ጣራ ቀዳዳ እንዲታይ ተደረገ፤ ኢየሱስም፣ ሰላም ዐድሮበት፣ አንቀላፋና በዚህ ሁኔታ ወደ ሰማያት ተወሰደ ብሎ ጻፈ። (Ibn Katheer, Stories of the Prophets From Adam to Muhammed 2nd ed. ገጽ 349-350 hDar Al-Manarah El-Mansoura-Egypt ታተመ)።

ክፍል 2 - የክርስቶስ ፍጹም አምላክነት

ምዕራፍ 55 - የክርስቶስ ፍጹም አምላክነትና የተሰነዘረበት ተቃውሞ

ክርስቶስ ፍጹም አምላክ መሆኑ የአዲስ ኪዳን አጠቃላይ ትምህርት እንደሆነ በምዕራፍ 52 በሰፊው አይተናል። በዚህ ትምህርት ላይ ብዙ ተቃውሞ ተነሥቷል።

ሀ) የተቃውሞው ዐይነቶች

አርዮስና ተከታዮቹ የእግዚአብሔር ልጅ ክርስቶስ ፍጹም እንጂ ዘላለማዊነት ያለው አምላክ አይደለም ብለዋል። በቅርብ ጊዜ ደግሞ ብዙዎች ኢየሱስ ከሰዎች ሁሉ ይልቅ የእግዚአብሔር ባሕርይና ሥራ የተገለጠበት ሰው እንጂ እርሱ እግዚአብሔር ነው ማለት አንችልም ብለዋል። ምክንያታቸውም የአሁኑ ዘመን ሥልጡን ሰው የክርስቶስን አምላክነት ስለማይቀበል፣ የክርስቶስን እምነት እንዳይጠፋና የዘመኑ ሰው የክርስቶስን ግብረገባዊ ትምህርት እንዲከተል የሚል ነው። ይሁን እንጂ የክርስቶስ ሥልጣን በማንነቱ ማለት የእግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ በመሆኑ ላይ ስለተመሠረተ፣ እነዚህ ሰዎች ግብረገባዊውን ትምህርት መሠረት አልባ ሊያደርጉት እንደማይችሉ ማሳየት ያዳግታቸዋል።

ከእነዚህ ሰዎች መካከል ጥቂቶች ያይደሉ፣ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች አሳብ በምዕራፍ 52 ላይ በተገለጠው መሠረት መሆኑን ያውቃሉ፤ ነገር ግን ጥቅሶችን በልዩ ልዩ መንገድ በመተርጉም ያላቸውን ትክክለኛ አሳብ ለማቃለል ይሞክራሉ። ስለ እያንዳንዱ ጥቅስ እዚህ ላይ መከራከር አንችልም፤ ሆኖም ስለ ዮሐንስ ወንጌል መግቢያ ከተሰጡት ልዩ ልዩ ትርጓሜዎች አንዳንዶችን ለምሳሌ ያህል አቅርቦን እናትታለን፡-

ሐዋርያው ዮሐንስ ወንጌሉን ሲጽፍ፣ ክርስቶስ የአብ አንድያ ልጅ መሆኑን አንባቢዎቹ እንዲያምኑ መጀመሪያ «ቃል» (በግሪክ ቋንቋ ሎጎስ) በማለት አእምሯቸው በዚህ አሳብ እንዲሞላ አደረገ። በምዕራፍ 52ሠ1 የዮሐንስን ትምህርት ዘርዝረናል። በዚያ ዘመን «ሎጎስ» ልዩ ልዩ ነገርን ሊያመለክት ይችል ነበር።

በመጀመሪያ ሎጎስ «ቃል»ን በተጨማሪም በአንድ ቃል ውስጥ የሚገኘውን አሳብ ወይም ምክንያት ያመለክት ነበር። በ5ኛው መቶ ዓመት ከክርስቶስ በፊት ሒራክሊተስ የተባለው ፈላስፋ ሎጎስ በነገር ሁሉ ያለውን አመክንዮታዊ አሳብ እንደሚያመለክት ተናገረ። ግኖስቲከኞችም የሒራክሊተስን አጠቃቀም ተከትለው ሎጎስ በነገር ሁሉ የሚገኝና ዓለም የሚተዳደርበት አመክንዮታዊ ሕግ ነው ብለው በቃሉ ተጠቀሙበት። አንዳንድ ግኖስቲከኞች ግን ሎጎስ ጥበብ፣ አእምሮ፣ የእግዚአብሔር መልእክተኛና ሰማያዊ ሰው ነው ብለው አስተማሩ። በሐዋርያት ዘመን በእስክንድርያ የኖረው የአይሁድ ወገን ፈላስፋው ፋይሎ፣ ሎጎስ በሰማይ የሚኖር አምላክና በፍጥረት መካከል አገናኝ መሆኑን አስተማረ (1)።

ዮሐንስ «ቃል ሥጋ ሆነ» የሚለውን ዐረፍተ ነገር ሲጽፍ፣ የቂየውን የሎጎስን ግሪክኛ አጠቃቀም ቢያውቅም፣ የግኖስቲከኞችን ወይም የፋይሎን አሳብ አስቀድሞ ስለ

ማወቁ ሊቃውንት ይከራከራሉ፤ በቂ መረጃ የለምና። ሆኖም የሐንስ ሎጎስ ሲል፥ በመጀመሪያ የነበረ፥ በእግዚአብሔር ዘንድ የነበረ፥ እግዚአብሔር የነበረና ሁሉ በእርሱ የሆነ መሆኑን በማመልከት በአዲስ ትርጉም እንደተጠቀመ ግልጥ ነው፤ ዮሐ. 1፥1-3። አንዳንዶች ግን የጥንቱን ግሪክኛ አሳብ፥ ወይም የግኖስቲከኞች፥ ወይም የፋይሎን አጠቃቀም ተመልክተው የዮሐንስ አጠቃቀም ክርስቶስ ፍጹም አምላክ መሆኑን አላሳየም ማለት ይችላሉ። ስለዚህ ምንም እንኳ ሰው ክርስቶስ ሎጎስ ነው፤ ሎጎስ ክርስቶስ ነው ወይም ሎጎስ በኢየሱስ ላይ ነበረ ቢልም፥ ተናጋሪው ስለ ሎጎስ ምን ዐይነት አሳብ እንዳለው ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

ለ) የክርስቶስ ፍጹም አምላክነት ማስረጃዎች

ትምህርተ ሥላሴን በመረመርን ጊዜ እግዚአብሔር ወልድ ፍጹም አምላክ መሆኑን በዐጭሩ ለማሳየት ሞክረናል፤ ም. 26ሀ2። ወልድ ከአብ ጋር የሚተካከል መሆኑን ለማሳየት፥ በኋላ ከአብ የወጣ ሳይሆን፥ ከዘለዓለም ከአብ ጋር የኖረና በመለኮቱ ከአብ ጋር አንድ መሆኑን ማረጋገጥ ያስፈልጋል፤ ይህን ካረጋገጥን ደግሞ ይተካከላሉ፤ አይበላለጡምም ማለት እንችላለን። የአብን፥ የወልድንና የመንፈስ ቅዱስን ግንኙነት በመረመርን ጊዜ፥ ክርስቶስ፥ «እኔን ያየ አብን አይቷል» (ዮሐ. 14፥9) ባለው መሠረት፥ «በሦስቱ አካላት መካከል አካልነታቸው ሳይደባለቅ ውሳጣዊ የእርስ በርስ ህላዌ እንዳለ ማስተዋል አይከብድም» ያልነው ይህን ለመገንዘብ ይረዳን ይሆናል፤ ም. 26መ1 ይመ.።

ከዚህ ቀጥሎ ስለ ክርስቶስ ፍጹም አምላክነት ዐሥር ማስረጃዎችን እናቀርባለን። እያንዳንዱ ማስረጃ የክርስቶስን ማንነት ከልዩ ልዩ አቅጣጫ የሚመለከት ነው። ከእነዚህ ማስረጃዎች አንዳንዶች ፍጹም አምላክነቱን በግልጥ ሲያብራሩ፥ ሌሎች አምላክነቱን ቀጥታ ባያረጋግጡም፥ ከአምላክነቱ ጋር የሚስማማ አሳብ እንዳላቸው ይታያል። እንግዲህ ስለ ክርስቶስ መለኮት ጥያቄዎች ሲነሡ፥ እንደ ጠያቂው ሁኔታ ከእነዚህ ማስረጃዎች መካከል በተለይ ከጥያቄው ጋር የሚስማሙትን መርጠን መልስ መስጠት ይገባናል። ማስረጃዎችን ሁሉ ማወቅና መጽሐፍ ቅዱስ የክርስቶስን ፍጹም አምላክነት መግለጡን መረዳት ለራሳችን እምነት ታላቅ ድጋፍ ነው።

1. ኢየሱስ ስሞች፤ በተለይ «የእግዚአብሔር ልጅ» እና «ጌታ» የሚሉት ፍጹም አምላክነቱን ሊያመለክቱ ይችላሉ፤ በአንዳንድ አንቀጾች «የሰው ልጅ» የሚለው መጠሪያ እንኳ ሳይቀር በቤተ ልሔም ከመወለዱ በፊት አስቀድሞ መኖሩን ሊያሳይና በሰማያዊው ሕይወት ላይ ሊያተኩር ይችላል፤ ም. 52ለ ይመ.። በተጨማሪም ኢየሱስ «ቃል» (ዮሐ. 1፥1-3፡14) እና «አማኑኤል» (ማቴ. 1፥23) ተብሎ በመጠራቱ እነዚህ ስሞች አምላክነቱን ያመለክታሉ።

2. የክርስቶስ አስቀድሞ መኖር፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ወልድ መሆኑን ለማረጋገጥ ከድንግል ማርያም ከመፀነሱ በፊት አስቀድሞ መኖሩን ማሳየት ያስፈልጋል። አንዳንድ ሊቃውንት መጽሐፍ ቅዱስ የክርስቶስን አስቀድሞ መኖር አያስተምርም ይላሉ (2)። የዮሐንስ ወንጌል የክርስቶስን ማንነት፥ እንደዚሁም አስቀድሞ መኖሩን ከአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሁሉ የበለጠ ይገልጣል። ከዚህ የተነሣ በዚህ ርእስ ላይ ያለንን አሳብ በዮሐንስ ወንጌል ትምህርት ተደግፈን መግለጥ እንጀምራለን።

«በመጀመሪያው ቃል ነበረ» እና «ቃል ሥጋ ሆነ» በሚሉት ሁለት ዐረፍተ ነገሮች ውስጥ በሚገኙ ግቦች በ«ነበረ» እና በ«ሆነ» መካከል ታላቅ ልዩነት አለ፤ ዮሐ.

1÷1:14። «ቃል» በመጀመሪያው ነበረ፤ በእግዚአብሔር ዕቅድ መሠረትም ከዕለታት አንድ ቀን «ሥጋ» ሆነ፤ ይህም «ሥጋ» የኢየሱስ ክርስቶስ ትስብእት ነው። «ሆነ» ሲል፣ ወደ መኖር መጣ ሳይሆን ወደ አዲስ ሁኔታ ውስጥ ገባ ማለቱ እንደሆነ ግልጽ ነው። ቃል ነበረ ሲል ደግሞ የግሱ ጊዜ ሳይወሰን ይኖር ነበር፤ ይገኝ ነበር ማለት ነው። በዚህ ዐይነት አገላለጥ ኢየሱስ፣ «አብርሃም ሳይወለድ እኔ አለሁ» በማለት ተናግሯል፤ ዮሐ. 8÷58። በዮሐንስ ወንጌል ብዙ ጥቅሶች የክርስቶስን አስቀድሞ መኖር የሚገልጹ ሲሆኑ (ለምሳሌ 3÷13፤ 6÷62፤ 16÷28)፣ ከሁሉም በላይ ጌታችን ኢየሱስ፣ «አሁንም፣ አባት ሆይ፥ ዓለም ሳይፈጠር በአንተ ዘንድ በነበረኝ ክብር አንተ በራስህ ዘንድ አክብረኝ» በማለት አስቀድሞ የመኖሩን ሁኔታ እንዴት እንደተመለከተው አሳየ፤ ዮሐ. 17÷5። እንግዲህ ክርስቶስ ወደ ሰማይ ሲያርግ ቀድሞ ወደነበረበት ተመለሰ እንጂ ወደማያውቀው ስፍራና ሁኔታ አልወጣም።

የክርስቶስ አስቀድሞ መኖር በዮሐንስ ወንጌል ብቻ ሳይሆን በሌሎች የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥም ብዙ ጊዜ ተጽፎ ይገኛል፤ ለምሳሌ ያህል ከታወቁት ጥቅሶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡- ማቴ. 18÷11፤ 20÷28፤ ማር. 1÷1-3፤ 12÷1-12፤ ሮሞ 8÷3-4፤ 1ቆሮ. 10÷4፤ 2ቆሮ. 8÷9፤ ገላ. 4÷4፤ ፊል. 2÷6፤ ቆላ. 1÷15-17፤ 1ጢሞ. 1÷15፤ 3÷16፤ 2ጢሞ. 1÷10፤ ዕብ. 1÷1-14፤ 7÷3፤ 1ጴጥ. 1÷20-21። አንዳንዶች እነዚህን ጥቅሶች አንድ በአንድ ሲመረምሩ፣ ምንም እንኳን የክርስቶስን አስቀድሞ መኖር የሚያስተምሩ ቢመስሉም፣ በሌላ መንገድ ሊተረጎሙ ይችላሉ ይላሉ። ይህ አመለካከት አመክንዮታዊ መሆኑን ወይም አለመሆኑን አንባቢው መፍረድ ይችላል። ከእነዚህ ጥቅሶች መካከል በተለይ ስለ 2ኛ ቆሮንቶስ 8÷9፥ ስለ ፊልጵስዮስ 2÷6 እና ስለ ቆላስይስ 1÷15-17 በምዕራፍ 52ስ2 አትተናል። ስለ አንዳንድ ሌሎች ጥቅሶችም ጥቂት ማብራሪያ ቢሰጥ ሊረዳ ይችላል።

ሀ) የዕብራውያን መልእክት ጸሓፊ የክርስቶስን አስቀድሞ መኖር እንደሚያምን የሚከተሉት ጥቅሶች ያሳያሉ፡-

1) «... ዓለማትን (እንደ ግሪኩ ቋንቋ አሳብ ይህ ቃል ዘመናት ተብሎ ሊተረጎም ይችላል) በፈጠረበት በልጁ በዚህ ዘመን መጨረሻ ለእኛ ተናገረን» (1÷2)፤ ልጁ ዓለማትን (ዘመናትን) ከፈጠረ፣ ከእነርሱ በፊት መኖሩ ግልጽ ነው፤ ደግሞ ዕብ. 1÷10 ይመ. ።

2) «... (መልክ ጺዴቅ) ... በእግዚአብሔር ልጅ ተመስሎ ለዘለዓለም ካህን ሆኖ ይኖራል» (7÷3) በማለቱ መልክ ጺዴቅ ከክርስቶስ በኋላ ካህን ሆኖ በክርስቶስ ምሳሌ መገኘቱን ያሳያል።

3) «ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አንሶ የነበረውን ኢየሱስን... እናየዋለን» (2÷9) ሲል፣ «አንሶ» የሚለው ቃል ከትሥጉቱ በፊት እንደነበረ ይገልጣል።

4) «ስለዚህ ወደ ዓለም ሲገባ፡- ... ሥጋን አዘጋጀሁኝ ...» (10÷5) ወደ ዓለም ከመግባቱ በፊት ሥጋ ሳይኖረው መገኘቱን ያሳያል።

5) «እርሱም (ልጁም) ... የባሕርዩ ምሳሌ ሆኖ፣ ሁሉን በሥልጣኑ ቃል እየደገፈ፣ ኅጢአታችንን በራሱ ካነጻ በኋላ በሰማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ» (1÷3) ሲል፣ «ሆኖ» እና «እየደገፈ» የሚሉት ቃላት ከዘለዓለም እንደነበረ ሙሉ በሙሉ ባይገልጡም፣ ቢያንስ ለረጅም ጊዜ ከትሥጉቱ በፊት መገኘቱን ያሳያሉ።

ለ) ሐዋርያው ጳውሎስ በሞ. 52ስ2 አስቀድመን እንዳተትነው ይህን ትምህርት ይደግፋል፤ በዚህም ላይ የሚከተሉትን ጥቅሶች ጨምሮ መመልከት ይቻላል፡-

1) «እግዚአብሔር ከሴት የተወለደውን... ልጁን ላከ» (ገላ. 4+4) የሚለው ልጁ ከሴት ከመወለዱ በፊት እንደነበረ ያሳያል። እነገብርኤል መላእክት ወደ ዓለም ከመላካቸው በፊት ከእግዚአብሔር ጋር ነበሩ፤ «ላከ» የሚለው ግስ ክርስቶስ ኢየሱስ ከመላኩ በፊት መኖሩን እንጂ አምላክነቱን አያሳይም።

2) «እግዚአብሔር የገዛ ልጁን በጎጢአተኛ ሥጋ ምሳሌ በጎጢአትም ምክንያት ልኮ አድርጓልና» (ሮሞ 8÷3-4) ሲል የተላከው ክርስቶስ የእግዚአብሔር የገዛ ልጁ በመሆኑ ከእግዚአብሔር ጋር እጅግ ቅርብ ግንኙነት እንደነበረው ያሳያል። ጥቅሱ ከዚህም በተጨማሪ በኢየሱስ ትስብእት ላይ በማተኩር የትስብእቱን ምንነት ይወስናል።

ሐ) ማቴዎስ፣ ማርቆስና ሉቃስ በወንጌሎቻቸው ስለ ክርስቶስ አምላክነት በሰፊው ቢናገሩም፣ አስቀድሞ ስለ መኖሩ ብዙ አልጻፉም፤ ምክንያቱም በክርስቶስ ሥራዎች ላይ ያተኩራሉና። ይሁን እንጂ አስቀድሞ መኖሩ በእነዚህ ወንጌሎችም ይታያል ፡-

1) በማርቆስ 1÷2-3 (እና በተመሳሳይ አንቀጾች) መጥምቁ ዮሐንስ የጌታ መንገድ አዘጋጅ መሆኑ ተገልጧል። ማርቆስ ትምህርቱን ታላቅ ክብር ያለው ትምህርት እንዲሆን ለማድረግ ከሚልክያስ 3÷1 እና ከኢሳይያስ 40÷3 ጋር ያዛምደዋል። በሚልክያስ ያህዌ ራሱ የቃል ኪዳን መልእክተኛ ነው፤ በኢሳይያስም መንገዱ ለያህዌ ይዘጋጃል። እንግዲህ ማርቆስ መንገዱ የተዘጋጀለት ክርስቶስ ጌታ (ያህዌ) እንደሆነ ከተረዳ አስቀድሞ የነበረ መሆኑን ዐውቋል።

2) «... የሚወደው አንድ ልጅ ገና ነበረው፤ ልጄንስ ያፍሩታል ብሎ እርሱን ከሁሉ በኋላ ወደ እነርሱ ላከ...» (ማር. 12÷1-11 እና ማቴ. 21÷33-46፤ ሉቃ. 20÷9-19) የሚለው ምሳሌ፣ ልጁ ከሁሉ በኋላ የተላከ፣ አገልጋይ መሆኑን ሳይሆን፣ ልጅ፣ የተወደደ ልጅ፣ አንድያ ልጅና ወራሽ መሆኑን ያሳያል። የሚላከው እርሱ መሆኑ አስቀድሞ መኖሩን ያመለክታል።

የክርስቶስ አስቀድሞ መኖር ከሁለት ታላላቅ ትምህርቶች ጋር የተያያዘ ነው። ክርስቶስ ከትንሣኤው በኋላ ይኖራል፤ ለዘለዓለምም ይገኛል። ከትንሣኤው በኋላ ለዘለዓለም ከኖረ፣ ከትሥጉቱ በፊት ከዘለዓለም እንደነበረ ማሰብ አመክንዮታዊ ነው። ሁለተኛው ትምህርት አምላክነቱ ላይ የሚያተኩር ነውና ክርስቶስ አምላክ ከሆነ፣ አስቀድሞ እንደኖረ ግልጽ ነው፤ አምላክ ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ይኖራልና። ስለዚህ የክርስቶስ አስቀድሞ መኖር የአምላክነቱ ትምህርት አንድ ክፍል ነው።

3. ከእግዚአብሔር መምጣቱ፤ ይህ ማስረጃ አስቀድሞ ከመኖሩ ጋር የተያያዘ ነው። ዮሐንስ፣ ክርስቶስ ከእግዚአብሔር በመምጣቱ ላይ ያተኩራል፤ ይህም አሳብ 42 ጊዜ ተደጋግሞ በወንጌሉ የተጠቀሰ መሆኑ ታውቋል። መጥምቁ ዮሐንስ፣ «ከእግዚአብሔር የተላከ... ሰው ነበረ» (ዮሐ. 1÷6)፤ እንደ እርሱም የእግዚአብሔር አገልጋዮች ሁሉ እግዚአብሔር እንደጠራቸውና ለተወሰነ አገልግሎት እንደሚልካቸው ያስባሉ። የክርስቶስ ተልእኮ ግን ከሰዎች ተልእኮ ለየት ያለ ነው፤ እርሱ ከሰማይ የወረደ ሲሆን፣ እነርሱ ግን ከምድር የተገኙ ናቸው (ዮሐ. 3÷13)፤ እርሱ ከላይ ሲሆን፣ እነርሱ ከዓለም ናቸው፤ ዮሐ. 8÷23። ክርስቶስ ገና የ12 ዓመት ልጅ ሳለ ልዩ ጥሪ ሳይኖረው በእግዚአብሔር አሳብ መሠረት መኖር እንደሚገባው ዐወቀ (ሉቃ. 2÷49)፤ የእግዚአብሔር ሰዎች ግን ጥሪውን እስኪሰሙ ድረስ የሕይወታቸው ግብ ምን እንደሆነ አያውቁም። በምድራዊ አገልግሎቱ መጨረሻም ክርስቶስ፣ «ከአብ ወጥኛ ወደ ዓለም መጥቻለሁ፤ ደግሞ ዓለምን እተወዋለሁ፤ ወደ አብም እሄዳለሁ» ብሎ ከአብ መምጣቱን ወደ አብ ከመመለሱና ወደ ዓለም ከመግባቱ ጋር በማያያዝ ከአብ ጋር ያለው ግንኙነት እጅግ ቅርብ መሆኑን አሳየ፤ ዮሐ. 16÷28።

4. ከእግዚአብሔር አብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለው ግንኙነት! ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ነውና ልጅነቱ ከምእመናን ልጅነት ይለያል። የክርስቶስ ልጅነት ምን ዐይነት ልጅነት እንደሆነ ካስተዋልን፣ ፍጹም አምላክነቱንም እንረዳለን።

ክርስቶስ ስለ መንፈስ ቅዱስ እንደሚከተለው ተናግሯል፤ «እርሱ ያከብረኛል፤ ለእኔ ካለኝ ወስዶ ይነግራችኋልና። ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው፤ ስለዚህ ፡- ለእኔ ካለኝ ወስዶ ይነግራችኋል አልሁ»፤ ዮሐ. 16፥14-15። ይህ ምሥጢረ ሥላሴን የሚያስረዳ ትምህርት ሲሆን፣ ክርስቶስ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለውን አንድነትና ግንኙነት እንደዚሁም ፍጹም አምላክነቱን ያሳያል። በተጨማሪም ጥቅሱ ክርስቶስ፣ ከአብ ወይም ከመንፈስ ቅዱስ የሚያንስ መሆኑን እንዳላሰበ ይገልጣል። ስለዚህ አሳብ ብዙ ጥያቄ ሊነሣ ስለሚችል በምዕራፍ 56 በሰፊው ለማብራራት እንሞክራለን።

5. የክርስቶስ ልደት ታሪክ! ይህን አሳብ በምዕራፍ 53 በሰፊው መርምረናል። ከድንግል ማርያም የሚወለደው «ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» ተብሎ ተነግሯል፤ ሉቃ. 1፥35። አዳም ባይወለድም፣ ሲፈጠር ቅዱስ ነበረ፤ ከውድቀቱ የተነሣ ግን ሰዎች በአዳም ኅጢአተኞች ሆኑ። ኢየሱስ ክርስቶስ ግን «ቅዱሱ» ነው። የክርስቶስ ልደት ታሪክ የክርስቶስን ፍጹም አምላክነት ሙሉ በሙሉ ባያሳይም እንኳ ከአምላክነቱ ጋር በአስገራሚ አኳኋን ይስማማል ማለት እንችላለን። ከዚህም ጋር «በሥጋ ከዳዊት ዘር» የተወለደ ሰው (ሮሞ 1፥3-4) ፍጹም አምላክ ባይሆን ኖሮ ቅዱስ መሆን እንዴት ይችላል ነበር? ለሚለው ጥያቄ መልስ ማግኘት እጅግ የሚከብድ ይመስላል።

6. የትንሣኤና የዕርገት ታሪክ! ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «ይህም ወንጌል... ከሙታን መነሣት የተነሣ በኃይል የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ ስለተገለጠ ስለ ልጁ ነው» በማለት ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ትንሣኤው እንዳረጋገጠ አስገንዝቧል፤ ሮሞ 1፥3-4። ክርስቶስ የሰማይና የምድር ጌታ መሆኑን በማሳየት ትንሣኤውና ዕርገቱ በሐዋርያት ምስክርነት ከፍ ያለ ስፍራ ነበራቸው፤ ም. 52ረ። ይህም ጌትነት የአምላክነቱ ትምህርት አንድ ክፍል ነው።

7. ተአምራቱ! ክርስቶስ ብዙ ተአምራትን እንዳደረገ የእስራኤል የሃይማኖት መሪዎች ቢናገሩም፣ ብዙዎቹ አልተከተሉትም፤ ዮሐ. 3፥2፤ 11፥47፤ 12፥19፤37። ክርስቶስ ግን ሰዎች በእርሱ ወይም በትምህርቱ በተጠራጠሩ ጊዜ፣ ከፈጸማቸው ተግባራቱ የተነሣ እንዲያምኑበት መከራቸው (ዮሐ. 10፥25፤ 14፥11)፣ ምልክቶቹ ወደ አምላክነቱ የሚያመለክቱ ናቸውና፤ ም. 52 ሠ3 ይመ.።

8. የክርስቶስ ተከታዮች የሰጡት ምስክርነት! በምዕራፍ 52 ስለ ክርስቶስ ዘጠኝ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች የሰጡት ምስክርነት በሰፊው ተዘርዝሯል። አምላክነቱን በተመለከተ ትምህርታቸውን በአምስት ንዑሳን አርእስት በዐጭሩ አጠቃልለን ለማሳየት እንሞክራለን ፡-

ሀ) አምላካዊ ግንኙነቱ

ክርስቶስ፣ «አንድ ልጅም ከአባቱ ዘንድ እንዳለው ...»፣ «በአባቱ ዕቅድ ያለ አንድ ልጁ» ሆኖ የአባቱን ክብር ገለጠ፤ ዮሐ. 1፥14፤18። እርሱ «የፍቅሩ ልጅ» ሆኖ የእግዚአብሔር እውነተኛ ምሳሌ ነው፤ ቆላ. 1፥13-15። «እርሱ በባሕርዩ አምላክ ሆኖ ሳለ፣ ከእግዚአብሔር ጋር መተካከልን ሊለቀው እንደማይገባ አድርጎ አልቈጠረውም»፤ ሬል. 2፥6 አ.መ.ት.። እርሱ «ልጁ» በመሆኑ፣ «የእግዚአብሔር ክብር ነጸብራቅና የባሕርዩ ትክክለኛ ምሳሌ» ነው፤ ዕብ. 1፥2-3 አ.መ.ት.።

በመንግሥተ ሰማያትም በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ በዙፋኑ ላይ ይገኛል፤ ኤፌ. 1፥21፤ ራእ. 22፥1።

መንፈስ ቅዱስ የክርስቶስ መንፈስ ነውና «... የተሰፋን ቃል ከአብ ተቀብሎ... አፈሰሰው»፤ ሐ.ሥ. 2፥33፤ ሮም 8፥9። ክርስቶስ ወልድ (ልጁ) ነውና ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር በሥላሴ አንድነት አለው፤ ትምህርተ ሥላሴ በም.25-27 ይመ.። ለ) አምላካዊ ባሕርይ

ኢየሱስ የእግዚአብሔር ባሕርይ ትክክለኛ ምሳሌ ስለሆነ፣ የባሕርይ መገለጫዎች በሕይወቱ ታዩ። ከዚህ የተነሣ ክርስቶስ «ጸጋንና እውነትንም» የተሞላ (ዮሐ. 1፥14)፣ «የክብር ጌታ» (1ቆሮ. 2፥8፤ ያዕ. 2፥1)፣ «የሕይወት ቃል» (1ዮሐ. 1፥1)፣ «ቅዱስና ጻድቁ» (ሐ.ሥ. 3፥14) ተብሎ ተጠርቷል። በእርሱ ሕይወት ነበረች (ዮሐ. 1፥4)፤ ደቀ መዛሙርቱን ወደደ (ዮሐ. 13፥1፤ ገላ. 2፥20) እና «ራሱን ባዶ» በማድረጉ ትሕትናው ታየ፤ ፊል. 2፥7።

ሐ) አምላካዊ ሥልጣን

እግዚአብሔር፣ «ክርስቶስንም ከሙታን ሲያስነሣው ከአለቅነትና ከሥልጣንም ከጎይልም ከጌትነትም ሁሉ በላይና በዚህ ዓለም ብቻ ሳይሆን፣ ነገር ግን ሊመጣ ባለው ዓለም ደግሞ ከሚጠራው ስም ሁሉ በላይ በሰማያዊ ስፍራ በቀኙ» አስቀመጠው (ኤፌ. 1፥21)፤ እዚያም ሆኖ «ጠላቶቹን ሁሉ ከእግሩ በታች እስኪያደርግ ድረስ» ይነግሳል፤ 1ቆሮ. 15፥25። በመጨረሻም በዓለሙ ላይ በጽድቅ ይፈርዳል (ሐ.ሥ. 17፥31)፤ ለእያንዳንዱ ሰው እንደ ሥራው ዋጋውን ይሰጠዋል (2ቆሮ. 5፥10)፤ ሰዎች ሁሉ በእርሱ የፍርድ ዙፋን ፊት ቆመው በመጽሐፍ ከተጻፉት በቀር በእሳት ባሕር ውስጥ ይጣላሉ፤ ራእ. 20፥11-15።

መ) አምላካዊ ሥራው

«ሁሉ በእርሱ ሆነ፤ ከሆነውም አንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም»፤ «የሚታዩትና የማይታዩትም ዙፋናት ቢሆኑ ወይም ጌትነት ወይም አለቅነት ወይም ሥልጣናት፣ በሰማይና በምድር ያሉት ሁሉ በእርሱ ተፈጥረዋል»፤ ዮሐ. 1፥3፤ ቆላ. 1፥15-16። ሁሉም ከተፈጠረ በኋላ «በእርሱ ተጋናሟል»፤ «ሁሉን በሥልጣኑ ቃል» ይደግፋል፤ ቆላ. 1፥17፤ ዕብ. 1፥2-3። እንግዲህ እርሱ በመፍጠር ሥራ ብቻ የተወሰነ ሳይሆን መግባተ እግዚአብሔርም የእርሱ ሥራ ነው።

ሰዎችን ማዳን የእግዚአብሔር ሥራ ነውና፣ «... መዳንም በሌላ በማንም የለም»፤ «በእግዚአብሔርና በሰውም መካከል ያለው መካከለኛው (አስታራቂ) ደግሞ አንድ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው» ተብሎ ተጽፏል፤ ሐ.ሥ. 4፥10-12፤ 1ጢሞ. 2፥5። ፍጥረት የእግዚአብሔር ሥራ ነውና፣ «ማንም በክርስቶስ ቢሆን እዲስ ፍጥረት ነው» ስለተባለ ሥራው አምላካዊ መሆኑ ይታያል፤ 2ቆሮ. 5፥17።

ሠ) እግዚአብሔር መባሉ

በአንዳንድ ጥቅሶች ክርስቶስ፣ እግዚአብሔር ወይም አምላክ ተብሏል ፡-

«ጌታዬና አምላኬ» (ዮሐ. 20፥28)፣

«ቃልም እግዚአብሔር ነበረ» (ዮሐ. 1፥1)፤

«እርሱም ከሁሉ በላይ ሆኖ ለዘላለም የተባረከ አምላክ ነው፤ አሜን» (ሮም 9፥5)፤

«... እርሱም የታላቁን የአምላካችንንና የመድኃኒታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ክብር መገለጥ ... ያስተምረናል» (ቲቶ 2+12-13)!

«ስለ ልጁ ግን :- አምላክ ሆይ፤ ዙፋንህ እስከ ዘለዓለም ድረስ ይኖራል ...» (ዕብ. 1+8-9) እና

«በእርሱ የመለኮት መላት ሁሉ በሰውነት ተገልጦ ይኖራልና ...» (ቆላ. 2+9) የግሉት ጥቅሶች የክርስቶስን ፍጹም አምላክነት ያረጋግጣሉ።

9. ክርስቶስ ስለ ራሱ የሰጠው ምስክርነት! ክርስቶስ፤ «እኔና አብ አንድ ነን» በግሉቱ «ነን» ሲል ሁለት አካላት መሆናቸውን የሚገልጥ ሲሆን ቅርብ ግንኙነት እንዳላቸውም ያሳይል፤ ህላዌያቸውና ባሕርያቸውም አንድ መሆኑን ሊያመለክት ይችላል፤ ዮሐ. 10+30። ይህንም በይበልጥ በሚከተለው ምዕራፍ እንመረምራለን። ከዚህ በላይ እንዳደረገው ክርስቶስ ስለ ራሱ የሰጠውን ምስክርነት በአምስት ንዑሳን አርእስት ግጦቃለል እንሞክራለን :-

ሀ) አምላካዊ ግንኙነት

ክርስቶስ፤ «ሁሉ ከአባቴ ዘንድ ተሰጥቶኛል፤ ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም፤ ከወልድም በቀር ወልድም ሊገለጥለት ከሚፈቅድ በቀር አብን የሚያውቅ የለም» በግሉቱ ከአብ ጋር ያለው የእርሱ ግንኙነት የግሉ (የራሱ ብቻ) መሆኑን አሳይቷል፤ ማቴ. 11+27። ይህም ግንኙነት በተለይ በሦስት አቅጣጫ ይታያል :-

1) ክርስቶስ፤ «ትምህርቴስ ከላከኝ ነው እንጂ ከእኔ አይደለም»፤ «እኔ በአባቴ ዘንድ ያየሁትን እናገራለሁ»፤ «እኔ ከራሴ አልተናገርሁም፤ ነገር ግን የላከኝ አብ ምን እንደምናገርና እንዴት እንደምናገር አዘዘኝ» ብሎ የሚናገራቸውን ቃላት ከአብ ግጥኝቱን መሰከረ፤ ዮሐ. 7+16፤ 8+38፤ 12+49 አ.መ.ት.። ቃሉም አምላካዊ በመሆኑ እንደ ሌሎች ነገሮች ዐላፊ አይደለም፤ ማቴ. 24+35።

2) ክርስቶስ፤ «አብ ሲሠራ ያየውን ብቻ እንጂ ወልድ ከራሱ ምንም ሊያደርግ አይችልም፤ አብ የሚያደርገውን ሁሉ ወልድ ደግሞ ያደርጋልና፤ አብ ወልድን ስለሚወድ የሚያደርገውን ሁሉ ያሳየዋል ... አብ መታንን እንደሚያስነሣ፤ ሕይወትንም እንደሚሰጣቸው ወልድም ደግሞ ለሚፈቅደው ሁሉ ሕይወትን ይሰጣል»፤ «በአባቴ ስም የማደርገው ሥራ ይህ ስለ እኔ ይመስከራል»፤ «በእኔ የሚኖረው አብ እርሱ ሥራውን ይሠራል» በግሉቱ የሠራው ሥራ አምላካዊ መሆኑን አሳየ፤ ዮሐ. 5+19-21 አ.መ.ት.፤ 10+25፤ 14+10።

3) ክርስቶስ፤ «የላከኝን ፈቃድ እንጂ ፈቃዴን አልሻምና» በግሉቱ ፈቃዱን ከአብ ፈቃድ ጋር አንድ በማድረግ አምላካዊ መሆኑን አሳየ፤ ዮሐ. 5+30።

ለ) አምላካዊ ባሕርዩ

የክርስቶስ ባሕርይ አምላካዊ በመሆኑ ባሕርዩ በመገለጫዎች ይታያልና በየጊዜው ስለ እነዚህ መገለጫዎች ተናገሯል፤ በተለይም፤ «አብ በራሱ ሕይወት እንዳለው እንዲሁ ደግሞ ለወልድ በራሱ ሕይወት እንዲኖረው ሰጥቷልና» በግሉት ስለተናገረ፤ «ትንሣኤና ሕይወት እኔ ነኝ»፤ «እኔ መንገድና እውነት ሕይወትም ነኝ» በግሉት ስለ ርግጠኛነቱ መስከሯል፤ ዮሐ. 5+26፤ 11+25፤ 14+6። እግዚአብሔር ፍቅር ነውና ክርስቶስ አብን ወደደ፤ ደቀ መዛሙርትንም ወደደ፤ የጠፋትንም በመፈለግና በማዳን ፍጹም ፍቅሩን ገለጠ፤ ሉቃ. 19+10፤ ዮሐ. 13+34፤ 14+31 አ.መ.ት.። «እኔ የዋህ በልቤም ትሑት ነኝ» በግሉትም ክርስቶስ የተቀጠቀጠን ሸምቦቆ እንደማይሰብርና የሚጤስን የጧፍ ክርም እንደማያጠፋ በኢሳይያስ የተነገረውን ትንቢት ሲፈጽም፤

ትሕትናውንና ትዕግሥቱን አሳየ፤ ማቴ. 11÷29፤ 12÷20። ከመንግሥተ ሰማያት ሆኖ ሲናገር ደግሞ፡ «...ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ ሕያው ነኝ» በማለቱ ዘላለማዊነቱን አረጋገጠ፤ ራእ.1÷18።

ሐ) አምላካዊ ሥልጣን

በጸሎተ ሐሙስ፡ «ልጅህ ... ከአንተ ለተቀበላቸው ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲሰጥ በሰው ሁሉ ላይ ሥልጣን ሰጥተኸዋልና» (ዮሐ. 17÷1-2 አ.መ.ት.)፤ ከትንሣኤው በኋላ ደግሞ፡ «ሥልጣን ሁሉ በሰማይና በምድር ተሰጠኝ» በማለት ክርስቶስ ሥልጣኑ አምላካዊ ሥልጣን መሆኑን ዐወጀ፤ ማቴ. 28÷18። ከዚህ በፊት ለኢየሩሳሌም ጉባኤና ለሊቀ ካህናቱ ጥያቄ መልስ ሲሰጥ፡ «እኔ ነኝ፤ የሰው ልጅም በጎይል ቀኝ ሲቀመጥ በሰማይም ደመና ሲመጣ ታያላችሁ» በማለት ሥልጣኑን ገልጦ ነበር፤ ማር. 14÷62። እርሱ፡ «ፍርድን ሁሉ ለወልድ ሰጠው እንጂ አብ በአንድ ሰው ስንኳ አይፈርድም» ብሎ በምድር ሲናገር፡ ከሰማይ ደግሞ «የሞትና የሲኦልም መክፈቻ አለኝ» በማለቱ በሰው ሕይወት ላይ ሙሉ ሥልጣን እንዳለው አሳይቷል፤ ዮሐ. 5÷22-23፤ ራእ. 1÷18። ስለ ፍርድም ደጋግሞ ሲያስተምር (ማቴ. 7÷23፤ 24÷30-31፤ 25÷11-13)፡ በመጨረሻ ለሕዝቡ ዘላለማዊ ርስታቸውን እንደሚሰጣቸውና ርጉማንንም ወደ ዘላለማዊ ቅጣታቸው እንደሚሰዳቸው ገልጧል፤ ማቴ. 25÷34፡46። ክርስቶስ ስለ ራሱ ሕይወት ሲናገር፡ «... ነፍሴንም ስለ በጎች አኖራለሁ። ... ነፍሴን ደግሞ አነሣት ዘንድ አኖራለሁና... እኔ በፈቃዴ አኖራታለሁ እንጂ ከእኔ ማንም አይወስዳትም። ላኖራት ሥልጣን አለኝ፤ ደግሞም ላነሣት ሥልጣን አለኝ» በማለቱ ሰው ሁሉ የሌለው ሥልጣን እንደነበረውና ይህም ሥልጣን አምላካዊ ሥልጣኑ እንደሆነ አሳየ፤ ዮሐ. 10÷15-18።

መ) አምላካዊ ሥራው

ክርስቶስ በተፈተነ ጊዜ ሰይጣንን በተቃውሞ በማባረር (ማቴ. 4÷4፡7-10) እና በማሰር (በመወሰን) ሰዎችን ከሰይጣን ቊጥጥር ነጻ እንዲሆኑ አደረገ፤ ማቴ. 12÷27-29። «አሁን የዚህ ዓለም ገዥ ወደ ውጭ ይጣላል፤ እኔም ከምድር ከፍ ከፍ ያልሁ እንደሆነ ሁሉን ወደ እኔ እስባለሁ»፤ «የዚህ ዓለም ገዥ ይመጣልና በእኔ ላይም አንዳች የለውም»፤ «እርሱ (መንፈስ ቅዱስ) መጥቶ ስለ ኀጢአት፡ ስለ ጽድቅም፡ ስለ ፍርድም ዓለምን ይወቅሳል... ስለ ፍርድም የዚህ ዓለም ገዥ ስለተፈረደበት ነው» እና «እኔ ዓለምን አሸንፌዋለሁ» በማለት ሰይጣንንና ዓለምን አሸንፎ ሰዎችን እንደየሁኔታቸው ወደ እምነት እንደሚያደርሳቸው መሰከረ፤ ዮሐ. 12÷31፤ 14÷30፤ 16÷11፡33።

ክርስቶስ፡ ለተከታዮቹ ሕይወት እንዲሆንላቸው እንዲበዛላቸውም እንደመጣ ተናገረ፤ ዮሐ. 10÷10። የዚህንም ሕይወት ሁኔታ በእንጀራ፡ በሕይወት ውሃ ወንዝ፡ በብርሃን፡ በበረት በር፡ በእረኛ ጥበቃና መጋቢነት፡ በትንሣኤ ተስፋ፡ በትክክለኛው መንገድ ላይ በመጓዝና እውነታን በማወቅ ደስታ፡ በሰላም፡ በወይን ፍሬ... ወዘተ ምሳሌነት አብራርቷል፤ ዮሐ. 6÷35፤ 7÷38፤ 8÷12፤ 10÷7፡11፤ 11÷25፤ 14÷6፡27፤ 15÷5።

ሠ) እግዚአብሔር መሆኑ

ክርስቶስ፡ «እግዚአብሔር አባቴ ነው» ብሎ ስለተናገረ አይሁድ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር ማስተካከሉን በመረዳታቸው ሊገድሉት ፈለጉ፤ ዮሐ. 5÷18። ክርስቶስ ብዙ ጊዜ «እኔ ነኝ» በሚለው መለኮታዊ አባባል በመጠቀም አምላክነቱን

በግልጥ አስረድቷል፤ ም. 52ሠ4 ይመ.። በአይሁድ ሸንጎ ፊት ሲቆም ክርስቶስ ስለ ራሱ ምስክርነት ከሰጠ በኋላ፡ «ኢቀ ካህናቱ ልብሱን ቀዶ ፡- ተሳድቧል ... ስድቡን አሁን ስምታችኋል ምን ይመስላችኋል?» ሲል፡ የሸንጎው አባላት «ሞት ይገባዋል» በማለት መልስ ሰጡ፤ ማቴ. 26፡65-66። ክርስቶስ አምላክነቱን ከቶ አልካደም፤ በልዩ ልዩ መንገድ በተለይ ከአብ ጋር ያለውን ግንኙነት ሲገልጥ ፍጹም አምላክነቱን በሚገባ አረጋግጧል።

10. በክርስቶስ ፍጹም አምላክነት ላይ የሚነሡ የተቃውሞ መላምቶች፤ በአይሁድ መካከል ስለ ኢየሱስ ብዙ ክርክር ተነሥቷል። አንድ ቀን «ጋኔን አለብህ፤ ማን ሊገድልህ ይፈልጋል? አሉት»። ከትምህርቱ የተነሳም በሌላ ቀን በአይሁድ መካከል መለያየት ተከሠተ። «ከእነርሱም ብዙዎች ፡- ጋኔን አለበት፤ አብደልም ስለ ምንስ ትሰሙታላችሁ? ብለዋል። ሌሎችም ፡- ይህ ጋኔን ያለበት ሰው ቃል አይደለም፤ ጋኔን የዕውሮችን ዐይኖች ሊከፍት ይችላልን? አሉ»፤ ዮሐ. 7፡20፤ 10፡19-21። ሰዎች ትምህርቱን ሲሰሙና ተአምራቱን ሲያዩ ስለ እርሱ የተገለጠውን አሉታዊ አሳብ ሁሉ ለመቀበል ተቸገሩ። ስለ ራሱ የሰጠውን ትምህርት ለመቀበል ስላልፈለጉ ጋኔን ያለበት ወይም ዕብድ መሆኑን ሲናገሩ፡ አሳባቸው ኢአመክንዮታዊ መሆኑን ሌሎች በቀላሉ አሳዩ።

ዛሬም የክርስቶስን ፍጹም አምላክነት ለመቀበል የማይፈልጉ ሰዎች ይቸገራሉ። ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ካልሆነ ማን ነው? ብለን ብንጠይቃቸው፡ የሚያቀርቧቸው መላምቶቻቸው ልዩ ልዩ ቢሆኑም ፈጽሞ አመክንዮታዊ አይደሉም።

ሐ) ክርስቶስ አምላክ የመሆኑ አስፈላጊነት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ባይሆን ኖሮ ክርስትና ዋጋ ቢስ ይሆን ነበር። ለዚህ በተለይ ሁለት ምክንያቶች አሉ። 1ኛው ምክንያት፡ ክርስቶስ ሰው ብቻ ከሆነ፡ አዳምም ሲፈጠር ባለበት ሁኔታ ያለ ኅጢአት የሚኖር ሰው ቢሆንም እንኳ ለሰው እንደሚያስፈልገው እግዚአብሔር አብን መግለጥ አይችልም ነበር፤ ለዚህ ታላቅ ተግባር የሚያስፈልገው አንዱ የእግዚአብሔር ልጅ ብቻ ነው፤ ማቴ. 11፡27፤ ዮሐ. 1፡14፡18።

2ኛው ምክንያት፡ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ባይሆን ኖሮ ሰውን ከኅጢአት ሊያድን አይችልም ነበር። ይህንም ስናስብ ከአዳም ዘር የሚገኘው ሁሉ ኅጢአተኛ ነው። እንደ አዳም አዲስ ሰው ቢፈጠርም እንኳ፡ በኅጢአት ሊወድቅ ይችል ነበርና ኅጢአተኛ ሌላ ኅጢአተኛን ማዳን አይችልም። ከዚህም አሳብ በተጨማሪ የሰዎችን ኅጢአት ሁሉ አንድ ሰው እንዴት መሸከም ይችላል? የሚለው ጥያቄ ይነሳል። ለዚህ ጥያቄ መልስ አይችልም የሚል ነው፤ ነገር ግን ለመሥዋዕት የሚቀርበው ሰው ፍጹም አምላክ ከሆነ፡ ይህን ተግባር መፈጸም የሚችለው እርሱ ብቻ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «አንድ እግዚአብሔር አለና፡ በእግዚአብሔርና በሰውም መካከል ያለው መካከለኛው (አስታራቂ) ደግሞ አንድ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው፤ ራሱንም ለሁሉ ቤዛ ሰጠ» በማለት ይህን እውነት በግልጥ አሳይቷል፤ 1ጢሞ. 2፡5-6።

ማስታወሻ

- (1) ፋይሎ በትምህርቱ የዕብራይስጡንና የግሪኩን አሳብ ለማዛመድ ሲሞክር፡ ወደ ግሪኩ ትምህርት አዘንብሏል። Philo እና Logos በ NIDCC ይመ.
- (2) Donald Macleod የእነዚህን ሰዎች ክርክር ይዘት በPC ምዕራፍ ሁለት ገልጧል፤ እኛም በዐጭሩ አቀራረቡን ተጠቅመንበታል።

ምዕራፍ 56 - ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑ

ክርስቶስ ከአብ እንደመጣና በአብ እንደተላከ በምዕራፍ 55 በሰፊው አይተናል። ትምህርተ ሥላሴን ስናጠና አብ፥ ወልድና መንፈስ ቅዱስ በፈቃድ፥ በባሕርይና በህላዌ አንድ መሆናቸውን ተመልክተናል፤ ም. 26ለ ይመ.። የሦስቱ አካላት ግንኙነትም ምሥጢራዊ ወይም ውሳጣዊ የእርስ በእርስ አካልነት መሆኑን ለማብራራት ሞክረናል፤ ም. 26መ ይመ.።

ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክነት የተነሣ ሊጠየቁ የሚችሉ ሦስት ጥያቄዎች አሉ፤ በቤተ ክርስቲያን ታሪክም በልዩ ልዩ መንገድ ሲሰነዘሩ የሚታዩት እነዚህ ጥያቄዎች የሚከተሉት ናቸው ፡-

1ኛ፥ አብ ከወልድ ይበልጣል ማለት ትክክለኛ ነው? ከበለጠስ ብልጫው የሚታየው በምን በኩል ነው?

2ኛ፥ ወልድ ያልነበረበት ጊዜ ነበር? ማለት ከአብ የተወለደበት ጊዜ ነበር? ዓለም ሳይፈጠር ወልድ እንደነበረ መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠው ትምህርት ግልጥ ነው፤ ዋናው ጥያቄ ግን ዓለም ሳይፈጠር ወልድ ራሱ «ተፈጠረ?»፤ «ተወለደ?» ወይስ «ከአብ ወጥቶ ተገኘ?» የሚለው ነው።

3ኛ፥ ኢየሱስ፥ ወልድ (የእግዚአብሔር ልጅ) የሆነበት ጊዜ ነበር?

ሰዎች ለእነዚህ ጥያቄዎች መልስ ለመስጠት ሲሞክሩ፥ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይጠቅሳሉና ጥቅሶቹን መመርመር ያስፈልገናል። ጥቅሶቹን ስንመረምር ምሥጢረ ሥላሴና ምሥጢረ ሥጋዊ ምሥጢሮች መሆናቸውን ተገንዝበን በትሕትናና በአክብሮት ማጤን ያስፈልገናል። ስለ እግዚአብሔር ወልድ የሚደረገውን ጥናት ለዕብራውያን በተጻፈው መልእክት፥ በሐዋርያው ጳውሎስ ትምህርትና እንደዚሁም በማቴዎስ፥ በማርቆስና በሉቃስ ትምህርት መሠረት ለማጠቃለል እንሞክራለን(1)።

ሀ) እግዚአብሔር ወልድ በሐዋርያው ዮሐንስ ትምህርት

1. «አንድያ» የሚለው ቃልና ትርጉሙ

ዮሐንስ ስለ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅነት ሲናገር፥ Monogenes በሚለው የግሪክ ቃል ይጠቀማል፤ ዮሐ. 1፥ 14፡18፤ 3፥ 16፡18፤ 1ዮሐ. 4፥ 9። ሉቃስ የናይን መበለት «አንድ» ልጅ (7፥ 12)፥ የኢያኢሮስ «አንዲት» ሴት ልጅ (8፥ 42) እና ጋኔን የነበረበትን የአባቱ «አንድ» ልጅ (9፥ 38) በማለት አንድ ልጅ ብቻ እንደነበራቸው ለማሳየት በዚህ ቃል ተጠቅሟል። ስለ ዮፍታሔም ሴት ልጅ «አንዲት ብቻ ነበረች፤ ከእርሷም በቀር ወንድ ወይም ሴት ልጅ አልነበረውም» በሚለው የግሪክ ትርጉም ቃሉ (Monogenes) በወላጅና በልጅ (Monogenes) መካከል ያለውን ፍቅርና ስሜት ያሳስባል፤ መሳ. 11፥ 34።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ በአብ «የምድህ ልጄ» (ሉቃ. 3፥ 22) እና «የመረጥሁት ልጄ» (ሉቃ. 9፥ 35)፥ በሐዋርያው ጳውሎስም «የገዛ ልጄ» (ሮሞ 8፥ 3-4)፥ «በኩር» (ሮሞ 8፥ 29፤ ቆላ. 1፥ 15፡18) እና «የፍቅሩ ልጅ» (ቆላ.

1+13) ተብሎ ተጠርቷል። እነዚህ መጠሪያዎች hMonogenes አሳብ ጋር የተያያዙ ናቸው።

Monogenes በዮሐንስ ወንጌል በ«አንድ» ልጅ (1+14)፣ በ«አንድ» ልጁና በ«አንድያ» ልጁ (1+18)፣ በ«አንድያ» ልጁና በ«አንድ» ልጁ (3+16)፣ በ«አንዱ» በእግዚአብሔር ልጅና በ«አንድ» በሆነው በእግዚአብሔር ልጅ (3+18)፤ በ1ኛ ዮሐንስ መልእክት 4፣9ም በ«አንድ» ልጁ፣ በ«አንድያ» ልጁ እና በ«አንድ» ልጁ ተተርጉሟል። ከእነዚህ ትርጉሞች «አንድያ» የሚለው ቃል ልዩ ስሜትን የሚገልጥ ይመስላል፤ ሆኖም ዮሐንስ ስለ ኢየሱስ «አንድያ» ሲል አሳቡ ምን እንደሆነ በትክክል ለመወሰን ቀላል አይደለም።

ቃሉ በመጀመሪያ ኢየሱስ ብቻ እንደሆነና እንደ እርሱ ያለ ሌላ አለመገኘቱን ያሳያል። ከዚህም የተነሣ ቃሉ በአብ የተወደደ መሆኑን ሲያሳይ፣ አብ ልጁን ለዓለም ከመስጠቱ ጋር በመያያዝ በእግዚአብሔር ፍቅር ላይ ያተኩራል፤ ዮሐ. 3፣16፤ 1ዮሐ. 4፣9፤ ደግሞም ሮም 5፣8፤ 8፣32 ይመ.።

አንዳንድ ሰዎች Monogenes የክርስቶስን መገኛ እንደሚያመለክት ያስባሉ። ሆኖም ዮሐንስ፣ «ቃል ሥጋ ሆነ» ስላለና ቃሉ እግዚአብሔር መሆኑን አስቀድሞ ስለገለጠ፣ ስለ እግዚአብሔር ልጅ Monogenes በሚለው የግሪክ ቃል ሌላ አሳብን ያሳየ አይመስልም(2)። ከኒቅያ በኋላ ሊቃውንት ክርስቶስ ከዘለዓለም እንደተወለደ ሲናገሩ፣ ዘለዓለማዊ መወለዱ ከመፈጠር ወይም ከመሠራት እጅግ የተለየ መሆኑን አስተምረዋል። የኒቅያ ጉባኤ ሥርዐተ ሃይማኖት «የተፈጠረ ያይደለ የተወለደ» ማለቱ ይህን እውነት ያረጋግጣል፤ ም. 27፡2።

የእግዚአብሔር ልጅ በመጀመሪያው ነበረ። ልጁ ቃሉ ነውና ለቃሉ መጀመሪያ አልነበረውም፤ ቃሉ ዘለዓለማዊ ልጅ ነውና። ልጁን ከመንፈስ ቅዱስ የሚለየው ልጁ መሆኑ ነው፤ ከሌሎች የእግዚአብሔር ልጆች (መላእክትና ሰዎች) የሚለየው ባለመፈጠሩና ከዘለዓለም በመሆኑ ነው። የአብ ባሕርይ ሁሉ ወይም እንደ ሐዋርያው ጳውሎስ አነጋገር «የመለኮት መላት» (ቆላ. 2፣9) አለበት። ስለዚህ ወልድ ከአብ ጋር ይተካከላል፤ ከዚህም የተነሣ ወልድ የእግዚአብሔር ፍጹም ምሳሌ ነው፤ እርሱን ግየትም አብን ግየት ነው፤ ዮሐ. 14፣9።

አንዳንዶች ወልድ የሆነው ከትሥጉት በኋላ እንደሆነ በማመን ከዘለዓለም እንደ Monogenes ልንመለከተው አይገባም ይላሉ። ነገር ግን ይህን አሳብ እንዳንቀበል የሚያደርጉን ሦስት ምክንያቶች አሉ(3)፤ እነርሱም፡ 1ኛ፣ ክርስቶስን ሲያመለክት ጥቅሱ በግሪክ "Monogenes Theos" (አንድያ እግዚአብሔር) ይላል (ዮሐ. 1፣18 እና አንድያ እግዚአብሔርን ስለሚያመለክት፣ አንድያ ከዘለዓለም መሆኑን ያሳያል። 2ኛ፣ በዮሐንስ 3፣16 እና 1ዮሐንስ 4፣9 የሚላከው ልጅ አንድያ (Monogenes) በመሆኑ የወልድ ልጅነት ከትሥጉት ጀምሮ ብቻ ቢሆን ኖሮ አሳቡ ባዶ ወይም ደረቅ ይሆን ነበር። 3ኛ፣ በዮሐንስ ወንጌል የክርስቶስ ዘለዓለማዊ ልጅነት በብዙ ጥቅሶች ውስጥ በልዩ ልዩ መንገድ የተገለጠ መሆኑ ለብዙዎች ግልጽ ነው። እንደዚሁም እግዚአብሔር አንድያ ልጁን የሰጠው ለትሥጉት፣ ለትሕትና፣ ለመከራና ለሞት ነበረ፤ ዮሐ. 3፣16። በተጨማሪም ኢየሱስ፣ «አባት ሆይ፣ ዓለም ሳይፈጠር በአንተ ዘንድ በነበረኝ ክብር... አክብረኝ» በማለቱ ዘለዓለማዊ ልጅነቱን አላረጋገጠም ማለት ይከብዳል፤ ዮሐ. 17፣5። «ከእግዚአብሔር ዘንድ ከሆነው በቀር አብን ያየ ማንም የለም» የሚለው ኢየሱስ ከትሥጉቱ በፊት ከአብ ጋር የተነጋገረ መሆኑን ያሳያል፤ ዮሐ. 6፣46 አ.መ.ት.።

ከዚህ ሁሉ የተነሣ Monogenes (አንድያ) የሚከተለውን ያስተምራል ማለት እንችላለን፡-

ሀ) ስለ ልጁ ቀዳሚ መገኛ (ጅማራ) ምንም አይናገርም።

ለ) የኢየሱስ ልጅነት ከሌሎች ልጅነት ፍጹም ልዩ ነው።

የኢየሱስ ልጅነት ልዩ የሆነው፡ 1) አብ ልጁን በተለየ ሁኔታ ስለሚወደው፡ 2) ከአብ ጋር ልጁ እኩል በመሆኑ፡ 3) ልጁ የአብ እውነተኛ አምሳያ በመሆኑ፡ 4) ልጁ ከለዓለማዊ በመሆኑ ነው።

2. ክርስቶስ የአብ «ብልጫ» እና ትርጉሙ

ከዚህ በላይ እንዳየነው በተለይም ስለ ቅድስት ሥላሴ ስናጠና አብ፡ ወልድና መንፈስ ቅዱስ በህላዌ፡ በባሕርይ፡ በፈቃድ፡ በመለኮትና በአምላክነት አንድ መሆናቸውን አይተናል። የክርስቶስ አንድያ ልጅነትም ከዘለዓለም መሆኑን አሁን ተረድተናል። ክርስቶስ በምድር ሳለ ከአብ ጋር ሲነጋገር «አባት ሆይ» በማለት ግንኙነታቸውን ስለገለጠ፡ ይህ ግንኙነት ከዓለም በፊት ነበራቸው፤ ግንኙነታቸው አልተለወጠም ነበር፤ እግዚአብሔር አይለወጥምና። አንድ ልጅ ከአባቱ ቤት ወጥቶ ወደ ጦር ሚዳ ሲሄድ፡ ከአባቱ ጋር በስልክ መነጋገር ይችላል፤ ልጁ የሚገኝበት ሁኔታ እጅግ የከፋ ቢሆንም እንኳ፡ ዝምድናቸው አልተለወጠም። ክርስቶስ በምድር ላይ ሲኖር ከአባቱ ጋር ያለው ዝምድና ከዘለዓለም እንደነበረ ጸንቷል። እንግዲህ ክርስቶስ በሰማይም ሆነ በምድር ፍጹም ልጅነቱን አሳየ፤ አከበረውም።

ክርስቶስ ወደ አብ ተመልሶ የሚሄድበት ጊዜ ሲደርስ፡ ከእነርሱ ተለይቶ የሚሄድ ስለ መሆኑና መዘጋጀት እንዳለባቸው ሲናገር ደቀ መዛሙርቱን «ከእኔ አብ ይበልጣል» አላቸው፤ ወደ አብ መሄዱ ለእርሱ ታላቅ ደስታ፡ ለደቀ መዛሙርቱም ትልቅ በረከት ነበረ፤ ዮሐ. 14፡28፤ 16፡7፤ 17፡5። አብ አካላዊ በመሆኑ ልጁ አካላዊ ነው፤ ይህን አሳብ በተለይ ቅድስት ሥላሴን በተመለከተ በምዕራፍ 26 አትተነዋል። አሁን ደግሞ የአብ «ብልጫ» በዮሐንስ ወንጌል እንዴት እንደተገለጠ በይበልጥ ስንመረምር፡ ብልጫው ምንም እንኳ በአምላክነት ባይታይም በአካላዊነት ይገኛልን? ለሚለው ጥያቄ መልስ እንፈልጋለን።

አንዳንዶች ወንጌሉ ልጁ ለአብ ያለውን ታዛዥነት በግልጽ እንደሚያስተምር ይናገራሉ። የሚናገሩትም እንደሚከተለው ሊሆን ይችላል፤ 1) ክርስቶስ፡ «...አባቴም እንዳስተማረኝ እነዚህን እናገር ዘንድ እንጂ ከራሴ አንዳች እንዳላደርግ በዚያን ጊዜ ታውቃላችሁ» በማለቱ ሥልጣኑ የውክልና ሥልጣን መሆኑን ያሳያል (8፡28)፤ 2) ኢየሱስ ወደ አብ በመጸለዩና «ወልድ ከራሱ ሊያደርግ ምንም አይችልም» በማለቱ በአብ መደገፉን አስተማረ (5፡19)፤ 3) ወልድ ከአብ ሕይወትን እንደተቀበለ (5፡26)፡ እና ሞቱና ትንሣኤው በአብ ትእዛዝ እንደተፈጸመ፡ ክርስቶስ ተናገረ፤ 10፡18። እንግዲህ እነዚህና ተመሳሳይ ትምህርቶች «ከእኔ አብ ይበልጣል» በሚለው ጥቅስ በማጠቃለል የአብ ብልጫ ግልጽና ከፍተኛ መሆኑን ያሳያሉ ይላሉ። ስለዚህ አስተሳሰብ ቢያንስ ስድስት አሳቦችን ማቅረብ ይገባናል።

ሀ) በልዩ ልዩ ጥቅሶች የክርስቶስ ተገዢነት የሚታይ ቢመስልም፡ ከዚህ በላይ እንዳየነው ዮሐንስ ከመግቢያው ጀምሮ እስከ ቶማስ ምስክርነት ድረስ በክርስቶስ ፍጹም አምላክነት ላይ ያተኮራል። እንግዲህ «ቃል» እግዚአብሔር ነበረ (1፡1)፤ ክርስቶስ አባቴ ስላለው ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካከለ (5፡18)፤ ክርስቶስና አብ አንድ ናቸው (10፡30)፤ ሰው በእግዚአብሔር እንደሚያምን በክርስቶስም ማመን አለበት

(14÷1)፤ ክርስቶስን ያየ አብን አይቷል (14÷9)፤ ቶማስም ክርስቶስን፥ «ጌታዬና አምላኬ» ብሎ አከበረው (20÷28) የሚሉት አሳቦች በግልጽ ተጽፈው ይገኛሉ።

ለ) የአበውን ትምህርት ስንመለከት ምንም እንኳ አርዮሳውያን የአብንና የክርስቶስን የሚተካክል አምላክነት ለመካድ «ከእኔ አብ ይበልጣል» የሚለውን ቢጠቅሱም፥ ከአበው እንዳንዶች ለክርስቶስ ፍጹም አምላክነት ትኩረት በመስጠት በትምህርታቸው የአብን ብልሟ ማሳየት ችለዋል። በአመለካከታቸውም በአብና በወልድ መካከል ስላለው ግንኙነት ሲናገሩ፥ ወልድ ከአብ እንጂ አብ ከወልድ አለመገኘቱን ያስቡ ነበር፤ ለምሳሌ አብ ለወልድ እንጂ ወልድ ለአብ ስም አልሰጠም፤ ዮሐ. 17÷11-12 አ.መ.ት.። ከዚህም የተነሣ አብ የመለኮት ምንጭና መነሻ መሆኑን ማስተማር ጀመሩ። እንደዚሁ ዮሐንስ አፈወርቅ በዮሐንስ ወንጌል መሠረት ሲሰብክ፥ «አንድ ሰው፥ (የወልድ መገኛ በመሆኑ አብ ይበልጣል) ቢልም ይህን አንቃወምም» ብሎ ለመናገር ደፈረ(5)።

ሐ) በልጁ ትሥተትና ተልእኮ አንድ ዐይነት ተገዢነት ያለ ይመስላል። ክርስቶስ «ድኻ ሆነ» (2ቆሮ. 8÷9)፤ አገልጋይ ሆነ (ማር. 10÷45)፤ ታዛዥም ሆነ፤ ፊል. 2÷8። ይህን ሁሉ ሲያደርግ ግን አስቀድሞ ሀብታም፥ ከአብ ጋርም እኩል እንደነበረና ወደ ቀድሞው ሁኔታ እንደሚመለስ ዐወቀ፤ ዮሐ. 13÷3። ስለዚህ ይህ ጊዜያዊ ተገዢነቱ ከአብ ጋር ያለውን ዘለዓለማዊ ግንኙነት አሟልቶ ያሳያል ማለት አዳጋች ነው።

መ) ልጁ በአብ እንደተላከ ህላዌያዊ ተገዢነትንም እንደሚያሳይ ማሰብ አያስፈልግም። ምክንያቱም በቤዛ ቃል ኪዳን መሠረት(6) አብና ወልድ ስለ ሰው ደኅንነት ቃል ኪዳን ሲገቡ፥ ወልድ ሰዎችን ለማዳን ወዶ ተስማማ፤ በምግባራዊው ተገዢነትም ፈቅዶ ለጊዜው ራሱን ዝቅ ዝቅ አደረገ፤ ፊል. 2÷7።

ሠ) ልጁ ከአባቱ ያነሰው በምድር ሳለ ነበረ፤ ከዚያ በኋላ ግን እየከበረ ሄደ፤ ዮሐ. 7÷39፤ 17÷1-5፤ ፊል. 2÷9-11።

ረ) ክርስቶስ ወደ ምድር የመጣው አባቱንና የአባቱን ክብር ለመግለጥ ነበረ፤ ዮሐ. 1÷14:18፤ 17÷4። የአብን ክብር ለመግለጥ ራሱን መግለጥ አስፈላጊ ነው፤ «እኔን ያየ አብን አይቷል» ብሏልና፤ 14÷9። ክርስቶስ በዝቅተኛ ሁኔታ ይገኝ ስለነበረ ራሱን መግለጥ አልተመቸውም፤ ራሱን በሕዝቡ ፊት ከፍ ከፍ ያደረገው የአባቱን ክብር ለመግለጥ ነበር፤ 7÷18፤ 11÷4:40፤ 12÷28። አብም በበኩሉ ልጁን ለማክበር ወደደ፤ 8÷50፤ 13÷31-32። እንግዲህ በዮሐንስ ወንጌል ትምህርት መሠረት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፥

1) ፍጹም አምላክ መሆኑ፥

2) ከዘለዓለም የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑ፥

3) ከአብ ጋር የሚተካክል መለኮት ያለው መሆኑ፥

4) በምድር ሳለ ከአብ ጋር እንደ ቀድሞው ያለ ግንኙነት ያለው መሆኑ፥

5) በምድር ሳለ ሰውን ለማዳን የአገልጋይነት ስፍራ መውሰዱ፥

6) የአገልጋይነት ስፍራ በመውሰዱ ከአብ ጋር የማይለወጥ አምላካዊ ግንኙነት ያለው መሆኑ ይታያሉ። ሆኖም ከግብር ተገዢነቱ ተነሥተን ስለ ህላዌያዊ ተገዢነት ለማስተማር የሚያደፋፍር ምሳሌ ወይም ምክንያት በወንጌል አይገኝም። ይህን ስንልም ክርስቶስ ልጁ ነውና በልጅነቱ ለአብ የሚገባውን ክብር ሁልጊዜ መስጠቱን እናውቃለን።

ለ) እግዚአብሔር ወልድ በዕብራውያን መልእክት (7)

1. የክርስቶስ ፍጹም አምላክነት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡ «የእግዚአብሔር ክብር ነጸብራቅና የባሕርይ ትክክለኛ ምሳሌ» መሆኑን በመናገሩ፡ ጸሓፊው ስለ እግዚአብሔር ልጅ ያለውን ልዩ ልዩ አሳብ ሊገልጥ ፈልጓል፤ ዕብ. 1፡3 (አ.መ.ት.)። የኒያሳው ጎርጎርዮስ ከፀሐይ በሚወጡ ጮራዎች «የክብሩን ነጸብራቅ» የሚለውን እንደሚከተለው አብራርቷል፤ የፀሐይ ነጸብራቅ ከጠቅላላው የፀሐይ ገጽ እንደሚወጣ ሁሉ፡ ክርስቶስም የአብን ክብር ሁሉ ያንጸባርቃል። ጮራ ያለ ፀሐይ፤ ፀሐይም ያለ ጮራ ነጸብራቅ አይገኝም፤ ሁለቱ ማለት ፀሐይና ጮራ በአንድነት እንደሚገኙ ሁሉ፡ አብና አንድያ ልጁ ከዘለዓለም ይገኛሉ። የሐንስ አፈወርቅ ይህ ነጸብራቅ «እኔ የዓለም ብርሃን ነኝ» (ዮሐ. 8፡12) ከሚለው ከኢየሱስ ቃልና «ከብርሃን የተገኘ ብርሃን» ከሚለው ከኒቅያ ሥርዐተ ሃይማኖት ቃል ጋር ያዛምደዋል። ይሁን እንጂ ማናቸውም ምሳሌ ምሥጢሩን በከፊል እንጂ ሙሉ በሙሉ መግለጥ አይችልም። ክርስቶስ የአብን ክብር ይገልጣል። የክርስቶስ ክብር ለምእመናን ይታያል፤ የአብ ክብር ግን አይታይም። የክርስቶስና የአብ ክብር አንድ ነው። ክብሩ በአብ ቢሸፈንም፡ በክርስቶስ ይንጸባረቃል።

ክርስቶስ የእግዚአብሔር ባሕርይ ትክክለኛ ምሳሌም ነው። የአብና የወልድ ባሕርይ አንድ ነው፤ ይህ ባሕርይ በአብ እንዳለ በወልድም አለ፤ ስለዚህ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ባሕርይ ትክክለኛ ምሳሌ ነውና፡ «እኔን ያየ፤ አብን አይቷል» ብሏል፤ ዮሐ. 14፡9። በዕብራውያን 1፡3 ላይ ባሕርይን የሚተረጉመው የግሪክ ቃል ህላዌንም ሊተረጎም ይችላል።

2. የእግዚአብሔር ልጅ ትሥጉት

አንዳንድ ሰዎች ይህ መልእክት ሰው የሆነው ኢየሱስ በሞቱና በትንሣኤው ክርስቶስ እንደሆነ የሚያስተምር መልእክት ነው ይላሉ (8)። ይህን መላምት ለማረጋገጥ ኢየሱስ ሁሉን ወራሽ ሆነ (1፡2)፤ ከመላእክት ይልቅ እጅግ የሚበልጥ ስምን ወረሰ (1፡4)፤ በእግዚአብሔር ቀኝ እንዲቀመጥ ታዘዘ (1፡13)፤ መታዘዝን ተማረና ፍጹም ሆነ (5፡8-9)፤ እንደ መልክ ጼዴቅ ሹመት ለዘለዓለም ሊቀ ካህናት ሆኗል፤ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ስለ እኛ ቀዳሚ ሆኖ ገብቷል (6፡20) የሚሉትን የመልእክቱን አሳቦች ይጠቅሳሉ። ለዚህ መላምት ሦስት መልዕኾች የሚሆኑ አሳቦችን በዐጭሩ እናቀርባለን።

ሀ) ይህን መላምት የሚያቀርቡ ሰዎች፡ መልእክቱ የክርስቶስን ፍጹም አምላክነትና ከዘለዓለም የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን እንደሚያስተምር አይከዱም። እንግዲህ ይህ መላምት፡ ጸሓፊው ራሱ የሚሰጠውን ትምህርት እንደሚቃረን ያስቈጥረዋልና ሌላ መላምትን መፈለግ የተሻለ ይሆናል።

ለ) «ቃል ሥጋ ሆነ» በሚለው ትምህርት መሠረት እነዚህን ጥቅሶች በትክክል መተርጎም እንችላለን። ጸሓፊውም፡ «ስለዚህ ክርስቶስ ወደ ዓለም በመጣ ጊዜ እንዲህ ብሏል... ሥጋን ግን አዘጋጀሁልኝ» ብሎ በመጻፍና ዳዊትን ጠቅሶ የትሥጉትን ትምህርት መረዳቱን አሳይቷል፤ ዕብ. 10፡5 አ.መ.ት.። ሥጋን በመንግብት ክርስቶስ ሰው፡ ተረጅ፡ አገልጋይ፡ ተገኘና ታዛዥ ሆነ፤ እንደዚሁም ወራሽ፡ የሚከበርና ከሕዝቡ የሚቀድም መሆን ቻለ።

ሐ) ኢየሱስ፡ ክርስቶስ ከመሆኑ በፊት ተራ ሰው ቢሆን ኖሮ፡ የጸሓፊው አሳብ ኢአመክንዮታዊ ይሆን ነበር። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ በመሆኑ ለጸሓፊው ያስገረመው ትስብእቱ ነው! ስለዚህ ጸሓፊው ክርስቶስ ከመላእክት ለምን እንዳነሰ (ዕብ.

2÷9)፣ እንደ ልጆቹ በሥጋና በደም ለምን እንደተካፈለ (2÷14) እና በነገር ሁሉ ወንድሞቹን መምሰሉ ለምን አስፈላጊ እንደነበረ አስረዳ፤ 2÷17። ኢየሱስ ንጢአት አልባ ቢሆንም፣ እንደተፈተነ መጻፍ ነበረበት፤ 4÷15። ከዚህም ሁሉ ይልቅ፣ «የእግዚአብሔር ልጅ ቢሆንም እንኳ፣ ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ተማረ፤ በዚህም ፍጹም ሆኖ ከተገኘ በኋላ...» ብሎ በአድናቆት የክርስቶስን ትስብእት አብራራ፤ 5÷8-9። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ነበረ፤ ፍጹም ሰው ነበረ፤ ልዩ ሰው ነበረ፤ ነገር ግን ሰው ብቻ አልነበረም፤ ከዘለዓለም ፍጹም አምላክም ነውና።

ሐ) እግዚአብሔር ወልድ በሐዋርያው ጳውሎስ መልእክታት (9)

ሐዋርያው ጳውሎስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን «ጌታ» ብሎ 184 ጊዜ ሲጠራው፣ «የእግዚአብሔር ልጅ» (ወይም ልጁ) ብሎ 15 ጊዜ ጽፏል። ሆኖም በእነዚህ ጊዜያት በተለይ በሦስት ዐይነት ትምህርት ላይ ልዩ ትኩረት ያደርጋል፤ ይኸውም 1ኛው፣ በሰው ደኅንነት ውስጥ በእግዚአብሔር የቅድሚያ ሥራ ላይ (ሮም 8÷3-4፤ ገላ. 4÷4) ሲሆን፣ 2ኛው፣ በክርስቶስ መሥዋዕትነት ላይ (ሮም 5÷10፤ 8÷32) እና 3ኛው ደግሞ፣ ከዕርገቱ በኋላ በክርስቶስ ሁኔታ ላይ ነው፤ 1ቆሮ. 15÷24-28።

አንዳንድ ሊቃውንት ጳውሎስ ስለ ክርስቶስ የሰጠውን ትምህርት ሲያጠኑ፣ በተለይ ከተለመደው የቤተ ክርስቲያን ትውፊታዊ ትምህርት ጋር የሚጋጩ ልዩ ልዩ ችግሮች ያጋጥሟቸዋል። እነዚህንም ችግሮች በሚከተሉት ሦስት አርእስት ሥር ለማጠቃለል እንሞክራለን።

1. የክርስቶስ ዘለዓለማዊ መንግሥት

ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «መንግሥቱን ለእግዚአብሔር ለአባቱ አሳልፎ በሰጠ ጊዜ... ፍጻሜ ይሆናል... ሁሉ ከተገዛለት በኋላ ግን እግዚአብሔር ሁሉ በሁሉ ይሆን ዘንድ በዚያን ጊዜ ልጁ ራሱ ደግሞ ሁሉን ላስገዛለት ይገዛል» በማለቱ የልጁ መንግሥት ጊዜያዊ ሊመስል ይችላል፤ 1ቆሮ. 15÷24-28። ነቢዩ ዳንኤል ግን፣ «ግዛቱም የማያልፍ የዘለዓለም ግዛት ነው» ይላል፤ ሐዋርያው ጴጥሮስም የክርስቶስ መንግሥት ዘለዓለማዊ መሆኑን ገልጧል፤ ዳን. 7÷14፤ 2ጴጥ. 1÷11። ሆኖም ሐዋርያው እዚህ ላይ ከክርስቶስ መሲሐዊ መንግሥትነት ወደ ዘለዓለማዊ መንግሥትነት ያለውን ሽግግር እንደሚገልጥ አስቀድመን አትተናል፤ ም. 54፣ 7 ይመ.። በዚህ መንግሥት ዘመን ጠላቶቹ ሁሉ ይሸነፋሉ፤ «የኋለኛው ጠላት የሚሻረው ሞት ነው» እና «ከዚያም በኋላ ፍጻሜ ይሆናል»፤ 1ቆሮ. 15÷24-26። ይህም ሽግግር የመጀመሪያው መጨረሻ ነው ማለት እንችላለን። በመሲሐዊው መንግሥት አሠራር ሂደት ውስጥ ልዩ ልዩ ደረጃዎች አሉ። ለምሳሌ ክርስቶስ በጸሎተ ሐሙስ፣ «እኔ ላደርገው የሰጠኸኝን ሥራ ፈጽሜ በምድር አከበርሁህ» ብሎ ጸለየ፤ በኋላም በመስቀል ላይ «ተፈጸመ» አለ፤ ዮሐ. 17÷4፤ 19÷30። ከዚህም በኋላ ልዩ ልዩ ደረጃዎች ነበሩ። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መንግሥቱን ለአብ ከማስረከቡ በፊት የማዳኑንና ድል የማድረጉን ሥራዎች በመፈጸሙ እነዚህ አገልግሎቶች ይቀራሉ፤ ይሁን እንጂ ካስረከበ በኋላም እረኛቸው ሆኖ ሕዝቡን ይመራል (ራእ. 7÷17) እና ዓለምን በመግዛትና በማበልጸግ አዳም ያልፈጸመውን ትእዛዝ ይፈጽማል፤ ዘፍ. 1÷28። በዚህ ሥራ ውስጥ ልዩ ልዩ «ፍጻሜዎች» እና «መጨረሻዎች» ይገኙ ይሆናል። አንድ ደረጃ ሲፈጸም፣ ሕዝቡ በይበልጥ እግዚአብሔርን እንዲያውቁና በዓለም ውስጥ የተሻለ አገልግሎት እንዲሰጡ ክርስቶስ በአዳዲስ ደረጃዎች ለዘለዓለም እንደሚመራቸው ማሰብ እንችላለን፤ ራእ. 21÷6።

2. የክርስቶስ ተገዢነት

ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «እግዚአብሔር ሁሉ በሁሉ ይሆን ዘንድ በዚያን ጊዜ ልጁ ራሱ ደግሞ ሁሉን ላስገዛለት ይገዛል» በማለቱ የክርስቶስን ተገዢነት ጐላ አድርጎ ያሳያልና ፍጹም አምላክነቱን የሚያሳኝ ይመስላል፤ 1ቆሮ. 15፥28። ስለዚህ አምስት ነገሮችን መገንዘብ ይገባናል።

ሀ) ክርስቶስ መንግሥቱን የሚይዘው መሲሕ ስለሆነ ነው። ዓለም ሳይፈጠር ከአብ ጋር ስለሚተካከል ከአብ ጋር በክብር ይሳተፍ ነበር፤ ፊል. 2፥6፤ ዮሐ. 17፥5። ከሞቱና ከትንሣኤው በኋላ ግን ሌላ ዐይነት ሥልጣን ተሰጠው፤ ይህንም ሥልጣን የተቀበለው እስከ መስቀል ሞት በመታዘዙ ነው፤ ማቴ. 28፥18፤ ፊል. 2፥9፤ ራእ. 5፥9-10።

ለ) በመሲሐዊ መንግሥት ተገዢነት እንዲኖር የተሰጠ ስለሆነ ተገዢነቱ ይኖራል። ሆኖም የዚህ ተገዢነት ዓላማ ለአብ ክብር እንዲሰጥ ነው፤ ዮሐ. 17፥1-2፤ ፊል. 2፥11።

ሐ) በመሲሐዊው መንግሥት ውስጥ ተገዢነት ቢኖርበትም፤ የክርስቶስ ሥልጣን ከፍተኛ ሥልጣን ነው፤ ከእግዚአብሔር አብና ከመንፈስ ቅዱስ በቀር ከክርስቶስ ሥልጣን ውጭ ሌላ አይገኝም፤ 1ቆሮ. 15፥27። ክርስቶስ አገልጋይ ነበረ (ማር. 10፥45)፤ «ነገር ግን አብ ከእኔ ጋር ስለሆነ፤ ብቻዬን አይደለሁም» (ዮሐ. 16፥32) በማለቱ አብ አብሮት እንደነበረ፤ እንዳገለገለውም እንኳ ማሰብ እንችላለን።

መ) መጽሐፍ ቅዱስ ለወደፊት የሚፈጸሙትን ነገሮች ከልዩ ልዩ አቅጣጫ ሊመለከት ይችላልና የመሲሐዊውን መንግሥት ርክክብ በሚከተሉት መንገዶች ይገልጣል ፡-

አብ ምእመናንን ነውር የሌላቸው አድርጎ በራሱ ክብር ፊት በደስታ ያቆማቸዋል (ይሁዳ 24-25)፤

ክርስቶስ በሙሽራ የተመሰለች ቤተ ክርስቲያንን ቅድስት አድርጎ ለራሱ ያቀርባል (ኤፌ. 5፥25-27)፤

አብ ቤተ ክርስቲያንን ለወልድ እንደሚያቀርባት እንዳንድ ጥቅሶች የሚያመለክቱ ይመስላሉ (ራእ. 21፥2፡9-11)።

እነዚህን አሳቦች በአንድነት መያዝ ይገባናል፤ የክርስቶስ ሙሽራ የእግዚአብሔር ከተማ፤ የእግዚአብሔር መንግሥት የክርስቶስ መንጋም ለዘለዓለም ይኖራሉ።

ሠ) በአሁኑ መሲሐዊ ዘመን አብ ከወልድ ጋር እንደሚሠራ መርሳት አይገባንም። ደኅንነት በተለይ የወልድ ሥራ ሆኖ ቢታሰብም፤ ምእመናን በደኅንነት ውስጥ እንዲሳተፉ አብ ብቃት ስለሰጣቸው እንዲያመሰግኑ ታዝዝዋል፤ ቆላ. 1፥12። በእግዚአብሔር መንግሥት ሁለት ነገሥታት የሉም።

እንግዲህ በአጠቃላይ አመለካከት ከ1ኛ ቆሮንቶስ 15፥24-28 ለሚነሡ ጥያቄዎች የተሟሉ መልሶች የሚሆኑ አሳቦች በምሥጢረ ሥላሴ ውስጥ ተካትተው ተጽፈዋል፤ ክርስቶስ ራሱ «እኔና አብ አንድ ነን» ብሏልና፤ ዮሐ. 10፥30።

3. የእግዚአብሔር ልጅ ትሥጥት

አንዳንድ ሰዎች ስለ ዕብራውያን መልእክት እንደሚጽፉ ሁሉ፤ ሐዋርያው ጳውሎስም ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ የሆነው ከሙታን በተነሣበት ጊዜ ነበረ ብሎ እንደሚያስተምር ጽፈዋል። እነዚህ ሰዎች ትምህርታቸውን በተለይ በሁለት ጥቅሶች ላይ መሥርተው ለማቅረብ ይሞክራሉ ፡-

«ይህ ወንጌል በሥጋ ከዳዊት ዘር ስለተወለደ እንደ ቅድስና መንፈስ ግን ከሙታን መነሣት የተነሣ በኅይል የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ ስለተገለጠ ስለ ልጁ ነው»፤ ሮም 1፥3-4።

«ይህን ተስፋ እግዚአብሔር በሁለተኛው መዝሙር ደግሞ ፦ አንተ ልጄ ነህ፤ እኔ ዛሬ ወለድሁህ ተብሎ እንደተጻፈ ኢየሱስን አስነሥቶ ለእኛ ለልጆቻቸው ፈጽሟልና»፤ ሐ.ሥ. 13፥33።

በእነዚህ ጥቅሶች ላይ እነዚህ ሰዎች የሚሰጡት አተረጓጎም ከአጠቃላይ የጳውሎስ ትምህርት ጋር አይስማማም። «የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ... ልጁን ላከ» የሚለው ዐረፍተ ነገር የዘመኑ ፍጻሜ የደረሰው ክርስቶስ ሲነሣ ሳይሆን የእግዚአብሔር ልጅ ወደዚህ ዓለም ገብቶ ከሴት ሲወለድ ነው፤ ገላ. 4፥4። ከመጀመሪያዎች መልእክቶቹ መካከል በሌላው ደግሞ «ከሙታን ያስነሣው ልጁ» በማለት ትንሣኤውን ቢጠቅስም፤ ልጁ የሆነው በትንሣኤው ምክንያት ሳይሆን ልጁ ስለሆነ አስነሣው ማለት ይቻላል፤ 1ተሰ. 1፥9-10። ይህም፤ «እግዚአብሔር ግን የሞትን ጣር አጥፍቶ አስነሣው፤ ሞት ይይዘው ዘንድ አልቻለምና» ከሚለው ከሐዋርያው ጴጥሮስ ትምህርት ጋር ይስማማል፤ ሞት ሊይዘው ያልቻለው የእግዚአብሔር ልጅ በመሆኑ ነውና፤ ሐ.ሥ. 2፥24። እንግዲህ ጳውሎስ የገላትያንና የተሰሎንቄን መልእክቶች በአንድ በአንድ ዓመት ከጻፈ በኋላ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ የሆነው በትንሣኤው ጊዜ ነው ብሎ ማሰብ ፍጹም ኢአመክንዮታዊ ነው። በተጨማሪም በሮም መልእክት በሌሎች ጥቅሶች ልጅነቱ ከትሥጉቱ (8፥3-4) እና ከመሥዋዕታዊው ሞት ጋር (5፥10፤ 8፥32) ተያይዟል። በዚህ አመለካከት መሠረት በሮም 1፥3-4 የሚታየው ንጽጽር አንዳንዶች እንደሚያስቡት ኢየሱስ የዳዊት ልጅ በነበረበትና የእግዚአብሔር ልጅ በሆነበት ጊዜያት መካከል ሳይሆን፤ ልጁ በትሕትና ራሱን ዝቅ ባደረገበትና በኅይልና በሥልጣን ሲገለጥ የሚከሠተውን የሚመለከት ነው።

አንዳንድ ሰዎች ደግሞ ሐዋርያው ጳውሎስ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን የተረዳው ከክርስቶስ ወይም ከክርስቶስ ተከታዮች ሳይሆን ከግሪክና ከግኖስቲክ ሃይማኖቶች ነው ይላሉ። ሆኖም የሚሞቱና ከሙታን የሚነሡ የእግዚአብሔር ልጆች በእነዚህ ሃይማኖቶች ጉራ አይገኙም፤ ሰውም እነዚህን ምሥጢራዊ ሃይማኖቶች ሲከተል የእግዚአብሔር ልጅ አይባልም(10)። ሐዋርያው ደግሞ የተሰቀለውን ክርስቶስን መስበክ ለአሕዛብ ሞኝነት መሆኑን በመጻፉ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ ከግሪኩ ዓለም አለመገንዘቡን ያሳያል፤ 1ቆሮ. 1፥23።

እነዚህ ሰዎች ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑ በክርስቶስና በመጀመሪያዎቹ ምእመናን ትምህርት አይገኝም ነበር፤ አሳቡን እንጳውሎስ በኋላ ጨመሩት ይላሉ። ነገር ግን ጳውሎስ ይህን ትምህርት እንደ አዲስ አሳብ ሳያበራራው ወይም ሳይከራከርበት በመጀመሪያዎች መልእክቶቹ የሚታወቅና የተለመደ ትምህርት አድርጎ የጠቀሰው መሆኑን አይተናል(11)። አሁንም ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ስለ መሆኑ የመጀመሪያዎቹ ሦስት ወንጌሎች ምን እንደሚሉ ማየት ይገባናል።

መ) እግዚአብሔር ወልድ በማቴዎስ፤ በማርቆስና በሉቃስ ወንጌላት

ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን በተመለከተ በተለይ ሁለት አንቀጾችን በእነዚህ ሦስት ወንጌሎች ውስጥ እንመለከታለን።

1. የክርስቶስ ጸሎት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በጌቴሴማኒ፥ «አባ አባት ሆይ» ብሎ ወደ እግዚአብሔር አብ ጸለየ፤ ማር. 14፥36። አባ የአራማይክ ቃል ሲሆን፥ በግሪክ ቋንቋ በፓጢርና በአማርኛ በአባት ይተረጎማል። ክርስቶስ በጸሎቱ አባ ወይም አባ አባት ብሎ ጸሎቱን ሳይጀምር አልቀረም፤ አንድ ጊዜ ብቻ ግን አምላኪ፥ አምላኪ ብሎ ሮሽ፤ ማቴ. 27፥46፤ ማር. 15፥34። እንግዲህ አባ በአብና በክርስቶስ መካከል የቅርብ ዝምድናን ያሳያል። በይሁዲነት እግዚአብሔር አባ ተብሎ ሲጠራ አንድም ጊዜ ተጽፎ አይገኝምና ይህ አጠራር በክርስቶስ ተጀመረ፤ የክርስቶስም ተከታዮች የጌታቸውን አርአያ ተከትለው «አባ አባት» ብለው መጸለይ ጀመሩ፤ ሮም 8፥15፤ ገላ. 4፥6።

ክርስቶስ በወንጌሎች «አባት ሆይ» ብሎ እንደጸለየና አባት፥ አባቱ ወይም አባቴ ብሎ ብዙ ጊዜ እንዳስተማረ እንመለከታለን። ይህም በተለይ በወልድ ሳይሆን ዐልፎ ዐልፎ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ሲሆን ይሰማ ነበር። በዚህ ምክንያት ክርስቶስ ሲጸልይ ወይም ሲያስተምር በማርቆስ ወንጌል 3 ጊዜ፥ በሉቃስ 13 ጊዜ፥ በማቴዎስ 31 ጊዜና በዮሐንስ 100 ጊዜ አባት ብሎ ይጠራዋል።

በማቴዎስና በሉቃስ ወንጌሎች የአብንና የወልድን ግንኙነት በተለይ የሚገልጥ የሚከተለው አንቀጽ ነው፡-

«አባት ሆይ፥ የሰማይና የምድር ጌታ ይህን ከጥበበኞችና ከእስተዋዮች ሰውረህ ለሕፃናት ስለገለጥህላቸው አመሰግንሃለሁ፤ አዎን፥ አባት ሆይ ፈቃድህ በፊትህ እንዲህ ሆኗልና። ሁሉ ከአባቴ ዘንድ ተሰጥቶኛል፤ ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም፤ ከወልድም በቀር ወልድም ሊገለጥለት ከሚፈቅድ በቀር አብን የሚያውቅ የለም»፤ ማቴ. 11፥25-27 (ተመሳሳይ አንቀጽ በሉቃስ 10፥21-22 ተጽፎ ይገኛል)። በዚህም ጸሎትና ትምህርት መሠረት ክርስቶስ፥ «እናንተ ደካሞች ሽክማችሁ የከበደ ሁሉ፥ ወደ እኔ ኑ፤ እኔም አሳርፋችኋለሁ» ብሎ ሰዎችን ወደ ራሱ እንዲመጡ ጠራቸው፤ ማቴ. 11፥28።

አንዳንዶች መላምቶቻቸው እንዳይፈርሱባቸው ለመጠበቅ ይህ የዮሐንስ ዐይነት አሳብና አጻጻፍ ይጠቅማቸዋልና ማቴዎስና ሉቃስ ይህን አሳብ አልጻፉም ይላሉ። ሆኖም ክርስቶስ ብዙ ጊዜ እግዚአብሔርን «አባት» ብሎ እንደጠራው በመጀመሪያዎቹ ሦስት ወንጌሎች ውስጥ አይተናል። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን እንደተናገረ (ማር. 13፥32)፥ በምሳሌ እንዳመለከተ (ማር. 12፥6)፥ ይህን ስም እንደተቀበለ (ማቴ. 16፥16-17) እና ይህን ስም ለመካድ ፈቃደኛ ባለመሆኑ እንደተሰቀለ (ማቴ. 26፥63-64) በእነዚህ ጸሐፊዎች ተጽፎ ይገኛል። እዚህ ላይ መገንዘብ የሚገባን እነዚህ ሰዎች ልዩ ልዩ ድብቅ አሳብ ያላቸው መሆኑን ነው።

አንደኛው ድብቅ አሳባቸው ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን መናገር እንዳልቻለ የሚናገሩት ነው። ለምን መናገር አልቻለም? ብለን መጠየቅ እንፈልጋለን። እነርሱ የእግዚአብሔር ልጅ ትሥጉት የሚቻል አይደለም ወይስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ማወቅ አይችልም ነበር ማለታቸው ነው? ይህ ከሆነ ከክርስቶስ ይልቅ በየትውልዱ የተገኙ ምእመናን ማንነቱን በይበልጥ ተረድተዋል ማለትን ያስከትላል።

ሁለተኛው ድብቅ አሳብ ኢየሱስ በትሥጉት የተገኘ የእግዚአብሔር ልጅ ሳይሆን፥ ከሌሎች ሰዎች ይልቅ የእግዚአብሔር ጥበብና መንፈስ ያደረበት ሰው ነበር።

ይህ ዐይነቱ መላምት ሌላ ችግር ያስከትላል። ከወንጌል አንድ አንቀጽ ወይም አንድ ሐረግ አውጥቶ ክርስቶስ ይህን መናገሩን ወይም አለመናገሩን ማን ሊያረጋግጥ ይችላል?

ብሎ መጠየቅ ኢየሱስን የታወቀው። ዛሬ ለማረጋገጫ ደብዳቤ ለክርስቶስ መጻፍ ወይም ለአንድ ሐዋርያ ስልክ መደወል አንችልም። ሆኖም ማቴዎስ 9፤ 13 ላይ ይህን እንደጻፉ፡ ከመጀመርያ ጀምሮ ቤተ ክርስቲያን ጽሑፋቸው እሙኝ መሆኑን አረጋግጣ እንደተቀበለችው፡ በየትውልዱም ሰዎች በዚህ አንቀጽ መሠረት ወደ ክርስቶስ ቀርበው ለነፍሳቸው ዕረፍት እንዳገኙ መናገር እንችላለን።

ከዚህ አንቀጽ ስለ ክርስቶስ ምን እናስተውላለን?

ሀ) የክርስቶስ አምላካዊ ልጅነት የእርሱ ብቻ ነው። እግዚአብሔር አብ አባቱ (የክርስቶስ አባት) ነው፤ አባቱ ብሎ ይጠራዋል፤ አብም አባቱ (በሰማይና በምድር ያለ አባትነት ከአብ መሆኑ፤ ኤፌ. 3፡14-15) ነው።

ለ) የክርስቶስ አምላካዊ ዕውቀት የእርሱ ብቻ ነው። «ከወልድ በቀር... አብን የሚያውቅ የለም»፤ ይህም ዕውቀት በአብና በወልድ መካከል ካለው ግንኙነት ይፈልቃል፤ ዮሐንስ፡ «በአብ ዕቅፍ ያለው አንድያ ልጁ የሆነው አምላክ እርሱ ገለጠው» ያለውን የሚያሳስብ ነው፤ ዮሐ. 1፡18 አ.መ.ት.። ስለ እግዚአብሔር ያለን ዕውቀት ሁሉ ከልጁ ነው። ፍጥረት እግዚአብሔርን ይገልጣል (ሮሞ 1፡20-21)፤ ሆኖም ፍጥረት ሁሉ በልጁና ለልጁ ተፈጥሯል፤ ዮሐ. 1፡3፤ ቆላ. 1፡15-16፤ ዕብ. 1፡2። ብሉይ ኪዳን ከክርስቶስ ተገኘ፤ የክርስቶስ መንፈስ በነቢያት ዘንድ ይመሰክር ነበርና፤ 1ጴጥ. 1፡11። ሐዋርያው ጳውሎስም የሰበከውን ወንጌል የተቀበለው ከሰው ሳይሆን ከኢየሱስ ክርስቶስ በመሆኑ ላይ ያተኮራል፤ ገላ. 1፡11።

ሐ) የክርስቶስ ባሕርይና ህላዌ በአብ ብቻ ይታወቃል። «ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም»፤ ሉቃስም፡ «ወልድንም ማን እንደሆነ ከአብ በቀር የሚያውቅ የለም» ብሎ በመጻፉ ይህን እውነት ያጸናል፤ ሉቃ. 10፡22። «በሥጋ» ክርስቶስን ያወቁት አላወቁትም፤ 2ቆሮ. 5፡16። ጴጥሮስን ጌታችን፡ «በሰማያት ያለው አባቱ እንጂ ሥጋና ደም ይህን አልገለጠልህምና» በማለቱ የክርስቶስን ማንነት መግለጥ የሚችለው አብ ብቻ እንደሆነ አሳይቷል፤ ማቴ. 16፡17። እንግዲህ ሰዎች የክርስቶስን ትምህርት ሰምተው ሥልጣኑን ቢረዱም፡ ተአምራቱን አይተው ቢገረሙም፡ እርሱን የሚያውቀው እግዚአብሔር አብ ብቻ ነው ማለት ያስፈልገናል።

መ) ክርስቶስ ብቻ የሰዎችን ሽክም ማቃለል ይችላል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡ «እናንተ ደካሞች ሽክማችሁ የከበደ ሁሉ፡ ወደ እኔ ኑ፤ እኔም አሳርፋችኋለሁ» ብሎ ሰዎችን ሲጋብዝ፡ ጥሪው ወሰን የሌለው፡ የተስፋ ቃሉ ፍጹም የሚያረካ፡ ልጁ በመሆኑ ጎይሱ ወደ እርሱ ለሚሄዱ ሁሉ የሚበቃ መሆኑን ገልጧል።

2. በተራራ ላይ የክርስቶስ ክብር መገለጥ (ውላጤ ገጽ)

ሐዋርያው ጴጥሮስ የክርስቶስን ጎይል፡ ዳግም ምጽአቱንም ለማረጋገጥ ሲፈልግ፡ «ከግርማዊው ክብር በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው የሚል ድምፅ በመጣለት ጊዜ ከእግዚአብሔር አብ ክብርና ሞገስ ተቀብሏል» የሚለውን ምስክርነት ከሠላሳ ዓመት ያህል በኋላ ሰጠ፤ 2ጴጥ. 1፡17 አ.መ.ት.። ታሪኩን በወንጌሎች ስንከታተልም የክርስቶስን አምላካዊና ዘላለማዊ ልጅነት በልዩ ልዩ መንገድ እንደሚያጸና እናያለን፤ ማቴ. 17፡1-13፤ ማር. 9፡1-8፤ ሉቃ. 9፡28-36።

ሀ) ከግርማዊው ክብር የመጣው ቃል ከስድስት ቀን በፊት «አንተ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ» የሚለውን የጴጥሮስን ምስክርነት አጸና፤ አረጋገጠም፤ ማቴ. 16፡16፤ ማር. 8፡29፤ ሉቃ. 9፡20። ኢየሱስ፡ «በፈታቸውም ተለወጠ»፤ «መሴና ኤልያስ... ታዩአቸው»፤ «እነሆ ብሩህ ደመና ጋረዳቸው» እና «...እርሱን

ሰሙት» የሚለው ትእዛዝ ተሰጣቸው። በዚህም አጻጻፍ መሠረት የሆነው ሁሉ ለሦስቱ ሐዋርያት ጥቅም መደረጉ ግልጽ ነው። እውነት ነው! ክርስቶስ በጌቴሴማኒ ሲያዝ ሐዋርያት ሸሹ! በኋላ ግን ከኢየሱስ መለወጥና ከሰማይ ከመጣው ድምፅ ብዙ ነገርን እንደተረዳ፣ እንደጸናም ጴጥሮስ መሰከረ።

ለ) በተራራው ላይ ክርስቶስ ክብርንና ግርማን ተቀበለ። ሙሴና ኤልያስ «በኢየሩሳሌም ሊፈጸም ስላለው መውጣት» ከኢየሱስ ጋር ተነጋገሩ፤ በተራራው ላይ የሆነው ለሕማማቱ ያጸናው ነበር፤ ሉቃ. 9፥31። ከሰማይ የመጣው ድምፅ «በእርሱ ደስ የሚለኝ» እስከዚያ ዕለት ስለሠራው መልካም ምስክርነትን፣ «የምወደው» በአብ መወደዱንና፣ «ልጄ» በማለት ማንነቱን አረጋገጠለት፤ ማቴ. 17፥5። የኢየሱስ ጥምቀት ለይፋ አገልግሎቱ መጀመሪያ እንደነበረ ሁሉ፣ በተራራው ላይ መለወጡም ለሕማማቱ ሆነ። መስቀሉም በመለወጡና በትንሣኤው መካከል ይቆማል።

ሐ) በተራራው የክርስቶስ መልክ መለወጥ ስለ ሕማማቱ አስቀድሞ የተናገረውን ቃል አጸና። ሐዋርያው ጴጥሮስ፣ «ከእግዚአብሔር የተቀበህ ነህ» ብሎ ከመሰከረ በኋላ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የሰው ልጅ ብዙ መከራ እንደሚቀበልና እንደሚገደል ማስተማር ጀመረ። ሐዋርያት ይህን ትምህርት ለመስማት አልፈለጉም (ማቴ. 16፥22-23)፤ ሙሴና ኤልያስ ግን በኢየሩሳሌም ስለ «መውጣት» ተናገሩ። ደግሞም ይህ መውጣት ኢየሱስ መከራን የሚቀበልበት ብቻ ሳይሆን፣ እርሱ «የሚፈጽመው» ሰውን የማዳን ሥራ ነበረ፤ ሉቃ. 9፥20-31።

መ) በተራራው የክርስቶስ መልክ መለወጥ፣ «በዚህ ከቆሙት ሰዎች የእግዚአብሔርን መንግሥት በኅይል ስትመጣ እስኪያዩ ድረስ፣ ሞትን የማይቀምሱ አንዳንዶች አሉ» የሚለው ምሥጢራዊ የትንቢት ቃል የመጀመሪያ ደረጃ ፍጻሜ ነው፤ ማር. 9፥1፤ ማቴ. 16፥28፤ ሉቃ. 9፥27። ክርስቶስ ከሙታን ሲነሣ በክብር ሳይሆን እንደ መንገደኛ ወይም እንደ አታክልተኛ ሊታይ ይችላል ነበር፤ ሉቃ. 24፥15-16፤ ዮሐ. 20፥15። ክርስቶስ በክብር ወደ ሰማይ ካረገ በኋላ መንፈስ ቅዱስ በቤተ ክርስቲያን ላይ ሲወርድ የእግዚአብሔር መንግሥት በኅይል ሲመጣ፣ በሁለተኛ ደረጃ የትንቢት ቃል ተፈጸመ(12)፤ ሐ.ሥ. 1፥8፤ 2፥33፤ 3፥13። ሆኖም መንፈስ ቅዱስን በሕዝቡ ላይ ሲያፈስ ክርስቶስ አልታየም፤ ጴጥሮስና ሁለቱ ጓደኞቹ ግን በተራራው እንደተለወጠ በመንፈሳዊ ዐይናቸው በክብር ሳይመለከቱት አልቀሩም። በተመሳሳይ ሁኔታ ሳውል በደማስቆ መንገድ፣ ዮሐንስ ደግሞ በፍጥም ደሴት ክርስቶስን በክብሩ አዩት፤ ሐ.ሥ. 9፥3-5፤ ራእ. 1፥12-16።

ሠ) በተራራው የክርስቶስ መልክ ሲለወጥ፣ ለዐጭር ጊዜ ሦስቱ ሐዋርያት የሚሸፈነውን የእግዚአብሔር ልጅ አምላካዊ ክብር በመጠኑ ለማየት ተፈቀደላቸው። ይህም ክብር በትስብእቱ ተገለጠ። ምእመናንም እርሱን በሚገለጥበት ጊዜ እንዳለ ሲያዩት፣ የተዋረደ ሥጋቸው የእርሱን ክቡር ሥጋ እንዲመስል ይለወጣል፤ ፊል. 3፥21፤ 1ዮሐ. 3፥2። ክርስቶስ ዓለም ሳይፈጠር ወደነበረው ክብር ተመለሰ (ዮሐ. 17፥5)፤ ተመልሶ ሲመጣም በአብ ክብር ይመጣል፤ ማቴ. 16፥27። ክብሩ አምላካዊና የእግዚአብሔር ልጅ ክብር ነው፤ በትስብእቱም ይገለጣል። ስለዚህ በተራራው ላይ የተሰጠውን አምላካዊ ክብሩንና የተከበረውን ትስብእቱን እንደገለጠ ማስብ ይገባናል።

ማስታወሻ

(1) ይህ ምዕራፍ በተለይ በዋር ምዕራፍ 3 ላይ ተመሥርቷል።

(2) Monogenes ከሁለት ግሪክ ቃላት ይገኛል፤ Monos ማለት ብቻ ወይም ብቸኛ ሲሆን፤ Genes «ሆነ» ተብሎ ከሚተረጎመው ግስ ጋር ይገናኛል። Monogenes ብዙ ጊዜ በእንግሊዝኛ "only-begotten" ተብሎ ተተርጉሟል፤ እንደዚህ የሆነው Genes «ተወለደ» ተብሎ ከሚተረጎመው ግስ ጋር በመዛመዱ ነበር። በእንግሊዝኛ "One and only" የተሻለ ትርጉም ነው፤ PC ፲፮ 73።

(3) PC ፲፮ 74 ይመ.

(4) የPC ፲፮ 75-78ን አሳብ በዐጭሩ ማቅረብ እንሞክራለን።

(5) PC ፲፮ 76 ማስታወሻም ፲፮ 269 ይመ.

(6) ም. 47ለ ይመ.

(7) PC ፲፮ 78-86 ይመ.

(8) ይህ አስተሳሰብ በእንግሊዝኛ Adoptionism ይባላል፤ PC ፲፮ 83 ይመ.

(9) PC ፲፮ 86-95 ይመ.

(10) PC ፲፮ 93 ይመ.

(11) የገላትያ መልእክት በ47 ዓ.ም.፥ 1ኛ ተሰሎንቄ ደግሞ በ50 ዓ.ም. ገደማ እንደተጻፉ ይታሰባል። መቅመቃ. ይመ.

(12) አንዳንድ ሰዎች ደግሞ የትንቢቱ ሦስተኛ ደረጃ ፍጻሜ ከአርባ ዓመትም በኋላ በ70 ዓ.ም የእግዚአብሔር ፍርድ በኢየሩሳሌም ላይ በመምጣቱ የተከናወነ መሆኑ ይታያቸዋል፤ ማቴ. 24፥15-28።

ክፍል 3 - የክርስቶስ ፍጹም ሰውነት

ምዕራፍ 57 - የክርስቶስ ፍጹም ሰውነትና የተሰነዘረበት ተቃውሞ

ከዘለዓለም የኖረ የእግዚአብሔር ልጅ ሥጋ እንደነሣ እናምናለንና በምዕራፍ 55 እና 56 ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ መሆኑን ቅዱሳት መጻሕፍት እንደሚያስተምሩ አይተናል። ይህን አሳብ በመጀመሪያ ማሳየት ተገቢ ነው፤ ምክንያቱም ወልድ ሰው ከመሆኑ በፊት የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ ከዘለዓለም ጀምሮ ከአብ ጋር ይኖር ነበር። ቀጥሎ ደግሞ ክርስቶስ ፍጹም ሰው መሆኑን እንመለከታለን።

በምዕራቧ ቤተ ክርስቲያን በዚህ ዘመን በክርስቶስ ትስብእት ላይ ብዙ ትኩረት ስለሚደረግ ምንም እንኳ ፍጹም አምላክነቱ ባይካድም፣ ለልዕልናው፣ ለሥልጣኑና ለጎይቱ ተገቢ ስፍራ ላይሰጥ ይችላል። በኢትዮጵያ ግን ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጠው በፍጹም አምላክነቱ ላይ ስለሆነ፣ አንድ ተማሪ ትስብእቱን ባለመረዳት፣ «ክርስቶስ አምላክ ከሆነ እንዴት ይከመን?» ብሎ እስከ መጠየቅ ይደርሳል። መጽሐፍ ቅዱስን ስናጠና የሚሰጠውን ትምህርት በሙሉ መገንዘብ እንደሚገባን ሁሉ፣ በትምህርተ ክርስቶስም ሊኖረን የሚገባው አመለካከት ሚዛናዊ መሆን አለበትና ለክርስቶስ አምላክነት ብቻ ሳይሆን ለትስብእቱም ተገቢ ትኩረት መስጠት አለብን።

ሀ) በክርስቶስ ትስብእት ላይ የተሰነዘሩ ተቃውሞዎች ዐይነት

ከሐዋርያት ዘመን ጀምሮ አንዳንድ ሰዎች የክርስቶስን ትስብእት አላመኑም፤ እነርሱም ክርስቶስ ሰውን መሰለ እንጂ ሰው አልነበረም አሉ። ሐዋርያው ዮሐንስ፣ «ኢየሱስ ክርስቶስም በሥጋ እንደመጣ የማይታመን መንፈስ ሁሉ ከእግዚአብሔር አይደለም» ብሎ ይህን ክሕደት መቃወም ነበረበት፤ 1ዮሐ. 4፡3። ይህ ትምህርት ከኢየሱስ ክርስቶስ ትሥጉት፣ መሥዋዕታዊ ሞትና ትንሣኤ ጋር አይስማማም(1)።

ሌሎች ደግሞ እግዚአብሔር ወልድ ሥጋን ሲነሣ የሰውን ነፍስ አልነሣምና መለኮቱ የነፍስን ስፍራ ወሰደ ብለው አስተማሩ(2)።

ለ) የክርስቶስ ፍጹም ሰውነት ማስረጃዎች

አራቱ ወንጌሎች የኢየሱስ ክርስቶስን ታሪክ ሲተርኩ፣ ኢየሱስ በሌሎች ሰዎች መካከል ሲኖር ሳለ እንደ እነርሱ ሰው መሆኑን ያሳያሉ። ወንጌሎቹ ትውልዱን፣ ልደቱን፣ እድገቱን፣ ኑሮውንና ሞቱን ያስረዳሉ። መራቡን፣ መጠማቱን፣ መደኸየቱን፣ መድከሙንና መጨነቁን ይገልጣሉ። ሰብአዊ ስሜቱን ማለት ደስታውንና ሐዘኑን፣ ቀጣውንና ትዕግሥቱን ይናገራሉ(3)፤ ሉቃ. 10፡21፤ ማር. 3፡5። ኢየሱስ በትንሿ ከተማ በናዝሬት አደገ፤ ሥራም ሠራ። ይፋ አገልግሎቱን ከጀመረ በኋላም ለጉብኝት ወደ ናዝሬት ሲመለስ፣ ለሠላሳ ዓመታት ያህል የሚያውቁት ሰዎች ስለ እርሱ የተናገሩትን ስንመረምር እንደ ሰው የተመለከቱት መሆናቸውን እናያለን። «ይህስ ጸራቢው (ዐናጢው) የማርያም ልጅ፣ የያዕቆብም፣ የዮሳም፣ የይሁዳም፣ የስምዖንም ወንድም አይደለምን? እንቶቹስ በዚህ በእኛ ዘንድ አይደሉምን?»፤ «ይህ የጸራቢው

(የዐናጢው) ልጅ አይደለምን? » ብለው መልስ ዐዘል ጥያቄ በመስንዘራቸው፤ የ«አባቱ»ን (እንደመሰላቸው የዮሴፍን) ሥራ፤ ኢየሱስ የተማረውን ሥራና የቤተሰቡን አባላት ዐውቀው እንደ ተራ ሰው የተመለከቱት መሆኑ ግልጽ ነው፤ ማር. 6፥31 ማቴ. 13፥55። እውነት ነው፤ «እነዚህን ነገሮች ይህ ከወዴት አገኛቸው? ለዚህ የተሰጠችው ጥበብ ምንድን ነው? በእጁም የሚደረጉ እንደነዚህ ያሉ ተአምራት ምንድን ናቸው?» ብለው በመጠየቃቸው ከእነርሱ የተለየ ሰው በመሆኑ ተሰናክሎ፤ ሆኖም ሰው መሆኑን ለመከድ ያሰቡ ስለ መሆናቸው ፍንጭ አልሰጡም፤ እንዲያውም ሊገድሉት ሞከሩ፤ ማቴ. 13፥54-56፤ ማር. 6፥1-3፤ ሉቃ. 4፥22-28-29። በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት መሠረት ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው መሆኑን ለማረጋገጥ ብዙ መንገዶች አሉና ዋና ዋናዎቹን በዐጭሩ እንጠቅሳቸዋለን(4)።

1. ኢየሱስ ከሴት የተወለደ፤ እንደ ሌሎች ሰዎች ከሕግ በታች የተወለደ ሰው ነበር፤ ገላ. 4፥4። እርሱ ያለ ወንድ መወለዱ ለናዝሬትና ለሌሎች ሰዎች «የቤተሰብ ምሥጢር» መሆኑን ተመልክተናል፤ ይህ ሊሆን የቻለው በቤተ ልሔም በመወለዱና ወደ ግብጽ በመጀመሪያዎቹ ወራት በመወሰዱ ነው። ያለ ወንድ መወለዱ ሰው አይደለም አያሰኝም፤ አዳምና ሔዋን ከወንድ አልተወለዱምና።

2. ሰዎች እንደ ሰው ተመለከቱት። ከዚህ በላይ እንዳየነው የናዝሬት ሰዎች እንደ «ዐናጢው ልጅ» እና እንደ ዐናጢ ዐወቁት። ዮሐንስ «ወንድሞቼ ስንኳ አላመኑበትም» (ዮሐ. 7፥5) ሲል፤ ከእናቱ ከማርያም በስተቀር ቤተሰቡ እንደ እግዚአብሔር ልጅ ይቅርና እንደ እግዚአብሔር ነቢይ እንኳ አያከብሩትም ነበር። ክርስቶስን ለመያዝ በካህናት አለቆች የተላኩት ሰዎች፤ «እንደዚህ ሰው ማንም እንዲሁ ከቶ አልተናገረም» በማለታቸው በንግግሩ ቢገረሙም እንኳ፤ ሰው መሆኑን እንዳልተጠራጠሩ አሳዩ፤ ጲላሞስም «እነሆ ሰውዬው» አለ፤ ዮሐ. 7፥46፤ 19፥6። ሐዋርያትም ክርስቶስ ሰው መሆኑን መሰከሩ፤ ሐ.ሥ. 2፥22፤ ሮም 5፥15፤ 1ቆሮ. 15፥21፤ 1ጢሞ. 2፥5።

3. ኢየሱስ ራሱ ሰው መሆኑን ተናገረ። ብዙ ጊዜ ስለ ራሱ ሲናገር፤ «የሰው ልጅ» ብሏል። ይህ ስም በስተጀርባው ልዩ ልዩ ሌሎች እውነቶችን ቢያመለክትም የኢየሱስ ትስብእት እውነተኛ መሆኑን ያሳያል፤ ም. 52ለይመ.። ደግሞም፤ «... ከእግዚአብሔር የሰማሁትን እውነት የነገርኋችሁን ሰው ልትገድሉኝ ትፈልጋላችሁ» በማለቱ ሰው መሆኑን በግልጽ መስክሯል፤ ዮሐ. 8፥40። ከትንሣኤውም በኋላ በሐዋርያት ፊት መንፈስ ሳይሆን ሥጋና ዐጥንት ያለው ሰው መሆኑን በትኩረት አስገንዝቦ፤ ሉቃ. 24፥39።

4. ሐዋርያው ጳውሎስ አዳምንና ክርስቶስን ሲያነጻጽር፤ ሁለቱም ሰዎች እንደሆኑ ገልጧል። ንጽጽሩም ሁለቱ ለሰው በፈጸሙት ሥራ ላይ የተመሠረተ እንጂ፤ አንዱ ሰው፤ ሌላው ደግሞ ከሰው የበለጠ በመሆኑ ላይ የተመሠረተ አይደለም። አዳምና ክርስቶስ ሰዎች ናቸው። ሁለቱም ሰዎች ባይሆኑ ኖሮ ንጽጽሩ ግብ አልባ ይሆን ነበር። ክርስቶስ ፍጹም ሰው መሆኑን በተመለከተ ንጽጽሩን በዐጭሩ እንመልከት ፡- «ሞት በሰው በኩል ስለመጣ ትንሣኤ ሙታን በሰው በኩል ሆኗልና። ሁሉ በአዳም እንደሚሞቱ እንዲሁ ሁሉ በክርስቶስ ደግሞ ሕያዋን ይሆናሉና»፤ 1ቆሮ. 15፥21-22። «ፊተኛው ሰው አዳም ሕያው ነፍስ ሆነ ተብሎ ተጽፏል፤ ኋለኛው አዳም ሕይወትን የሚሰጥ መንፈስ ሆነ»፤ 1ቆሮ. 15፥45። «የፊተኛው ሰው ከመሬት መሬታዊ ነው፤ ሁለተኛው ሰው ከሰማይ ነው»፤ 1ቆሮ. 15፥47።

በዚህ ምዕራፍ ሐዋርያው ስለ ትንሣኤ ሲያስተምር፤ ከእነዚህ ጥቅሶች ሞት በሰው በኩል ስለመጣ፤ ሕይወት በሰው በኩል መምጣት የነበረበት መሆኑን (ቍ.21)፤ ሰዎች

ሁሉ በአዳም እንደ መሆናቸው መጠን፤ ምእመናን በክርስቶስ በመሆናቸው ሰዎች በሕዝባቸው ራስ መቄጠራቸውን (ቍ.21)፤ አዳም ሕያው ነፍስ፤ ክርስቶስ ግን ሕይወትን የሚሰጥ መንፈስ ቢሆንም ሁለቱ «አዳም» መሆናቸውን (ቍ.45)፤ አዳም ከመሬት መሬታዊ ሆኖ፤ ክርስቶስ ከሰማይ ቢሆንም፤ ሁለቱም «ሰዎች» መሆናቸውን (ቍ.47) እንማራለን።

በተጨማሪ ሰው እንዴት እንደሚጸድቅ ሐዋርያው ሲያስተምር፤ የአዳምንና የክርስቶስን ሥራ በሮም 5፥15-21 ያነጻጽራል። ለጥናታችን አስፈላጊ የሆኑ ዋና ዋና የንጽጽር ነጥቦች የሚከተሉት ይሆናሉ ፡-

«በአንድ ሰው በደል ብዙዎቹ ሞተዋልና፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር ጸጋና በአንድ ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የሆነው ስጦታ ከዚያ ይልቅ ለብዙዎች በዛ»፤ ቍ. 15።

«በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ኅጢአተኞች እንደሆኑ፤ እንዲሁ ደግሞ በአንዱ መታዘዝ ብዙዎች ጸድቃን ይሆናሉ»፤ ቍ. 19። ምንም እንኳን የክርስቶስና የአዳም ሥራዎች ተቃራኒዎች ቢሆኑም፤ ሁለቱም ሰዎች መሆናቸውን ከእነዚህ ጥቅሶች እናያለን። አዳም ሰው ሆኖ ባለመታዘዙ በደልን፤ ሞትንና ኩነኔን (ቍ. 16) ቢያመጣም፤ ክርስቶስ ሰው ሆኖ በአዳም ስፍራ ተተክቶ በመታዘዙ ለሰው ሕይወትንና ጽድቅን አመጣ። መታዘዙ ሕይወትን ሲያመለክት፤ በተለይ ለኅጢአት ይቅርታ ደሙን በማፍሰስ ቢዛ መሆኑን ያመለክታል፤ ሮም 5፥9፤ ፊል. 2፥8፤ 1ጢሞ. 2፥5-6፤ ዕብ. 2፥14-15። ስለዚህ በሰው ፈንታ መሞትና ለሰው ጽድቅ እንዲቈጠርለት የክርስቶስ ሰው መሆን አስፈላጊ እንደነበረ እንማራለን።

5. ክርስቶስ በተለመዱ ሰብአዊ ሁኔታዎች ዐለፈ። እርሱ ሕፃን ሆኖ ተወለደና የዐሥራ ሁለት ዓመት ልጅ ከሆነ በኋላ፤ «በጥበብና በቁመት በሞገስም በእግዚአብሔርና በሰው ፊት ያድግ ነበር» ብሎ በመጻፉ ሉቃስ እንደ ሌሎች ሰዎች ኢየሱስ በዕውቀት፤ በተመክሮና በአካላዊ አቋም እንዳደገ አሳየ፤ ሉቃ. 2፥52። ከዚህ ሁሉ ጋር መልካም ልጆች እንደሚያደርጉት ሁሉ፤ ኢየሱስም በማኅበራዊ ግንኙነትና ትብብር መኖርን፤ እንደዚሁም በእግዚአብሔር ፊት መራመድን እንደተማረ እናስተውላለን። ይህም ብቻ ሳይሆን የሕዝቡ እውነተኛ ሊቀ ካህናት እንዲሆን፤ «የእግዚአብሔር ልጅ ቢሆንም እንኳ ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ተማረ፤ በዚህም ፍጹም ሆኖ ከተገኘ በኋላ፤ እርሱን ለሚታዘዙ ሁሉ የዘላለም ደኅንነት ምክንያት ሆነላቸው፤ እንደ መልክ ጺዴቅ ሹመትም ሊቀ ካህናት ተብሎ በእግዚአብሔር ተሾመ»፤ ዕብ. 5፥8-10። እንግዲህ ኢየሱስ ሰው ባይሆን ኖሮ በመከራችን ሊራራልንና ሊያድነን አይችልም ነበር።

6. ክርስቶስ የሰው ቁመና ሁሉ ነበረው። አዳም በኅጢአት ከመውደቁ በፊት እንደነበረው ሁሉ ክርስቶስም የሰውን ድክመትና ውሉንነቶች ዐወቀ። ይህንም በአራት ነጥቦች ሥር ልንመለከተው እንችላለን(5) ፡-

ሀ) ኢየሱስ ሰብአዊ አካል ነበረው። ኢየሱስ እንደ ሰዎች ሁሉ ተወለደ፤ በቁመት አደገ (ሉቃ. 2፥52)፤ በጉዞ ደከመ (ዮሐ. 4፥6)፤ ተራበ (ማቴ. 4፥2)፤ ተጠማ (ዮሐ. 19፥28) እና ሞተ።

ኢየሱስ በትስብእታዊው አካል ተነሣ፤ «እኔ ራሴ እንደሆንሁ እጆቼንና እግሮቼን እዩ፤ በእኔ እንደምታዩት፤ መንፈስ ሥጋና ዐጥንት የለውምና እኔን ዳስሳችሁ እዩ» ብሎ በሥጋዊ አካል በመነሣቱ ላይ አተኩረ፤ በደቀ መዛሙርቱ ፊትም በላ። ከስምንት ቀን በኋላም ለቶማስ በሥጋ እንደተነሣ አረጋገጠለት፤ ሉቃ. 24፥39-43፤ ዮሐ. 20፥26-27፤ 21፥9-13፤ ሐ.ሥ. 10፥41። ከትንሣኤው በኋላ የክርስቶስ ሥጋዊ

አካል በመታየትና በመሰወር (ሉቃ. 24÷31:36፤ ዮሐ. 20÷19:26) እንደ ቀድሞው ባይወሰንም እንኳ፡ ክርስቶስ በሰብአዊ ሁኔታዎች ላይ አተኩረ። በመጨረሻም ወደ ሰማይ በሥጋ በመውጣት፡ ከምድራዊው ሁኔታ ጋር በሰማያት ያለው ሁኔታ ተያያዥነት እንዳለውና በሥጋ ተመልሶ እንደሚመጣ አረጋገጠ፤ ሐ.ሥ. 1÷9-11።

ለ) ኢየሱስ ሰብአዊ አእምሮ ነበረው። ኢየሱስ በጥበብ በማደጉና መታዘዝ እንዴት እንደሆነ በመማሩ እንደ ሌሎች ሰዎች አእምሮ እንደነበረው ያስረዳል፤ ሉቃ. 2÷51-52፤ ዕብ. 5÷8። «ስለዚያች ቀን ወይም ስለዚያች ሰዓት ግን የሰማይ መላእክትም ቢሆኑ ልጅም ቢሆን ከአባት በቀር የሚያውቅ የለም» በማለቱ እንደ ሌሎች ሰዎች ሰብአዊ አእምሮ ውሱን የሆነ ትስብእት መንግቱን አሳየ፤ ማር. 13÷32።

ይህንም ስንል፡ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ በመሆኑ ሁሉን ያውቃል፤ ሰውም በመሆኑ በትስብእታዊው አእምሮ የተጠቀመው እንደ ሌሎች ሰዎች ባደገበትና በተማረው ዕውቀት ብቻ ሳይሆን፡ አብ በፈቀደለት ጭምር ነው ማለታችን ነው። እንግዲህ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በምድር ሳለ ዳግመኛ የሚመጣበትን ቀን ለጊዜው እንዲያውቅ የአብ ፈቃድ አለመሆኑን እዚህ ላይ እናስተውላለን። እንደዚሁም ስለ ክርስቶስ አምላክነትና ትስብእት በአብና በወልድ መካከል ያለውን ግንኙነት ሙሉ በሙሉ ለመረዳት ምሥጢር በመሆኑ አዳጋች ነው፤ ሆኖም የሚከተሉትን ጥቅሶች መመልከት የተወሰነ ዕገዛ ሊያደርግ ይችላል፤ ዮሐ. 5÷19፤ 12÷49፤ 14÷10:24።

ሐ) ኢየሱስ ሰብአዊ ነፍስ (ወይም መንፈስ) ነበረው (6)። ኢየሱስ፡ «አሁን ነፍሴ ታውካለች» አለ፤ ይህን ተናግሮ ትንሽ ጊዜ ከቂየ በኋላም ኢየሱስ በመንፈስ እንደታወከ ዮሐንስ ገልጧል፤ ዮሐ. 12÷27፤ 13÷21። በጌቴሴማኒም ኢየሱስ፡ «ነፍሴ እስከ ሞት ድረስ እጅግ ዐዘነች» አለ፤ ማቴ. 26÷38።

ሐዋርያው ዮሐንስ «ቃል ሥጋ ሆነ» (ዮሐ. 1÷14) ብሎ በመጽፉ እግዚአብሔር ወልድ ሙሉ ሰውነትን ማለት የሰውን ሥጋና ነፍስ እንደነሣ ግልጥ ነው። ነፍስ የሌለውን ሥጋ ቢነሣም ኖሮ ሰው ባልሆነ ነበር። መለኮቱም የተራ ሰዎችን የነፍስ ስፍራ ቢይዝ ኖሮ፡ የሚገኘው ፍጡር ግማሽ አምላክና ግማሽ ሰው እንጂ ፍጹም ሰው አይሆንም ነበር። «ሥጋ» የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ልዩ ልዩ ትርጉም ሊኖረው ይችላልና እንደ ዐውዱ ልናስተውለው ይገባል።

መ) ኢየሱስ ሰብአዊ ስሜት ነበረው። ኢየሱስ ተደነቀ (ማቴ. 8÷9-10)፤ ሐሜት አደረገ (ሉቃ. 10÷21)፤ ዐዘነ፤ ተቂጣም (ማር. 3÷5)፤ ኢየሱስ እነዚህ ስሜቶች ሁሉ ሲታዩበት ራሱን እየተቂጣጠረ ጎጢአትን አላደረገም፤ 1ጴጥ. 2÷21-23። ክርስቶስ፡ «በሥጋው ወራት ከሞት ሊያድነው ወደሚችል ከብርቱ ጩኸትና ከእንባ ጋር ጸሎትንና ምልጃን» በማቅረቡ ስሜቶቹ ከባድና መራራ ሊሆኑ እንደሚችሉ መገመት እንችላለን፤ ዕብ. 5÷7።

ሐ) የክርስቶስ ሰው መሆን አስፈላጊነት

ትምህርታችንን ስንከታተል ክርስቶስ ሰው የሆነባቸውን ልዩ ልዩ ምክንያቶች በጥቅሉ ተመልክተናል፤ እዚህም ላይ ምክንያቶቹን በዐጭሩ እንዘረዝራቸዋለን(7) ፡-

1. ለዓለም አስተዳዳሪ እንዲገኝ

የእግዚአብሔር ፈቃድ ይፈጸማልና ዕቅዱና ትእዛዙ በአንድ መሣሪያ ባይፈጸምም፡ እግዚአብሔር ሌላውን ያስነሣል። የእግዚአብሔር ዕቅድ ዓለም በሰው እንዲተዳደር ነበር፤ ዘፍ. 1÷28፤ ዕብ. 2÷5-9። አዳም በጎጢአት በመውደቁ በሌላ ሰው እንዲተካ አስፈላጊ ነበረና ጊዜው ሲደርስ ኢየሱስ ክርስቶስ ተወለደ፤ ገላ. 4÷4። የእግዚአብሔር

ዓላማ፡ «በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉ በክርስቶስ ለመጠቅለል ነው»፤ ኤፌ. 1፡10፤ ቆላ. 1፡19-20። አዳም ስለወደቀ የአዳምን ተልእኮ ለመፈጸም ቢያንስ በሦስት ምክንያቶች ክርስቶስ ሰው መሆን ነበረበት ፡-

ሀ) አዳም በሰይጣን ስለተሸነፈ፣ ክርስቶስ ሰው ሆኖ ሰይጣንን ማሸነፍ ያስፈልግ ነበር። ሉቃስ፡ «...የአዳም ልጅ፣ የእግዚአብሔር ልጅ» በማለት ከጻፈ በኋላ ወዲያው ኢየሱስ ሰይጣንን ድል እንዳደረገ በመተረኩ ይህን ያሳያል፤ ሉቃ. 3፡38፤ 4፡1-13። «እርሱ ደግሞ በሞት ላይ ሥልጣን ያለውን በሞት እንዲሸር፣ ይኸውም ዲያብሎስ ነው፤ ...በሕይወታቸውም ሁሉ ስለ ሞት ፍርሀት በባርነት ይታሰሩ የነበሩትን ሁሉ ነጻ እንዲያወጣ፣ በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈሉ... በነገር ሁሉ ወንድሞቹን ሊመስል ተገባው» የሚለው ሰይጣን ሞትን በሰው ላይ ያመጣው ሰውን በማሸነፉ ስለሆነ፣ ሰይጣን በሰው መሸነፉ ተገቢ መሆኑ ይታያል፤ ዕብ. 2፡14-17።

ለ) አዳም በኅጢአት በመውደቁ የእግዚአብሔር ሕዝብ ራስ ሊሆን አልቻለምና ክርስቶስ የአዲስ ሕዝብ መሥራችና ራስ እንዲሆን ሰው መሆኑ አስፈላጊ ነበረ፤ 1ቆሮ. 15፡21-22፡45-47።

ሐ) አዳም በእግዚአብሔር መልክ በመፈጠሩ ጻድቅ ነበረ፤ ነገር ግን እርሱ በኅጢአት በመውደቁ የጻድቅ ሰው መገኘት አስፈላጊ በመሆኑ ክርስቶስ ሰው እንዲሆን ያስፈልግ ነበር፤ ማቴ. 11፡29፤ ማር. 10፡39፤ ዮሐ. 13፡13-15፤ ፊል. 2፡5-8፤ ዕብ. 12፡3፤ 1ጴጥ. 2፡21።

2. ለሰው አስታራቂ እንዲገኝ

ሰው በኅጢአት ምክንያት ከእግዚአብሔር በመራቁ ለክርስቶስ ሰው መሆን በተለይ ሁለት ምክንያቶች አሉ፤ እነርሱም የሚከተሉት ናቸው ፡-

ሀ) ሰው የእግዚአብሔርን ባሕርይ እንዲያውቅ በሰው መልክ እንዲገለጥለት ነው፤ ዮሐ. 1፡14፡18።

ለ) ሰው ኅጢአት ሠርቷልና በሰው ፈንታ ኅጢአትን ተሸክሞ ቤዛን መስጠት የሚችለው ሰው ነው፤ «ደም ሳይፈስ ስርየት የለም» ተብሏልና፤ ሮም 5፡15፡19፤ 2ቆሮ. 5፡21፤ 1ጢሞ. 2፡5-6፤ ዕብ. 2፡17፤ 9፡22፤ 1ጴጥ. 2፡24። ለሌላ ሰው መሞት ያለበት ኅጢአት አልባ ሰው መሆን ነበረበትና ያለ ኅጢአት የተገኘው ክርስቶስ ብቻ ነው፤ ዕብ. 7፡26፤ 1ጴጥ. 3፡18።

3. ለሰው ሊቀ ካህናት እንዲገኝ

ለሰው ካህን ያስፈልጋልና ክርስቶስ የሊቀ ካህናትን ሥራ እንዴት እንደፈጸመና በመፈጸምም ላይ እንዳለ በሚከተለው ጥናት እንመረምራለን። ክርስቶስ ሊቀ ካህናት እንዲሆን ሰው መሆኑ አስፈላጊ ነበር፤ ይህም በተለይ በሚከተሉት ምክንያቶች ይታያል ፡-

ሀ) ለሰው እንዲራራ በሰው ችግርና መከራ ውስጥ ማለፍ ነበረበት፤ ዕብ. 2፡14-15፤ 5፡2።

ለ) ሰውን መርዳት እንዲችል እርሱ ራሱ ተፈትኖ መከራን በመቀበሉ የሚፈተኑትን ሊረዳቸውና ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል፤ ዕብ. 2፡18፤ 7፡24-25።

ሐ) ክርስቶስ ሰው ሆኖ ከሙታን በመነሣቱ የተከታዮቹን ትንሣኤ አካልና ሁኔታ አሳይቷል፤ እርሱ ከሙታን በመነሣቱ «ላንቀላፉት በኩራት» ሆኗልና፤ 1ቆሮ. 15፡20፡23፤ ቆላ. 1፡18፤ 1ዮሐ. 3፡2።

መ) የክርስቶስ ሰብአዊ አካልነት

ክርስቶስ ሰው ነበረ፤ ነውም። ሰው ሲሆን በሰዎች መካከል እንደ ሰው ኖረ። እርሱ ጴጥሮስ ወይም ጳውሎስ አልነበረም። እንግዲህ ክርስቶስ የራሱ አካላዊነት ሲኖረው፥ ኅጢአት አልባ፥ የዋህ፥ ትሑት፥ ቸር፥ የሚራራ፥ ታጋሽ... ወዘተ ነበረ። የእርሱ አነጋገርና የእርሱ የማስተማር ዘዴ ከሌሎች ሰዎች ለየት ያለና አስገራሚ ነበር፤ ማቴ. 7፥28-29፤ ዮሐ. 7፥46። የእርሱ አካልነት (ማንነት) በሥጋውና በነፍሱ ቢገለጥም፥ የእግዚአብሔር ወልድ አካልነት ነው፤ ማቴ. 11፥25-27።

ሰው በክርስቶስ ሲያምን፥ መንፈስ ቅዱስን ይቀበላል (ሮሞ 8፥9)፤ ጠባዩ ይለወጣል (2ቆሮ. 5፥17)፤ ሆኖም አካልነቱ ወይም ማንነቱ አይለወጥም። የኢየሱስ ትስብእት እንደዚህ አይደለም። ምክንያቱም ቃል ሥጋ ሲሆን (ዮሐ. 1፥14)፥ መንፈስ ቅዱስ በድንግል ማርያም እምነትና ፈቃድ ተጠቅሞ (ሉቃ. 1፥38:45)፥ በምሥጢራዊ ኅይሉ ከዘለዓለም የነበረው የእግዚአብሔር ልጅ ከማርያም ማሕፀን የነሣውን ሥጋና ነፍስ አዘጋጀ፤ ሉቃ. 1፥35፤ ገላ. 4፥4፤ ዕብ. 10፥5። እንግዲህ የክርስቶስ ትስብእት ቃል ያልተዋሐደበት ጊዜ አልነበረውም። በሌላ አነጋገር የክርስቶስ ሥጋና ነፍስ ያለ እግዚአብሔር ወልድ ሕይወት አልነበራቸውም፤ አካልነትም፥ ማንነትም አልነበራቸውም (8)።

ሰው ገና በክርስቶስ ሳያምን ሥጋና ነፍስ አለው፤ ሲያምንም ሥጋና ነፍስ ነው። መንፈስ ቅዱስ ወደ ልቡ ገብቶ እዚያ እየኖረ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ከመንፈሱ ጋር ይመሰክርለታል፤ ሮሞ 8፥16። ሰው መንፈስ ቅዱስን እስኪቀበል ድረስ ጉድለት አለበት፤ ፍጹም አይደለምና የእግዚአብሔር ሰው አይደለም። መንፈስ ቅዱስን ሲቀበል ግን «ከመለኮታዊ ባሕርይ» መካፈል ይጀምራል፤ 2ጴጥ. 1፥4 አ.መ.ት.።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ሥጋና ነፍስ ሆኖ በወልድነቱ አካል ተገኘ፤ አካልነቱም (ማንነቱ) በወልድ ነበረ፤ ነውም። እርሱ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰውም ነው።

በእግዚአብሔር ዘንድ ወልድ ብቻ እንዳልነበረ ሁሉ፥ በክርስቶስም ዘንድ ትስብእት ብቻ አልነበረም። ሐዋርያው ጳውሎስ፥ «እርሱ (ወልድ የሆነው ክርስቶስ ኢየሱስ) በእግዚአብሔር መልክ ሲኖር ሳለ... የባሪያን መልክ ይዞ በሰው ምሳሌ ሆኖ ራሱን ባዶ አደረገ» ሲል አንድ ባሪያን ይዞ ሳይሆን የባሪያን መልክ ይዞ በማለቱ ሰውን ሳይሆን፥ የሰውን ትስብእት እንደያዘ አስተማረ፤ ፊል. 2፥6-7።

ሠ) የክርስቶስ ዘለዓለማዊ ትስብእት

በአዲስ ኪዳን እንደምናነበው ከዘለዓለም የነበረ ወልድ በድንግል ማርያም ማሕፀን ሥጋን ነሥቶ ተወለደ፤ አደገ፤ ሞተ፤ ከሙታን ተነሣ፤ ወደ ሰማይ ዐረገ፤ በአባቱ ቀኝ ተቀመጠ፤ በዓለም መጨረሻም ይመለሳል። በዓለም ላይ ከፈረደ በኋላና ሁሉን ለራሱ ካስገዛለት በኋላ መሲሓዊውን መንግሥት ለአብ አሳልፎ ይሰጣል። ክርስቶስ ይህን ሁሉ የሚያደርገው ሰው ሆኖ ነው፤ ከዚያም በኋላ እንኳ በዘለዓለማዊ መንግሥት በዙፋኑ ላይ «በጉ» ይሆናል (ራእ. 22፥1)፤ ይህም በምድር ላይ የተመላለሰበት ትስብእቱ ከአምላክነቱ ጋር እንደተዋሐደ ለዘለዓለም ጸንቶ እንደሚኖር ያሳያል።

ከዚህም ቀጥሎ ወልድ ሰው ሆኖ ሳለ በኅጢአታዊው ዓለም ውስጥ እንዴት እንደኖረ ማሰብ ይገባናል።

ማስታወሻ

- (1) ይህ ትምህርት በእንግሊዝኛ ቋንቋ Docetism ይባላል። ም. 60ሀ ይመ.
- (2) ይህ በተለይ የአቡሊናርያስ ስሕተት ነበረ፤ ም. 60ሠ ይመ.
- (3) ይህ «እግዚአብሔር ወልድ» ከሚለው ከአዕማድ መጻሕፍት ቀ. 15 ሁለተኛ ዕትም ገጽ 25 የተወሰደ ነው።
- (4) Berkhof ገጽ 318 እና Grudem ገጽ 534 ይመ.
- (5) Grudem ገጽ 532-534 ይመ.
- (6) ሰው ሥጋና ነፍስ መሆኑን፣ የሥጋንና የመንፈስን አንድነትና በመጽሐፍ ቅዱስ ሥጋና ነፍስ የሚሉትን የቃላት አጠቃቀም በም. 40 አሳይተናል።
- (7) Berkhof ገጽ 319 እና Grudem ገጽ 540-542 ይመ.
- (8) የክርስቶስ ትስብእት ሁኔታ በእንግሊዝኛ Anhypostasia ይባላል። Hypostasis የግሪክ ቃል ነው፤ ምናልባት እንደየአንቀጹ በ«መሠረት» ወይም በ«ህላዌ» ሊተረጎም ይችላል። እንግዲህ Anhypostasia ማለት ያለ ህላዌ (እንበለ ህላዌ) ማለት ነው። ነገር ግን ብዙ ሊቃውንት በዚህ አባባል ባለመስማማታቸው የክርስቶስ ትስብእት ሁኔታ Enhypostasia (በህላዌ) ይገለጣል በማለት የክርስቶስ ሥጋና ነፍስ ህላዌ በወልድ የሚገኝ እንደሆነ አስተማሩ፤ PC ገጽ 67:201-203 ይመ.።